

Alte Drucke

**Vincentii Liri-||NENSIS GALLI, PRO || catholicæ fidei
antiquitate & vniuersi-||tate, aduersus prophanas
amnum hæ-||resewn nouationes Liber ...**

**Vincentius <Lerinensis>
Tertullianus, Quintus Septimius Florens
Parisiis, 1544**

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-151030

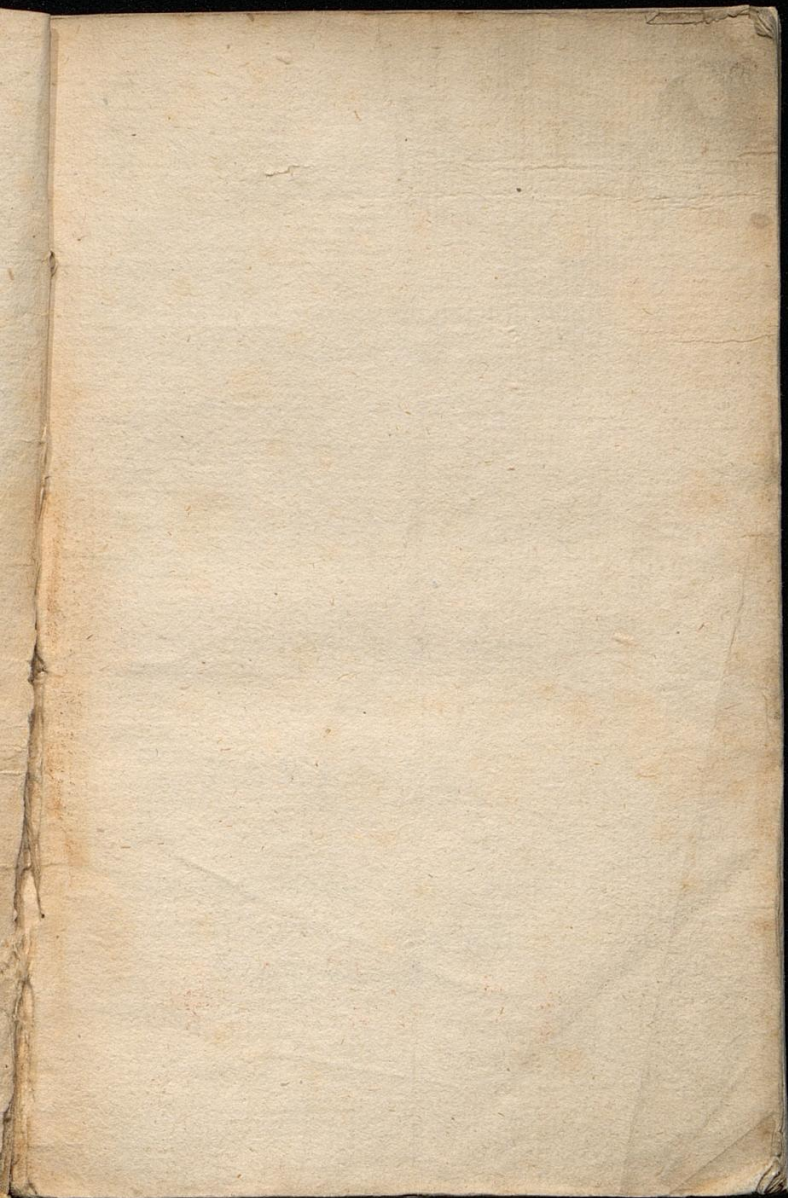
Vinc. Livinensis

Commonitor
rium

Tertullianus
de
Prescriptione.

34

781 F 34



V
N
c
t

Vincentii Liri-

NENSIS GALLI, PRO
catholicæ fidei antiquitate & vniuersi-
tate, aduersus prophanas omnium hæ-
reseon nouationes Liber elegan-
tissimus, ante annos mille ab
authore æditus.

Item Q. Septimij Florentis Tertuliani de
præscript. aduersus hæreticos, Liber vnus.

Secunda æditio.

PARISIIS,

Venit in officina Iacobi Gazelli, in
vico D. Ioannis Lateranensis,
sub insigni Inuidiæ.

I 5 4 4.

VITA VINCENTII LIRINENSIS
ex Gennadio, & Io-
anne Trithemio.

V Incentius Lirinēsis natione Gal-
lus, vir ingenio subtili atque mo-
ribus maximè clarus, in scriptu-
ris, tum humanis tum diuinis apprimè exercita-
tus, scripsit singularem librum ab antiquis per-
celebrè laudatum, validissimis argumentis con-
futum, quibus impia hæreticorum dogmata
euertit, qui aduersus prophanas omnium hæ-
reseon nouationes pro fidei catholicę antiqui-
tate inscribitur. Huius Vincentij meminit Ge-
lasius papa, eius approbando librum in C. san-
cta Romana ecclesia. xv. distin&. In hæc verba:
Vincentij nihilominus laboriosum opus non
spernimus, sed imitatur. Hæc ibi referēte Gra-
tiano Decretorum coaceruatore, de opusculis
sanctorum patrū, quæ in ecclesia catholica re-
cipiuntur. Floruit sub Theodosio &
Valentiniano Imperat. Anno
quadringētesimo trigésimo.



VINGENTII LIRINENSIS

GALLI PRO CATHOLICAE FIDEI

antiquitate & vniuersitate, aduersus

prophanas omnium hæreseon no-

uationes liber elegantissimus,

ante annos mille ab au-

thore æditus.

D

Icente scriptura & monente:

Interroga patres tuos, & di-

cent tibi, seniores tuos, & ad-

nuntiabūt tibi. Et iterum: Ver-

bis sapientium adcomoda tuam

aurem. Et item: Fili mi hos ser-

mones ne obliuiscaris, mea au-

Deut. 32

tem uerba custodiat cor tuum. Videtur mihi minimo omnium seruorum Dei Peregrino, quod res non minima utilitatis, domino adiuuante, futura sit, si ea quæ fideliter à sanctis Patribus accepi, literis comprehendam, infirmitati certè propriæ pernecessaria, quippe cum adsit in promptu unde imbecillitas memoriæ meæ, assidua lectione reparetur. Ad quod me negotium non solum fructus operis, sed etiam consideratio tēporis, & opportunitas loci adhortatur. Et tēpus propterea, quod cum ab eo omnia humana rapiantur, & nos ex eo aliquid in inuicem rapere debemus, quod in uitam proficiat æternam: præsertim cum & adpropinquatis diuini iudicii terribilis quæ-

A 2

dam

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Vincētius
monachus
fuit.

dam expectatio augeri efflagitet studia religionis,
 & nouorum hæreticorum fraudulentia multum cura
 & attentionis indigeat. Locus autem, quod ur-
 bium frequentia turbasque uitantes, remotioris uila-
 lula, & in ea secretum monasterij incolamus habita-
 culum, ubi absque magna distractione fieri possit
 illud quod canitur in Psalmo: Vacate, inquit, & ui-
 dete, quoniam ego sum deus. Sed & propositi nostri
 ratio in id conuenit, quippe qui cum aliquandiu uari-
 is ac tristibus secularis militie turbinibus uolue-
 remur, tandem nos in portum religionis cunctis
 semper fidissimum, Christo adspirante, condidimus:
 ut ibi depositis uanitatis ac superbie flatibus Chri-
 stianæ humilitatis sacrificio placantes deum, non so-
 lum presentis uitæ naufragia, sed etiam futuri se-
 culi incendia uitare possimus. Sed iam in nomine do-
 mini quod instat adgrediar, ut scilicet à maioribus
 tradita, & apud nos deposita describam, relatoris
 fide potius quàm authoris presumptione: hac tamē
 scribendi lege seruata, ut nequaquam omnia, sed
 tantum necessaria quæque perstringam: neque id
 ornato & exacto, sed facili communiq; sermone,
 ut pleraque significata potius, quàm explicata ui-
 deantur. Scribant hi lautè & accuratè, qui ad hoc
 munus uel ingenij fiducia, uel officii ratione ducun-
 tur: me uerò subleuandæ recordationis, uel potius o-
 bliuionis meæ gratia, Commonitorium mihi met pa-
 rasse suffecerit, quod tamen paulatim recolēdo quæ
 didici emendare, & implere quotidie domino præ-
 stante, conabor. Atqui hoc ipsum idcirco præmo-
 nui,

nui, ut si fortè elapsum nobis, in manus sanctorū de-
 uenerit, nihil in eo temere reprehēdant, quod adhuc
 uideāt promissa emēdatione limandum. Sæpe igitur
 magno studio & summa attētiōe perquirēs, a quā-
 plurimis sanctitate & doctrina præstantibus uiris,
 quonā modo possim certa quadā, & quasi generali
 ac regulari uia catholicæ fidei ueritatē, ab hereticæ
 prauitatis falsitate discernere, huiusmodi semper re-
 sponsum ab omnibus ferè retuli, quod siue ego, siue
 quis uellet exurgētū hereticorū fraudes deprehē-
 dere, laqueosq; uitare, & in fide sana sanus atq; in-
 teger permanere, duplici modo munire fidē suā, dñō
 adiuuāte, deberet. Primò, scilicet diuinæ legis autori-
 tate, tū deinde ecclesiæ catholicæ traditiōe. Hic for-
 sitā requirat aliquis: cū sit perfectus scripturarū ca-
 nō, sibiq; ad oīa satis superq; sufficiat, quid opus est
 ut ei ecclesiasticæ intelligētiae iungatur autoritas?
 Quia uidelicet scripturā sacrā p ipsa sui altitudi-
 ne nō uno eodēq; sensu uniuersi accipiūt, sed eiusdē
 eloquia aliter atq; aliter, alius atq; alius interpreta-
 tur, ut penē quot homīes sunt, tot illinc sentētiæ erui
 posse uideātur. Aliter nanq; illā Nouatianus, aliter
 Sabellius, aliter Donat. exponit, aliter Arius, Euno-
 mius, Maced. aliter Photin. Apollin. Priscillian. ali-
 ter Iouinia. Pelag. Celestius aliter postremò Nesto.
 Atqui idcirco multū necesse est propter tātos tāua-
 rii erroris anfractus, ut ppheticæ & apostol. inter-
 pretationis linea secūdū ecclesi. & catho. sensus nor-
 mā dirigatur. In ipsa itē catho. eccle. magnoperè cu-
 radū est, ut id teneamus, qđ ubiq; quod semp, qđ ab

Ecclesiæ
 autoritas
 quare ma-
 gnificā-
 da.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Catholica
fides con-
stat, Vni-
uersitate,
Antiqua
et, Consen-
sione.

omnibus creditū est: hoc est etenim uerè proprieq; ca-
tholicū, quod ipsa uis nominis, ratioq; declarat, quæ
omnia uerè uniuersaliter comprehendit. Sed hoc ita
demum fit, si sequamur uniuersitatem, antiquitatē,
consensionem. Sequemur autem uniuersitatem hoc
modo: Si hanc unam fidem ueram esse fateamur, quā
tota per orbem terrarum confitetur ecclesia: Anti-
quitatem uerò ita, si ab iis sensibus nullatenus rece-
damus, quos sanctos maiores ac patres nostros ce-
lebrasse, manifestum est: Consensionem quoque iti-
dem, si in ipsa uetustate omnium, uel certè penè om-
nium sacerdotum pariter & magistrorum definiti-
ones, sententiæq; sectemur. Quid igitur faciet Chri-
stianus catholicus, si se aliqua ecclesiæ particula, ab
uniuersalis fidei communione præciderit? Quid ita-
que, nisi ut pestifero corruptoq; membro sanitatem
uniuersi corporis anteponat? Quid si nouella ali-
qua contagio non iam portiunculam tantum, sed to-
tam pariter ecclesiam commaculare conetur? Tunc
item prouidebit, ut antiquitati inhæreat, quæ pror-
sus iam non potest ab ulla nouitatis fraude seduci.
Quid si in ipsa uetustate duorum aut trium homi-
num, uel certè ciuitatis unius, aut etiam prouinciæ
alicuius error deprehendatur? Tunc omnino cura-
bit, ut paucorum temeritati uel inscitiae, si qua sunt
uniuersaliter antiquitus uniuersalis concilij decre-
ta præponat. Quid si tale aliquid emergat, ubi nihil
huiusmodi reperiatur? Tunc operam dabit, ut col-
latas inter se maiorum consulat, interrogetq; sentē-
tias, eorum duntaxat, qui diuersis licet temporibus

& locis in unius tamen ecclesiæ catholicæ commu-
 nione, & fide permanētes, magistri probabiles ex-
 titerunt, & quidquid non unus aut duo tantum, sed
 omnes pariter uno eodēque consensu apertè, fre-
 quenter, perseveranter, tenuisse, scripsisse, docuisse
 cognoverit, id sibi quoque intelligat absque ulla du-
 bitatione credendum. Sed ut planiora fiant quæ di-
 cimus, exemplis singulatim illustranda sunt, & pau-
 lō uberius exaggerāda, ne immodicæ brevitatis stu-
 dio rapiantur rerum pondera, orationis celeritate.
 Tempore Donati, à quo Donatistæ, cū sese multa ^{Donatis}
 pars Affricæ in erroris sui furias præcipitaret, ^{stæ.}
 cūque immemor nominis, religionis, professionis,
 unius hominis sacrilegā temeritatem ecclesiæ Chri-
 sti præponeret, tunc quicumque per Affricam con-
 stituti, profano schismate detestato, uniuersis mun-
 di ecclesiis associati sunt, soli ex illis omnibus intra
 sacraria catholicæ fidei salui esse potuerunt, egre-
 giam profectō relinquētes posteris formam, quem-
 admodum scilicet & deinceps bono more unius, aut
 certè paucorum uesaniæ uniuersorum sanitas ante-
 ferretur. Item quando Arianorum uenenum nō iam
 portiunculam quandam, sed penē orbem totum cō-
 taminauerat, adeō ut propè cunctis latini sermonis
 episcopis, partim ui, partim fraude deceptis, caligo
 quædam mentibus offunderetur, quid nam potissi-
 mum in tanta rerum confusione sequendum foret,
 tunc quisquis uerus Christi amator & cultor exti-
 tit, antiquam fidem nouellæ perfidiæ præferēdo, nul-
 la contagij ipsius peste maculatus est. Cuius quidem

Ariani.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

temporis periculo satis superque monstratum est,
 quātum inuehatur calamitatis nouelli dogmatis in=
 ductione. Tunc siquidem non solū parue res, sed
 etiā maximæ labefactæ sunt. Nec enim tātum ad=
 finitates, cognationes, amicitie, domus: uerum etiam
 urbes, populi, prouinciæ, nationes: uniuersum postre=
 mō Romanum imperium funditus concussū & e=
 Ariana no motum est. Nāque cūm prophana ipsa Arianorum
 uitas ue, nouitas, uelut quædā Bellona aut Furia, capto prius
 lut furia omniū Imperatore, cuncta deinde palatij culmina
 quædā ar legibus nouis subiugasset, nequaquam deinceps de=
 mauit to, stitit uniuersa miscere atque uexare, priuata ac pu=
 blica, sacra, prophanāque omnia, nullū boni & ue=
 ri gerere discrimen, sed quoscunque colibuisse tan=
 quam de loco superiore percutere. Tunc temeræ
 coniuges, depopulatæ uiduæ, prophanatæ uirgines,
 dilacerata monasteria, disturbati Clerici, uerberati
 Leuitæ, acti in exilium sacerdotes, oppleta sanctis
 ergastula, carceres, metalla: Quorum pars maxima
 interdictis urbibus protrusi atq; extorres, inter de=
 ferta, speluncas, feras, saxa: nuditate, fame, siti as=
 secti, contriti & tabefacti sunt. Atqui hæc omnia
 nunquid ullam aliam ob causam, nisi utique, dum
 pro cœlesti dogmate humanæ superstitiones intro=
 ducuntur, dum benè fundata antiquitas scelestæ no=
 uitate subruitur, dum superiorum instituta uiolan=
 tur, dum rescinduntur scita patrum, dum conuel=
 luntur definita maiorum, dum sese intra sacratæ
 atque incorruptæ uetustatis castissimos limites pro=
 phanæ ac nouellæ curiositatis libido non continet.

Sed

Sed forsitan odio nouitatis, & amore uetustatis hæc fingimus. Quisquis hoc existimat, beato saltem credat Ambrosio, qui in secundo ad imperatorem Gratianum libro, acerbiter temporis ipse deplorans ait: Sed iam satis, inquit, omnipotens Deus nostro exitio, nostròque sanguine, Confessorum neces, exitia sacerdotum, & nephas tantæ impietatis euoluimus. Satis claruit, eos qui uiolauerint fidem, tutos esse non posse. Item in tertio eiusdem operis libro: Seruemus igitur, inquit, præcepta maiorum, nec hæreditaria signacula ausi rudis temeritate uiollemus. Librum signatum illum propheticum non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt, soli CHRISTO explanandi eius prærogatiua seruata est. Librum sacerdotalem quis nostrum designare audeat, signatum à Confessoribus, & multorum iam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude signarunt, qui uiolare non ausi sunt, confessores, & martyres extiterunt, quomodo fidem eorum possumus denegare, quorû uictoriâ prædicamus? Prædicamus planè, inquam, ô uenerande Ambrosi, laudentesq; miramur: nam quis ille tam demens est, qui eos, & si adsequi non eualeat, non exoptet sequi, quos à defensione maiorum fidei nulla uis depulit? nõ minæ, non blandimenta, non uita, non mors, non palatium, non satellites, non imperator, non imperium, non homines, non dæmones. Quos, inquam, pro religiose uetustatis tenacitate tanto munere dominus dignos

VINCENT. LIRINEN. GALLI

dignos iudicauit, ut per eos postratas restauraret
 ecclesias, extinctos spiritales populos uiuificaret,
 deiectas sacerdotum coronas reponeret, nefarias il-
 las nouellæ impietatis non literas, sed lituras, infuso
 cœlitus episcopis fidelium lachrymarū fonte dele-
 ret. Vniuersum postremò iam penè mūdum, seu re-
 pētina hærescos tempestate perculsum, ad antiquā
 fidem, à nouella perfidia ad antiquam sanitatem, à
 nouitatis uesania, ad antiquam lucem à nouitatis
 cœcitate reuocaret. Sed in hac diuina quadam con-
 fessionum uirtute, illud est etiam nobis uel maximè
 considerandum, quod tunc apud ipsam ecclesiæ ue-
 rustatem, non partis alicuius, sed uniuersitatis ab iis
 est suscepta defensio. Neque enim fas erat, ut tanti
 ac tales uiri unius aut duorum hominum errabun-
 das, sibi que ipsis cōtrarias susceptiones tam magno
 molimine adfererēt, aut uerò pro alicuius prouincio
 le temeraria quadam conspiratione certarent, sed
 omnium sanctæ ecclesiæ sacerdotum, apostolicæ &
 catholicæ ueritatis, decreta & definita sectantes,
 maluerūt semetipsos, quàm uetustæ uniuersitatis fi-
 dem prodere. Vnde & ad tantam gloriam perueni-
 re meruerunt, ut non solùm Confessores, uerum etiā
 Confessorum principes iure meritò que habeantur.
 Magnum hoc igitur eorundem beatorum exēplum,
 planèque diuinum, & ueris quibûsq; catholicis in-
 defessa meditatione recolendum, qui in modum se-
 ptemplicis candelabri, septena sancti spiritus luce,
 radiantis, clarissimam posteris formulam præmon-
 strarunt, quonam modo deinceps per singula quæ-
 que

que errorum uaniloquia, sacrata uetustatis auctoritate, prophana nouitatis coneratur audacia. Neque hoc sanè nouum, siquidē mos iste semper in ecclesia uiguit, ut quò quisque floreret religiosior, eò promptius nouellis adinventionibus cōtraheret. Exemplis talibus plena sunt omnia. Sed ne longum fiat, unum aliquod, & hoc ab Apostolica potissimū sede sumemus, ut omnes luce clarius uideant, beatorum Apostolorū beata successio quāta ui semper, quāto studio, quanta contentione defenderit susceptæ semel religionis integritatem. Quondam igitur uenerabilis memoriæ Agripinus Carthaginensis Episcopus, primus omnium mortalium cōtra diuina canonem, contra uniuersalis ecclesiæ regulam, contra sensum omnium consacerdotum, contra morem atque instituta maiorum, rebaptizandum esse censebat. Quæ præsumptio tantum mali inuexit, ut nō solum hæreticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam catholicis occasionem præbuerit erroris. Cum ergo undique ad nouitatē rei cuncti reclamarent, atq; omnes quaquā uersum sacerdotes pro suo quisque studio reniterētur, tunc beati memoriæ papa Stephanus, apostolicæ sedis Antistes, cum cæteris quidem collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit, dignum ut opinor existimās, si reliquos omnes tantum fidei deuotione uinceret, quantum loci auctoritate superabat. Denique in epistola, quæ tunc ad Africam missa est, & his uerbis sanxit, nihil nouandum, nisi quod traditum est. Intelligebat etenim uir sanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere,

Agripinus iterasti baptis-
mi auctor

Rom. ecclesiæ auctoritas.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Ducatum
præbet
nobis, re-
ligio non
nos reli-
gioni.

Cypria-
nus.

Donati-
stæ reba,
ptizant.

admittere, nisi ut omnia, qua fide à patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur, nōsque religionem nō quā uellemus ducere sed potius quā illa duceret sequi oportere, idq; esse proprium Christianæ modestiæ & grauitatis, non sua posteris tradere: sed à maioribus accepta seruare. Quis ergo tunc uniuersi negotii exitus, quis utique nisi usitatus & solitus? Retenta est scilicet antiquitas, explosa nouitas. Sed fortè tunc ipsi nouitiæ adinventioni patrocinia defuerunt. Imò uerò tanta uis ingenii adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus adsertorum numerus, tanta ueri similitudo, tanta diuinæ legis oracula: sed planè nouo ac malo more intellecta, ut mihi omnis illa conspiratio nullo modo destrui potuisse uideatur, nisi sola tanti moliminis causa ipsa illa suscepta, ipsa defensa, ipsa laudata nouitatis professio destituisset. Quid postremò ipsius Affricani Concilii siue decreti quæ uires? donante Deo nullæ, sed uniuersa tanquam somnia, tāquam fabule, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata, sunt. Et ô rerum mira conuersio, authores eiusdem opinionis catholici, consecretatores uerò hæretici iudicantur: Absoluuntur magistri, condemnantur discipuli: conscriptores librorum filii regni erunt, assertores uerò gehenna suscipiet. Nam quis ille tam demens est, qui illud sanctorum omnium & Episcoporum, & martyrum lumen beatissimum Cyprianum cum cæteris collegis suis in æternum dubitet regnaturum esse cum CHRISTO? Aut quis tam contrā sacrilegus, qui Donatistas & cæteras pestes,

stes, quæ illius authoritate concilij rebaptizare se
 iactitant, in sempiternum neget arsfuros esse cum
 diabolo? Quod quidem mihi diuinitus uidetur pro=
 mulgatum esse iudicium, propter eorum maxime
 fraudulentiam, qui cum sub alieno nomine hæresim ^{Hæreticorum uae}
 concinnare machinentur, captant plerunque uete=^{fricies.}
 ris cuiuspiam uiri scripta, paulò inuolutius edita,
 quæ pro ipsa sui obscuritate dogmati suo quasi cō=
 gruunt, ut illud nescio quid quodcunque proferunt,
 neque primi, neque soli sentire uideantur. Quorum
 ego nequitiam duplici odio dignam iudico, uel eò
 quòd hæresews uenenum propinare aliis non perti=
 mesunt, uel eò etiam quòd sancti cuiusque uiri me=
 moriam tanquam sopitos iam cineres prophana
 manu uentilant, & quæ silentio sepeliri oportea=
 bat, rediuiua opinione diffamant: sequentes omni=
 no uestigia authoris sui Cham, qui nuditatem ue=
 nerandi Noë, non modo operire neglexit, ue=^{Filii Chæ}
 rum quoque irridendam cæteris enuntiauit. Vn=^{qui sint hæ}
 de tantam læsæ pietatis meruit offensam, ut etiam
 posterius ipsius, peccati sui maledictis obligaren=
 tur, beatis illis fratribus, longèque dissimilibus, qui
 nuditatem ipsam reuerendi patris neque suis te=
 merare oculis, neque alienis patere uoluerunt. Sed
 auersi, ut scribitur, texerunt eum. Quod est, erra=
 tum sancti uiri nec adprobasse, nec prodidisse, at=
 que idcirco beata in posteros benedictione donati
 sunt. Sed ad propositum redeamus. Magno igitur
 metu nobis immutatæ fidei, ac temeratæ reli=
 gionis piaculum pertimescendum est, à quo nos
 non

VINCENT. LIRINEN. GALLI

non solum cōstitutionis ecclesiasticæ disciplina, sed etiam censura apostolicæ deterret authoritatis. Scitum etenim cūctis est, quā grauitē, quā seuerē, quā uehementer inuehatur in quosdam beatus Apostolus Paulus, qui mira leuitate nimium citò trās-
lati fuerant ab eo, qui eos uocauerat in gratiā Christi, in aliud Euangelium, quod non est aliud: qui concueruarant sibi magistros ad sua desideria, à ueritate quidem auditum auertentes, conuersi uerò ad fabulas, habentes damnationem, quod primā fidem irritam fecissent, quos deceperant ij, de quibus ad

- Rom. 16. Romanos fratres scribit idē Apostolus: Rogo autem uos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicistis faciunt, & declinate ab illis: huiusmodi enim Christo domino non seruiunt, sed suo uentri, & per dulces sermones & benedictiones, seducunt corda innocentium: Qui intrant per domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur uariis desideriis, semper discentes, & ad scientiam ueritatis nūquam peruenientes, uaniloqui & seductores, qui uniuerſas domos subuertunt, docētes quæ non oportet turpis lucri gratia, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, superbi, & nihil sciētes, sed languentes circa quæstiones & pugnas uerborum, qui ueritate priuati sunt, existimantes quæstum esse pietatem, simul autē & otiosi discunt circumire domos: non solum autem otiosi, sed & uerboſi, & curiosi, loquentes quæ non oportet, qui bonam conscientiam repellentes circa fidem naufragauerunt.
1. Tim. 3.

gauerunt. Quorum profana uaniloquia multū proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. Bene autem quod de iis item scribitur: sed ultra non proficiunt, insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Cum ergo tales quidam circūeuntes prouincias & ciuitates, atque errores uenalitios circunferendo etiam ad Galatas deuenissent: cūque his auditis Galatæ, nauſea quadam ueritatis adfecti, apostolicæ, catholiceq; doctrinæ manna reuomentes, hæreticæ nouitatis sordibus oblectarentur, ita sese apostolicæ potestatis exercuit authoritas, ut summa cū seueritate decerneret: Sed licet aut nos, inquit, aut angelus de cœlo euāgelizet uobis præterquā quod euāgelizauimus uobis, anathema sit. Quid est quod ait, sed licet nos? Cur non potius, sed licet ego? Hoc est, etiam si Petrus, etiam si Andreas, etiam si Ioannes, etiam si postremò omnis Apostolorum chorus euāgelizet uobis præterquā quod euangelizauimus, anathema sit. Tremenda districtio propter adserendam primæ fidei tenacitatem, nec sibi nec cæteris Coapostolis pepercisse. Parum est: etiam si angelus, inquit, de cœlo euāgelizet uobis, præterquā quod euangelizauimus, anathema sit. Non suffecerat ad custodiam traditæ semel fidei, humanæ conditionis commemorasse naturam, nisi angelicam quoq; excellentiam comprehendisset: Licet nos, inquit, aut angelus de cœlo. Non quia sancti cœlestesque angeli peccare iam possint, sed hoc est quod dicit: Si etiam inquit, fiat quod non potest fieri: quisquis ille tra-

Galat. i.

ditam

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Anathe-
ma aliquē
fieri.

ditam semel fidem mutare tentauerit, anathema sit. Sed hæc forsitan perfunctoriè prælocutus est, & humano potius effudit impetu, quàm diuina ratione decreuit. Absit. Sequitur enim, & hoc ipsum ingenti molimine iteratè insinuatōis inculcat. Sicut prædiximus, inquit, & nunc iterum dico: Si quis uobis euangelizauerit præterquàm quod accepistis, anathema sit. Nō dixit: si quis uobis adnūciauerit præterquàm quod accepistis, benedictus sit, laudetur, recipiatur: sed anathema sit, inquit, id est, separatus, segregatus, exclusus, ne unius ouis dirū cōtagium, innoxium gregem Christi uenenata permixtione contamine. Sed forsitan Galatis tantum ista præcepta sunt. Ergo & illa solis Galatis imperata sunt, quæ in eiusdem epistolæ sequentibus commemorantur, qualia sunt hæc: Si uiuimus spiritu, spiritu & ambulemus: Nō efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes. Et reliqua. Quod si absurdum est, & omnibus ex æquo imperata sunt, restat ut sicut hæc morum mandata, ita etiam illa quæ de fide cauta sunt, omnes pari modo comprehendant. Et sicut nemini licet inuicem prouocare, aut inuidere inuicem: ita nemini liceat, præter id quod ecclesia catholica usquequaque euangelizat, accipere. Aut forsità tunc iubebatur, si quis adnuntiasset præterquàm quod adnuntiatum fuerat anathemari: nunc uerò iam nō iubetur. Ergo & illud quod item ibi ait: Dico autem, spiritu ambulate: & desiderium carnis non perficietis. Tunc tantum iubebatur, modò uerò iam non iubetur. Quod si im-

pium

pium pariter & perniciosum est ita credere, neces-
sario sequitur, ut sicut hæc cunctis ætatibus obser-
uanda sunt: ita illa quoque quæ de non mutanda
fide sancta sunt, cunctis ætatibus imperata sint. Ad-
nuntiare ergo aliquid Christianis catholicis præter
id quod acceperunt, nunquam licuit, nusquam licet.
Num licebit & anathemare eos qui adnuntient ali-
quid, præterquam quod semel acceptum est? nunquã
non oportuit, nusquam non oportet, nunquam non
oportebit. Quæ cum ita sint, estne aliquis uel tantæ
audaciæ, qui præter id quod apud ecclesiam adnũ-
ciatum est, adnunciet? Vel tantæ leuitatis qui præter
id quod ab ecclesia accepit, accipiat? Clamet, & re-
petendo clamet, & omnibus, & semper, & ubique
per literas suas clamet ille, ille? Vas electionis, ille
magister Gætium, ille Apostolorum tuba, ille terra-
rum præco, ille cælorum conscius, ut si quis nouum
dogma adnuntiauerit, anathemetur. Et cõtra recla-
mant ranae quædam, & cyniphes, & muscæ mori-
turæ, quales sunt Pelagiani, & hoc catholicis. No-
bis, inquiunt, authoribus, nobis principibus, nobis ex-
positoribus damnate quæ tenebatis, tenete quæ dã-
nabatis, reuicite antiquam fidem, paterna instituta,
maiorum deposita, & recipite, quæ nam illa tãdem?
Horreo dicere: sunt enim tam superba, ut mihi non
modò adfirmari, sed ne refelli quidem sine aliquo
piaculo posse uideantur. Sed dicet aliquis. Cur ergo
persæpe diuinitus sinuntur excellẽtes quædam per-
sonæ in ecclesia constitutæ, res nouas catholicis ad-
nuntiare? Recta interrogatio, & digna quæ diligẽ-

Quædam
ne quidẽ
refelli si-
ne piaculo
lo satis
possunt.

tius atque uberius pertractetur, cui tamen non ingenio proprio, sed diuinæ legis autoritate ecclesiastici magistri documento satisfaciendum est. Audiamus ergo sanctum Moſen, & ipſe nos doceat, cur docti uiri, & qui propter ſciētiae gratiam, ab Apoſtolo etiam prophetæ nuncupantur, proferre interdum permittantur, noua dogmata, quæ uetus teſta-

Dii alieni mentum allegorico ſermone Deos alienos appellare conſuevit, eò quòd ſcilicet ita ab hæreticis ipſorum opinionones, ſicut à gentilibus diſ ſui obſeruentur. Scri-

Deut. 13. bit ergo in Deuteronomio beatus Moſes: Si surrexerit, inquit, in medio tui propheta, aut qui ſomniū uidiſſe ſe dicat: Id eſt, magiſter in eccleſia conſtitutus, quem diſcipuli uel auditores ſui ex aliqua reuelatione docere arbitrētur. Quid deinde? Et prædixerit, inquit, ſignum atque portentum, & euenerit quòd locutus eſt. Magnus profeſſo nescio quis ſignificatur magiſter, & tantæ ſcientiæ, qui ſectatoribus propriis, non ſolū quæ humana ſunt noſſe, uerum etiam quæ ſupra hominem ſunt prænoſcere poſſe uideatur. Quales ferè diſcipuli ſui iactitant fuiſſe Valentinum, Donatum, Photinum, Apollinarem, ceteroſque huiusmodi. Quid poſtea? Et dixerit, inquit, tibi: eamus & ſequamur Deos alienos quos ignoras, & ſeruiamus eis. Qui ſunt dii alieni, niſi errores extranei quos ignorabas? id eſt, noui & inauditi: & ſeruiamus eis, id eſt credamus eis, ſequamur eos. Quid ad extremum? Non audies, inquit, uerba Prophetæ illius, aut Somniatoris. Et quare, oro te, à Deo nō prohibetur doceri, quod adeo prohibetur

hibetur audiri? Quia, inquit, tētat uos dominus deus uester, ut palām fiat, utrum diligatis eum an non in toto corde, & in tota anima uestra. Luce clarius ^{hereses} aperta causa est, cur interdum diuina prouidentia ^{quare} quosdam ecclesiarum magistros, noua quēdam do- ^{Christus} gmata prędicare patiatur, ut tentet uos dominus, ^{exoriri} inquit, Deus uester. Et profectō magna tentatio est, ^{patiatur} cū ille quem tu prophetam, quem prophetarū discipulum, quem doctorem & adsertorem ueritatis putes, quem summa ueneratione & amore complexus sis, is subito latenter noxios subinducat errores, quos nec citō deprehendere ualeas, dum antiqui magisterii ducis pręiudicio, nec facile damnare ducis fas, dum magistri ueteris prępediris affectu. Hic forsitan efflagitet aliquis, ut ea quę sancti Moſis uerbis adserta sunt, ecclesiasticis aliquibus, demonstrentur exemplis. Aequa ex postulatio, nec diu differenda: Nam ut a proximis & manifestis incipiam, qualem fuisse nuper tentationē putamus, cū infelix ille Nestorius, subito ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare cōpisset? cū eum ij ipsi qui rodebantur ex magna adhuc parte ouem crederēt, ideōq; morsibus eius magis paterent. Nam quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto imperii iudicio electū, tātō sacerdotū studio prosecutū uideret? qui cū magno sanctorū amore, summo populi fauore celebraretur quotidie, palā diuina tractabat eloquia, & noxios quoq; Iudæorū & Gētiliū cōsutabat errores. Quo tādē isto modo nō cuius fidē faceret se recta docere, recta prędicare, recta

sentire? Qui ut uni heresi suæ aditum patefaceret, cunctarum hereseon blasphemias insectabatur. Sed

Nestorius hoc erat illud quod Moses ait: Tentat uos dominus
qualis. deus uester, si diligatis eum an non. Et ut Nestorium

prætereamus, in quo plus semper admirationis quam utilitatis, plus famæ quam experientiæ fuit: quem opinione vulgi aliquandiu magnum, humana magis fecerat gratia quam diuina. Eos potius commemoramus, qui multis profectibus, multaq; industria præditi, non parvæ tentationi catholicis hominibus ex-

Photinus. titerunt: uelut apud Pannonias maiorum memoria,
Pannonius Photinus ecclesiā Sirmitanam tentasse memoratur,

ubi cum magno omnium fauore in sacerdotium fuisset ascitus, & aliquandiu tanquam catholicus administraret, subito sicut malus ille Propheta, aut somniator, quem Moses significat, creditam sibi plebem dei persuadere cœpit, ut sequeretur deos alienos, id est, errores extraneos, quos antea nesciebat. Sed hoc usitatum, illud uerò perniciosum, quod ad tantū nefas non mediocribus adminiculis utebatur: nā erat & ingenii uiribus ualens, & doctrinæ opibus excel-

lens, & eloquio præpotens: quippe qui utroque ser-

mone copiose & grauitè disputaret, & scriberet, quod monumentis librorum suorum manifestatur,

Photinus quos idem partim Græco, partim Latino sermone
græcos et composuit. Sed bene, quod commissæ ipsi oues Chri-
latinos li sti, multum pro catholica fide uigilantes & cautæ,
bras scri citò ad præmonentis Mosi eloquia respexerunt: &
ptos reli quit. Prophetæ atque pastoris sui licet admirarentur elo-

quentiam, tentationem tamen non ignorarunt: Nam

quam

quam antea quasi arietem gregis sequebantur, eundem deinceps uelut lupum fugere coeperunt. Neque solum Photini, sed etiam Apollinaris exemplo istius ^{Apollinaris} ecclesiasticae tentationis periculum discimus, & si-
 mul ad obseruandae diligentius fidei custodiam com-
 monemur: Etenim ipse auditoribus suis magnos a-
 ctus, & magnas generauit angustias, quippe cum eos
 huc ecclesiae traheret authoritas, huc magistri retra-
 heret consuetudo, sic inter utraque nutabundi &
 fluctuantes quid potius sibi seligendum foret non ex-
 pediunt. Sed forsitan eiusmodi ille uir erat, qui di-
 gnus esset facile contemni. Imò uerò tantus ac talis,
 cui nimium citò in plurimis crederetur. Nā quid il-
 lo praestantius, acumine, exercitatione, doctrina? quā
 multas ille haereses multis uoluminibus oppresserit,
 quot inimicos fidei confutauerit errores, inditio est
 opus illud 30. non minus librorum nobilissimum &
 maximum, quo insanas Porphyrii calumnias magna
 probationum mole confudit. Longum est uniuersa ^{Porphyrii}
 ipsius opera commemorare, quibus profectò sum-
 mis aedificatoribus ecclesiae par esse potuisset, nisi
 profana illa haeretica curiositatis libidine, nouum
 nescio quid adinuenisset, quo & cunctos labores
 suos uelut cuiusdam leprae admixtione foedaret &
 committeret ut doctrina eius non tam aedificatio,
 quam tentatio potius ecclesiastica diceretur. Hic à
 me forsitan deposcatur, ut horum quos supra com-
 memorauī haereses exponam, Nestorii scilicet, Apol-
 linaris & Photini. Hoc quidem ad rem de qua nunc
 agimus non attinet: propositum enim nobis est non

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Photini
secta.

Singulorum errores persequi, sed paucorū exempla proferre, quibus euidenter ac perspicuè demonstratur illud quod Moses ait. Quia scilicet, si quando ecclesiasticus aliquis magister, & ipse interpretandis prophetarum mysteris propheta, noui quiddam in ecclesiam Dei tentet inducere, ad tentationem id nostram fieri prouidētia diuina patiatur. Vtile igitur fuerit in excursu, quid supra memorati hæretici sentiant, breuiter exponere, id est, Photinus, Apollinaris, Nestorius. Photini ergo secta hæc est: Dicit Deum singulum esse & solitariū, & more Iudaico confitēdum: trinitatis plenitudinem negat, neque ullam Dei uerbi, aut ullam spiritus sancti putat esse personam: Christum uerò hominem tantummodo solitarium adserit, cui principium adscribit ex Maria, & hoc omnimodis dogmatizat, solam nos personā Dei patris, & solum Christum hominem colere debere. Hæc ergo Photinus: Apollinaris uerò, in unitate quidem trinitatis quasi consentire se iactitat, & hoc ipsum non plena fidei sanitate, sed in domini incarnatione aperta professione blasphematur. Dicit enim in ipsa Saluatoris nostri carne, aut animam humanam penitus non fuisse, aut certè talem fuisse, cui mens & ratio non esset, sed & ipsam domini carnē, non de sanctæ uirginis Mariæ carne susceptam, sed de cœlo in uirginem descendisse dicebat, eamq; nutabundus semper & dubius, modò coeternam Deo uerbo, modò de uerbi diuinitate factam prædicabat: nolebat enim in Christo duas esse substantias: unam diuinam, alteram humanam, unam ex patre, alteram

ex matre: sed ipsam uerbi naturam putabat esse di-
 scissam, quasi aliud eius permaneret in Deo, aliud
 uerò uersum fuisset in carnem, ut cùm ueritas dicat
 ex duabus substantiis unum esse Christum: ille con-
 trarius ueritati, ex una Christi diuinitate duas ad-
 serat factas esse substantias. Hæc itaque Apollina-
 ris. Nestorius autem contrario Apollinari morbo, Nestori
 dum sese duas in Christo substantias distinguere si- error.
 mulat, duas introducit repente Personas, & inau-
 dito scelere duos esse uult filios Dei, duos Christos,
 unum Deum, alterum hominem: unum qui ex patre,
 alterum qui sit generatus ex matre. Atque ideo ad-
 serit sanctam Mariam nō θεοτόκον, sed χριστο-
 τόν esse dicendā: quia scilicet ex ea non ille Chri-
 stus qui Deus, sed ille qui erat homo natus sit. Quod
 si quis eum putat in literis suis unum Christum dice-
 re, & unam Christi prædicare personam, nō teme-
 rè credat: aut enim istud fallēdi arte machinatus est,
 ut per bona facilius suaderet & mala, sicut ait Apo-
 stolus: Per bonum mihi operatus est mortem. Aut er-
 go, ut diximus, fraudulentæ causa quibusdā in locis
 scriptorum suorū unū Christū, & unā Christi perso-
 nā credere se iactitat: Aut certè post partū iā uirgi-
 nis ita in unū Christū duas perhibet cōuenisse perso-
 nas, ut tamē cōceptus, seu partus uirginei tēpore, et
 aliquāto postea duos Christos fuisse contendat. Et
 cū scilicet Christus hō cōmunis primū & solitarius
 natus sit, & necdū dei nerbi personæ unitate socia-
 tus, postea in eū assumētis uerbi persona descēderit:
 & licet nūc i dei gloria maneat adsūpt^o aliquādiu,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

tamen nihil inter illum & ceteros homines inter-
fuisse uideatur. Hæc ergo Nestorius, Apollinaris,
Photinus aduersus catholicā fidem rabidi canes la-
trant: Photinus trinitatem non confitendo: Apolli-
naris cōuertibilem uerbi dicendo naturam, & duas
in Christo substantias non confitendo, & aut totam
Christi animam, aut certè mentem atque rationem
in anima denegando, & adserendo pro sensu men-
tis fuisse Dei uerbum: Nestorius duos Christos, aut
semper esse, aut aliquandiu fuisse adseuerando. Ec-
clesia uerò catholica, & de Deo, & de Saluatore
nostro recta sentiens, nec in trinitatis mysterio, nec
in christi incarnatione blasphematur: Nam & unam
diuinitatem in trinitatis plenitudine, & trinitatis æ-
qualitatem in una atque eadem maiestate ueneratur
& unum Christum Iesum, nō duos, eundemque Deū
pariter atque hominem confitetur: Vnam quidem in
eo personam, sed duas substantias: duas substan-
tias, sed unam credit esse personam: duas substan-
tias, quia mutabile non est uerbū Dei, ut ipsum uer-
teretur in carnem: unam personam, ne duos profi-
tendo filios quaternitatem uideatur colere, non tri-
nitatem. Sed operæpretium est, ut id ipsum etiam at-
que etiam distinctius & expressius enucleemus: In
Deo una substātia, sed tres personæ: In Christo duæ
substantiæ, sed una persona: In trinitate alius atque
alius, non aliud atque aliud: In Saluatore aliud atq;
aliud, non alius atque alius. Quomodo in trinitate
alius atque alius, non aliud atque aliud? Quia scili-
cet alia est persona patris, alia filij, alia spiritus san-
cti

Due sub-
stantiæ in
Christo.

Alius.
Aliud.

Ali. Sed tamen patris & filij & spiritus sancti non
 alia & alia, sed una eadēque natura. Quomodo in
 Salvatore aliud, atque aliud, non alius atque alius? Quia
 uidelicet altera substantia diuinitatis, altera humani-
 tatis, sed tamen deitas & humanitas non alter &
 alter, sed unus idēque Christus, unus idēque filius
 Dei, & unius eiusdēque Christi & filij Dei, una
 eadēque persona. Sicut in homine aliud caro, &
 aliud anima, sed unus idēque homo anima & ca-
 ro. In Petro uel Paulo aliud anima, aliud caro, nec
 tamen duo Petri caro & anima, aut alter Paulus a-
 nima, & alter caro, sed unus idēque Petrus, unus
 idēque Paulus, ex duplici diuersaque subsistens ani-
 mi corporisque natura. Ita igitur in uno eodēque
 Christo duæ substantiæ sunt, sed una diuina, altera
 humana: una ex patre deo, altera ex matre uirgine,
 una coæterna & æqualis patri, altera ex tempore
 & minor patre: una consubstantialis patri, altera
 consubstantialis matri: unus tamen idēque Chri-
 stus in utraque substantia. Non ergo alter Christus
 deus, alter homo: non alter increatus, alter creatus: non
 alter impassibilis, alter passibilis: non alter æqualis
 patri, alter minor patre: non alter ex patre, alter ex
 matre, sed unus idēque Christus Deus & homo:
 idem non creatus & creatus: idem incommutabilis
 & impassibilis: idem commutatus & passus: idē pa-
 tri & æqualis & minor: idem ex patre ante secula
 genitus: idem in seculo ex matre generatus: perfe-
 ctus Deus, perfectus homo: in Deo summa diuinitas,

in

VINCENT. LIRINEN. GALLI

Plena
Christi hu
manitas.

Ariani cō
fundunt
naturas.

in homine plena humanitas: Plena, inquam, huma-
nitas, quippe quæ animam simul habeat & carnem,
sed carnē uerā nostrā, maternam: animam uerò in-
tellectu præditam, mente ac ratione pollentem. Est
ergo in Christo uerbum, anima, caro, sed hoc totum
unus est Christus, unus filius Dei, & unus Saluator
ac redemptor noster. Vnus autem, non corruptibili
nescio qua diuinitatis & humanitatis cōfusione, sed
integra & singulari quadam unitate personæ: Ne-
que enim illa coniunctio alterum in alterum cōuer-
tit atque mutauit, qui est error proprius Arianorū,
sed ita in unum potius utrunq; compegit, ut manen-
te semper in Christo singularitate unius eiusdēque
personæ in æternum quoque permaneat proprietas
uniuscuiusq; naturæ: quo scilicet nec unquam Deus
corpus esse incipiat, nec aliquādo corp⁹, corpus esse
desistat, quod etiā humanæ cōditionis demonstratur
exemplo. Neque enim in præsentitātum, sed in fu-
turo quoque unusquisque hominum ex anima con-
stabit & corpore, nec tamen unquam aut corpus in
animam, aut anima uertetur in corpus, sed unoquo-
que hominum sine fine uiçturo, in unoquoque homi-
num sine fine necessario utriusque substantiæ diffe-
rentia permanebit. Ita in Christo quoque utriusque
substantiæ suæ cuique in æternum proprietas, salua
tamen personæ unitate retinenda est. Sed cū per-
sonam sæpius nominamus, & dicimus quòd Deus
persona homo factus sit, uehementer uerendum est,
ne hoc dicere uideamur, quod Deū uerbum sola
imitatione actionis quæ sunt nostra suscepit, &
quicquid

quicquid illud est conuersationis humanæ quasi ad-
 umbratus non quasi uerus homo fecerit. Sicut in
 theatris fieri solet, ubi unus plures effingit repente
 personas, quarum ipse nulla est. Quotiescunque e-
 tenim aliqua suscipitur imitatio actionis alienæ, ita
 aliorum officia aut opera patrantur, ut tamē hi qui
 agunt non sint ipsi quos agunt. Neq; enim, ut uerbi
 gratia seculariū & Manichæorū utamur exēplis, Manichæi
 cū actor tragicus sacerdotē effingit, aut regē, sa-
 cerdos aut rex est: nam desinente actu simul & ea
 quæ susceperat persona desistūt. Absit hoc à nobis
 nefarium sceleratūque ludibrium, Manichæorum
 sit ista dementia, qui phantasiæ prædicatores, a-
 iunt filium Dei Deum personam hominis non sub-
 stantiæ extitisse, sed actu putatiuo quodam & con-
 uersatione simulasse. Catholica uerò fides ita uer-
 bum Dei hominem factum esse dicit, ut quæ nostra
 sunt, non fallaciter & adumbratē, sed uerē expres-
 sēque susciperet: & quæ erant humana, non quasi
 aliena imitaretur, sed potius ut sua gereret, & pror-
 sus quod agebat, hoc etiam quem agebat is esset.
 Sicut ipsi nos quoque in eo quod loquimur, sapi-
 mus, uiuimus, subsistimus, non imitamur homines,
 sed sumus: Neque enim Petrus & Iohannes, ut eos
 potissimum nominem, imitando erant homines, sed
 subsistendo. Neque item Paulus simulabat Apосто-
 lum, aut fingeat Paulum, sed erat Apostolus, &
 subsistebat Paulus. Ita etiā Deus uerbum assumēdo,
 & habendo carnē, loquendo, faciendo, patiēdo per
 carnem,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

carnem, sine ulla tamē suae corruptione naturae hoc
 omnino praeſtare dignatus eſt, ut hominem perfectū
 non imitaretur, aut fingeret, ſed exhiberet: ut homo
 uerus non uideretur aut putaretur, ſed eſſet atque
 ſuſſisteret. Igitur ſicut anima connexa carni, nec in
 carnem tamen uerſa, non imitatur hominem, ſed eſt
 homo: & homo non per ſimulationem, ſed per ſub-
 ſtātiā: ita etiam uerbum Deus abſque ulla ſui cō-
 uerſione uniendo ſe homini non confundendo, non
 imitando factus eſt homo, ſed ſuſſiſtendo. Abiicia-
 tur ergo tota penitus perſonae illius intelligētia, quae
 fingendo imitatione ſuſcipitur, ubi ſemper aliud eſt,
 & aliud ſimulatur, ubi ille qui agit nunquam iſ eſt
 quem agit. Abſit etenim ut hoc fallaci modo. Deus
 uerbum perſonam hominis ſuſcepſiſſe credatur, ſed
 ita potius, ut incommutabili ſua manente ſubſtan-
 tia, & in ſe perfecti hominis ſuſcipiendo naturam,
 ipſe caro, ipſe homo, ipſe perſona hominis exiſteret,
 non ſimulatoria, ſed uera: non imitatiua, ſed ſubſtā-
 tiua: non denique quae cū actione deſiſteret, ſed quae
 prorsus in ſubſtātia permaneret. Hae igitur in Chri-
 ſto perſonae unitas nequaquam poſt uirginis par-
 tum, ſed in ipſo uirginis utero compacta atque per-
 feſta eſt: Vehementer etenim praecauere debemus, ut
 Chriſtum non modo unum, ſed etiam ſemper unum
 confeſteamur: quia intolerāda blaſphemia eſt, ut etiā
 ſi nunc eum unum eſſe concedas, aliquando tamen
 non unum, ſed duos fuiſſe contendas, unum ſcilicet
 poſt tempus baptiſmatis, duos uerō ſub tempore na-
 tiuitatis. Quod immenſum ſacrilegiū nō aliter pro-
 feſſō

fectò uitare poterimus, nisi unitum hominem Deo, sed unitate personæ, non ascensu, uel resurrectione, uel baptismo, sed iam in matre, iam in utero: iam denique in ipsa uirginali conceptione fateamur, propter quam personæ unitatem indifferenter ei atque promiscuè, & quæ Dei sunt propria, tribuuntur homini, & quæ carnis propria adscribuntur Deo. Inde est enim quod diuinitus scriptum est: Et filium hominis descendisse de cælo, & dominum maiestatis crucifixum in terra: Inde & etiam est & ut carne domini facta, carne domini creata, ipsum uerbū dei factū, ipsa sapientia Dei impleta, sciētia creata dicatur, sicut in præsciētia manus ipsius & pedes fuisse referuntur. Per hanc, inquam, personæ unitatē, illud quoque similis mysterij ratione perfectum est, ut carne uerbi ex integra matre nascente, ipse Deus uerbū natus ex uirgine catholicissimè credatur, impiissimè denegetur. Quæ cum ita sint, absit ut quisquam sanctā Mariam diuinæ gratiæ priuilegiis, ut Maria. speciali gloria fraudare conetur: Est enim singulari quodam domini ac Dei, non filij autem sui munere uerissimè ac beatissimè θεοτόκος cōfitenda. Sed nō eo modo θεοτόκος, quo impia quædam hæresis suspicatur, quæ adserit eam Dei matrem sola appellatione dicendam, quæ eum scilicet pepererit hominem, qui postea factus est Deus: sicut dicimus presbyteri matrem, aut episcopi matrem, non iam presbyterum aut episcopum pariēdo, sed eum generando hominem, qui postea presbyter uel episcopus factus est. Non ita, inquam, sancta Maria θεοτόκος, sed

VINCENT. LIRINEN. GALLI

sed ideo potius, quoniam, ut supra dictum est, iam in eius sacrato utero sacrosanctis illud mysterium per-
petratum est, quod propter singularem quandam
atque unicam personæ unitatem, sicut uerbum in car-
ne caro, ita homo in deo deus est. Sed iam ea quæ de
supra memoratis hæresibus, uel de catholica fide
breuiter dicta sunt, renouandæ causæ memoriæ, bre-
uius strictiusque repetamus, quo scilicet et intelli-
gantur iterata plenius, et firmitus inculcata tenean-
tur. Anathema igitur Photino, non recipienti pleni-
tudinem trinitatis, et Christum hominem tantum-
modo solitarium prædicanti. Anathema Apollinari,
adserenti in Christo conuersæ diuinitatis corruptio-
nem, et auferenti perfectæ humanitatis proprieta-
tem. Anathema Nestorio, neganti ex uirgine deum
natum, adserenti duos Christos, et explosa trinita-
tis fide quaternitatem nobis introducenti. Beata ue-
rò catholica ecclesia, quæ unum deum in trinitatis
plenitudine, et item trinitatis æqualitatem in una
diuinitate ueneratur, ut neque singularitas substan-
tiæ personarum confundat proprietatem, neque itē
trinitatis distinctio unitatem separet deitatis. Beata
inquam ecclesia, quæ in Christo duas ueras perfe-
ctasque substantias, sed unam Christi credit esse per-
sonam, ut neque naturarum distinctio unitatem per-
sonæ diuidat, neque item personæ unitas differenti-
am confundat substantiarum. Beata inquam eccle-
sia, quæ ut unum semper Christum et esse et fuisse
fateatur, unitum hominem deo non post partum, sed
iam in ipso matris utero confitetur. Beata inquam
eccle

ecclesia, quæ deum factum hominem non conuersione naturæ, sed personæ ratione intelligit, personæ autem non simulatoriæ & transeuntis, sed substantiæ ac permanentis. Beata inquam ecclesia, quæ hæc personæ unitatem tantam uim habere prædicat, ut propter eam miro ineffabiliq; mysterio, & diuina homini, & deo adscribat humana. Nam propter eā & hominem de cælo secundum deum descendisse non abnegat, & deum secundum hominem credit in terra factum, passum, & crucifixum. Propter eam denique & hominem dei filium, & deum filium uirginis confitetur. Beata igitur ac ueneranda, benedicta & sacrosancta, & omnino supernæ illi angelorum laudationi comparanda confessio, quæ unum dominum deū trina sanctificatione glorificat. Idcirco etenim uel maxime unitatem Christi prædicat, ne mysteriū trinitatē excedat. Hæc in excursu dicta sint, aliās, si Deo placuerit, uberius tractāda, & explicāda. Nūc ad propositum redeamus. Dicebamus ergo in superioribus, quòd in ecclesia dei tentatio esset populi error magistri, & tanto maior tentatio, quanto ipse esset doctior qui erraret. Quod primum scripturæ authoritate, deinde ecclesiasticis docebamur exemplis, eorum scilicet commemoratione, qui cum aliquandiu sanæ fidei forent habiti, ad extremum tamen, aut in alienam decidissent sectam, aut ipsi suam hæresim condidissent. Magna profectò res, & ad ^{cū eccle} discendum utilis, & ad recolendum necessaria, ^{sic doctri} quam etiam atque etiam exemplum molibus il- ^{na asse} lustrare atque inculcare debemus, ut omnes fere ^{renda.}

catho-

Origenis
familie
eruditio.

catholici nouerint se cum ecclesia doctores recipere, nō cum doctoribus ecclesiæ fidem deferere debere. Sed ego ita arbitror, quod cū multos in hoc tē-
tandi genere proferre ualeamus, nemo penē sit, qui
Origenis tentationi ualeat comparari, in quo plura
adeo præclara, adeo singularia, adeo mira extite-
runt, ut inter initia habendam cunctis adsertio-
nibus eius fidem, quiuis ille facili iudicaret. Nam
si uita facit authoritatem, magna illi industria, ma-
gna pudicitia, patiētia, tolerantia. Si genus uel eru-
ditio, quid eo nobilius, qui primum in ea domo natus
est, quæ est illustrata martyrio? Deinde pro Christo
non solum patre, sed omni quoque facultate priua-
tus, tantum inter sanctæ paupertatis profecit angu-
stias, ut pro nomine dominicæ cōfessionis sapius, ut
ferunt, adfugeretur. Neque uerò hæc in illo sola e-
rant, quæ cuncta postea tentationi forent, sed tanta
etiam uis ingenij tam profundi, tam acris, tam ele-
gantis, ut omnes penē, multum longēque superarit:
tanta doctrinæ ac totius eruditionis magnificentia,
ut pauca forent diuinæ, penē fortasse nullæ huma-
næ philosophiæ, quæ non penitus adsequeretur, cu-
ius scientiæ, cum Græci non crederent, Hebræa quo-
que elaborata sunt. Eloquentiam uerò quid memo-
rem? cuius fuit tam amœna, tam lata, tam dulcis ora-
tio, ut mihi ex ore ipsius non tam uerba, quàm
mella quædam fluxisse uideantur. Quæ nō ille per-
suasu difficilia, disputadi uiribus elimpidauit? Quæ
factu ardua non ut facillima uiderentur, effecit? Sed
forsitan argumentorum tantummodo nexibus ad-
sertiones

sertiones suas texuit. Imò planè nemo unquam magistrorū fuit, qui pluribus diuinæ legis uteretur exemplis. Sed credo pauca conscripsit. Nemo mortalium plura, ut mihi sua omnia non solum perlegisse, sed ne inueniri quidē posse uideatur. Cui ne quicquā ad sciētiæ instrumenta deesset, etiā plenitudo exabundauit ætatis. Sed forsità discipulis parū felix. Quis unquā felicior? Nēpe innumeri ex sinu suo doctores, innumeri sacerdotes, cōfessores & martyres extiterunt. Iā uerò quāta apud omnes illius admiratio, quāta gloria, quāta gratia fuerit, quis exequi ualeat? Quis non ad eum paulò religiosior ex ultimis mundi partibus aduolauit? Quis Christianorum non penè ut prophetam? Quis philosophorum nō ut magistrum ueneratus est? Quā autem non solum priuati conditioni, sed ipsi quoque fuerit reuerendus imperio, declarant historiæ quæ eum à matre Alexandri imperatoris accitum ferunt, cœlestis utique sapientiæ merito, cuius & ille gratia & amore illa flagrabat. Sed & eiusdem epistolæ testimonium perhibet, quas ad Philippum imperatorem, qui primus Romanorum principū Christianus fuit, Christiani magisterii auctoritate conscripsit, de cuius incredibili quadam scientia, si quis referentibus nobis Christianum non accipit testimonium, saltem testificantibus philosophis gentilem recipiat confessionem. Ait namque impius ille Porphyrius, excitum se fama ipsius Alexandriam puerum ferè perrexisse, ibique eum uidisse iam senem, sed planè talem tantūque qui arcem

Mammæa
Origenē
ad se al-
lexit.

totius

VINCENT. LIRINEN. GALLI

totius scientiæ condidisset. Dies me citius defecerit,
quàm ea quæ in illo uiro præclara extiterunt, uel ex
minima saltem parte perstringam, quæ tamẽ omnia
non solum ad religionis gloriã, sed etiã ad tẽtationis
magnitudinem pertinebãt: Quotus enim quisq; tan-
ti ingenii, tantæ doctriinæ, tantæ gratiæ uirum aut fa-
cile deponeret, ac non illa potius uteretur sententia,
se cum Origene errare malle quàm cũ aliis uera sen-
tire? Et quid plura? eò res decidit, ut tantæ personæ
tanti doctõris, tanti prophetæ, non humana aliqua,
sed ut exitus docuit, nimium periculosa tentatio plu-
rimos à fidei integritate deduceret. Quamobrẽ hic
idem Origenes tantus ac talis dum gratia Dei inso-
lentiùs abutitur, dum ingenio suo nimium indulget,
sibi quæ satis credit, cum paruipendit antiquam Chri-
stianæ religionis simplicitatem, dum se plus cunctis
sapere præsumit, dum ecclesiasticas traditiones &
ueterum magisteria contemnens, quædam scriptu-
rarum capitula nouo more interpretatur, meruit ut
de se quoque ecclesiæ Dei diceretur. Si surrexerit in
medio tui propheta. Et paulò post: Nõ audies, inquit
uerba prophetæ illius. Et item: Quia, inquit, tentat
uos dominus Deus uester, utrum diligatis eũ an non.
Verè nõ solum tẽtatio, sed etiã magna tẽtatio, dedi-
tam sibi atque in se pendẽtem ecclesiã admiratione
ingenii, sciẽtiæ, eloquentiæ, cõuersationis & gra-
tiæ, nihil de se suspiciantẽ, nihil se uerentem, subito à
ueteri religione in nouam prophanitatem sensim
paulatimque traducere. Sed dicet aliquis, corruptos
esse

Hieronius
mi hæc
fuit uox.

esse Origenis libros. Non resisto, quin potius & ma- Origenis
libros cor-
ruptos.
lo: Nam id à quibusdam & traditum, & scriptum
est, non catholicis tantum, uerum etiam hereticis.
Sed illud est quod nunc debemus aduertere, & si nō
ipsum, libros tamen sub nomine suo editos magnæ
esse tentationi qui multis blasphemiarum uulneribus
scatentes, non ut alieni, sed quasi sui & leguntur &
amantur, ut & si in errore concipiendo Origenis nō
fuit sensus, ad errorem tamen persuadendum Orige- Tertullia-
ni eruditio.
nis authoritas ualere uideatur. Sed & Tertulliani
quoque eadem ratio est: nam sicut ille apud Græcos,
ita hic apud Latinos nostrorum omnium facile prin-
ceps iudicandus est. Quid enim hoc uiro doctius? quid
in diuinis atque humanis rebus exercitatus? Nempe
omnem philosophiam, & cūctas philosophorum se-
ctas, auctores, adsertoresque sectarum, omnesque
eorum disciplinas, omnem historiarum ac studiorum
uarietatem mira quadam mentis capacitate cōple-
xus est. Ingenio uerò nōne tam graui ac uehemen-
ti excelluit, ut nihil sibi penē ad expugnandum pro-
posuerit, quod non aut acumine irruerit, aut pon-
dere eliserit? Iam porro orationis suæ laudes quis
exequi ualeat? quæ tanta, nescio qua rationum ne-
cessitate conferta est, ut ad cōsensum sui, quos sua-
dere nō potuerit, impellat: cuius quot penē uerba, tot
sententiæ sunt: quot sensus, tot uictoriæ. Sciunt hoc
Marciones, Apelles, Praxe, Hermogenes, Iudæi, Gē-
tiles, Gnostici, cæteriq; quorū ille blasphemias mul-
tis ac magnis uoluminum suorum molibus, uelut

VINCENT. LIRINEN. GALLI

quibusdam fulminibus euertit. Et tamen hic quoque post hæc omnia, hic inquam, Tertulianus catholici dogmatis, id est, uniuersalis ac uetustæ fidei parum tenax, ac disertior multo quàm felicior, mutata deinceps sententia fecit ad extremum quod de eo beatus confessor Hylarius quodam loco scribit: Sequenti, inquit, errore detraxit scriptis probabilibus authoritatem. Et fuit ipse quoque in ecclesia magna tentatio. Sed de hoc nolo plura dicere. Hoc tantum commemorabo, quod contra Mosi præceptum exurgentes in ecclesia nouellas Mōtani furias, & insana illa insanarum mulierum nouitij dogmatis somnia ueras prophetias adseuerando, meruit ut de se quoque & scripturis suis diceretur: Si surrexerit in medio tui propheta. Et mox: Nō audies uerba prophetæ illius. Quare? Quia, inquit, tētat uos dominus uester, utrū diligatis eum an non. Iis igitur tot ac tantis, cæterisque eiusmodi ecclesiasticorum exemplorum molibus euidenter aduertere, & secū dum Deuteronomij leges, luce clarius intelligere debemus, quod si quando aliquis ecclesiasticus magister à fide aberrauerit, ad tentationem id nostram fieri prouidentia diuina patiatur, utrum diligamus Deum an non in toto corde, & in tota anima nostra. Quæ cū ita sint, ille est uerus, & germanus, & catholicus, qui ueritatem Dei, qui ecclesiam, qui Christi corpus diligit, qui diuinæ religioni, qui catholice fidei nihil præponit, nō hominis cuiuspiam authoritatem, non amorem, nō ingenium non eloquentiam, nō philosophiam: sed hæc cuncta despiciens, & in fide fixus, stabilis permanēs, quicquid

Hilarius
pictauesis
episcopus
sup. Mat.
thæū Ca.
nonc. 5.

Tertulianus
mōtia
ni somnia
probat.

Germanus
Christi
stianus
quis.

quicquid uniuersaliter antiquitus ecclesiam catholi-
cam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendū credē-
dūq; decernit. Quicquid uerò ab aliquo deinceps
uno præter omnes, uel contra omnes sanctos nouum
& inauditum subinduci senserit, id non ad religio-
nē, sed ad tentationē potius intelligat pertinere. Tū
præcipuē beati apostoli Pauli eruditus eloquijs: hoc
est enim quod in prima ad Corinthios scribit: Opor-
tet, inq̃t, & hæreses esse, ut probati manifesti fiāt in
uobis. ac si diceret, ob hoc, īquit, hæreses cō nō statim
diuinitus eradicātur authores, ut probati manifesti
fiāt. i. unusquisq; quā tenax, & fidelis, & fixus ca-
tholicæ fidei sit amator appareat. Et reuera cū
quæque nouitas ebullit, statim cernitur frumentorum
grauitas, & leuitas palearum: tunc sine magno mo-
limine excutitur ab area, quod nullo pondere intra
aream tenebatur: Nanque alij ilico prorsus auolāt,
alii uerò tātummodo excussi, & perire metuunt, &
redire erubescūt, saucii, semineces, ac semiuiui: quip-
pe qui tantam ueneni hauserint quantitatem, quæ
nec occidat, nec digeratur: nec mori cogat, nec uiue-
re sinat. Heu miseranda conditio, quantis illi curarū
æstibus, quantis turbinibus exagitātur? Nūc etenim
quā uentus impulerit incitato errore rapiuntur: nūc
in semetipsos reuersi tāquam contrarii fluctus reli-
duntur: nunc temeraria præsumptione, & ea quæ
incerta uidentur adprobant: nunc irrationali metu
etiam quæ certa sunt, expauescunt: incerti quā eāt,
quā redeant, quid adpetant, quid fugiant, quid te-
neant,

neant, quid dimittant. Quæ quidem dubii & male-
 penduli cordis adflictio diuina erga se miserationis
 est medicina si sapiant. Idcirco etenim extra tutissi-
 mum catholicæ fidei portum diuersis cogitationum
 quatiuntur, uerberantur, ac penè necantur procellis,
 ut excussa in altum elatæ mentis uela deponant, quæ
 malæ nouitatum uentis expanderant, seseq; intra fi-
 dissimam stationem placidæ ac bonæ matris reducât,
 & teneant: atque amaros illos turbulentosq; erro-
 rum fluctus, primitus reuomant, ut possint deinceps
 uiuæ & salientis aquæ fluëta potare. Dediscant be-
 ne quod didicerant non bene, & ex toto ecclesiæ do-
 gmate quod intellectu capi potest, capiant: quod nõ
 potest, credât. Quæ cum ita sint, iterum atque iterum
 eadem mecum reuoluës & reputans, mirari satis ne-
 queo tantam quorundam hominum uesaniam, tantã
 excecatæ mētis impietatem, tantã postremo errandi
 libidinem, ut contenti non sint, tradita & recepta
 semel antiquitus credendi regula, sed noua ac noua
 in diem quærant, semperque aliquid gestiant reli-
 gioni addere, mutare, detrachere: Quasi non cœleste
 dogma sit, quod semel reuelatũ esse sufficiat, sed ter-
 rena institutio, quæ aliter perfici nisi assidua emen-
 datione, imò potius reprehensione non posset, cū di-
 uina clament oracula: Ne transferas terminos quos
 posuerunt patres tui. Et: Super iudicantẽ ne iudices,
 & scindentem sepem mordebit eum serpens. Et illud
 Apostolicũ, quo omnes omnium hæreseon sceleratæ
 nouitates, uelut quodã spiritali gladio sæpe trūcate
 semperque

Gladius
 quo hære-
 ses trun-
 care de-
 bemus.

semperque trūcandæ sunt: O Timothee depositū custodi, deuotans prophanas uocū nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidā promittentes, circa fidem exciderunt. Et post hæc inueniuntur aliqui tanta inueteratæ frontis duritia, tanta impudentiæ incude, tam adamantinæ pertinaciæ, qui tantis eloquiorum cœlestium molibus non succubāt, tantis ponderibus non fatiscant, tātis malleis nō cōquassantur, tantis postremò fulminibus nō conterantur. Deuita, inquit, prophanas uocum nouitates. Nō dixit antiquitates, non dixit uetustates, imò planè quid econtrariò sequeretur, ostendit. Nam si uitanda est nouitas, tenēda est antiquitas: & si prophana est nouitas, sacrata est uetustas. Et oppositiones, inquit, falsi nominis scientiæ. Verè falsum nomen apud doctrinas hæreticorū, ut ignorantia sciētiae, & caligo serenitatis, & tenebræ luminis appellatiōe fiuntur. Quā quidā, inquit, promittētes circa fidē exciderūt. Quid promittētes exciderūt, nisi nouā nescio quam ignoratāq; doctrinā? Audias etenim quosdā ipsorū dicere: Venite o insipientes & miseri, qui uulgo catholici uocitami, & discite fidē uerā, quā præter nos nullus intelligit, quæ multis antè seculis latuit, nuper uerò reuelata & ostensa est. sed discite furtim atq; secretim, delectabit enim uos. Et itē: Cū didiceritis latenter docete, ne mūdus audiat, ne ecclesia sciat: paucis nanque concessum est tanti mysterij capere secretum. Nōne hæc uerba sunt illius metricis, quæ apud Solomonis Prouerbia uocat ad

Quā bene
Luthera
nos ex
pressit.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

se prætereuntes uiam, qui dirigunt iter suum: Qui est, inquit, uestrum insipientissimus diuertat ad me. Inopes autem sensu exhortatur, dicēs: Panes occultos libenter attingite, & aquam dulcem furtim bibite. Quid deinde? At ille, inquit, nescit quomodo terrigenæ apud eam pereant. Qui sunt isti terrigenæ? Exponat Apostolus: Qui circa fidem, inquit, exciderunt. Sed operæ precium est totum ipsum Apostoli capitulum diligentius pertractare: O Timothee, inquit, depositum custodi, deuitans prophanas uocum nouitates. O, exclamatio ista & præsciētiae est pariter et charitatis. Præuidebat enim futuros quos etiā prædolebat errores. Quis est hodie Timotheus? nisi uel generaliter uniuersa ecclesia, uel specialiter totum corpus Præpositorum, qui integrā diuini cultus scientiam uel habere ipsi debent uel aliis infundere. Quid est, depositum custodi? Custodi, inquit, propter fures, propter inimicos, ne dormientibus hominibus superseminent zizania, super illud tritici bonum semen, quod seminauerat filius hominis in agro suo. Depositum, inquit, custodi. Quid est depositum? Id est, quod tibi creditum est, non quod à te inuentum: quod accepisti, nō quod excogitasti: rem non ingenii, sed doctrinæ: non usurpationis priuatae, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, non à te prolata: in qua nō author debes esse sed custos: non institutor sed sectator: non ducens, sed sequens. Depositum, inquit, custodi catholice fidei talentum, inuiolatum, illibatumque conserua. Quod tibi creditum

Declaratur locus
Pauli ad
Timoth.
I. Timo. 6

Talentum
cuique
traditū
prodiēdū

cui

ditum est, hoc penes te maneat, hoc à te tradatur. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia subiicias, nolo pro auro aut impudenter plumbum, aut fraudulenter æramenta supponas: nolo auri speciem, sed naturā planè. O Timothee, o sacerdos, o tractator, o doctor, si te diuinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, doctrina spiritalis tabernaculi Beselehel, preciosas diuini dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna sapienter, adice splendorem, gratiam, uenustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod antea obscurius credebatur. Per te posteritas intellectum gratuletur, quod ante uetustas nō intellectū uenerabatur: eadē tamen quæ didicisti doce, ut cum dicas nouè, nō dicas noua. Sed forsitan dicit aliquis: Nullus ne ergo in ecclesia Christi profectus habebitur religionis? Habeatur planè & maximus: Nam quis ille est tam inuidus hominibus, tam exosus Deo, qui istud prohibere conetur? Sed ita tamen, ut uerè profectus sit ille fidei, non permutatio: siquidem ad profectum pertinet, ut in semetipsa una quæque res amplificetur: Ad permutationem uerò, ut aliquid ex alio in aliud transferatur. Crescat igitur oportet, & multum uehementérque proficiat tam singulorum, quàm omnium, tam unius hominis, quàm totius ecclesiæ ætatum ac seculorum gradibus intelligentia, scientia, sapiëntia: sed in suo dūtaxat genere, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eadēque sentētia: Imitetur animarum religio rationem corporum, quæ licet annorum processu

Exodi 36.

Nouè non noua dicenda.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

processu numeros suos euoluant, & explicent, eadem tamen quæ erant permanent. Multum interest inter pueritiæ florem, & senectutis maturitatem, sed iidem ipsi fiunt senes, qui fuerat adulescentes: ut quamuis unius eiusdemque hominis status habitusque mutetur, una tamen nihilominus eademque natura, una eademque persona sit. Parua lactentium membra, magna iuuenû, eadē ipsa sunt, tamen quot paruulorum artus, tot uirorum & si qua illa sunt, quæ æui maturioris ætate pariuntur, iam in seminis ratione proferta sunt, ut nihil nouum postea profectatur in senibus, quod non in pueris iam ante latitauerit: Vnde non dubium est hanc esse legitimam & rectam proficiendi regulam, hunc ratum atque pulcherrimum crescendi ordinem, si eas semper in grandioribus partes ac formas numerus detexat ætatis, quas in paruulis creatoris sapientia præformaauerat. Quod si humana species in aliquam deinceps non sui generis uertatur effigiem, aut certè addatur quippiam membrorum numero, uel detrahatur, necesse est ut totum corpus uel intercيدات, uel prodigiosum fiat, uel certè debilitetur: Ita etiam Christianæ religionis dogma, sequatur has decet profectuum leges, ut annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate, incorruptum tamen illibatūque permaneant. Et uniuersis partium suarum mensuris, cunctisq; quasi membris ac sensibus proprijs plenum atque perfectum sit, quod nihil præterea permutationis admittat, nulla proprietatis dispendis,

spendia, nullā definitionis sustineat uarietatē. Exēpli gratia: Seuerūt maiores nostri antiquitus in hac ecclesiastica segete triticeæ fidei semina, iniquū ualde & incongruū est, ut nos eorū posteri pro germana ueritate frumēti, subdititiū zizaniæ eligamus erorē. Quin potius hoc rectū & cōsequēs est, ut primis atq; extremis sibimet nō discrepātibus, de incrementis triticeæ institutionis, triticei quoq; dogmatis frugē demetamus: ut cū aliquid ex illis seminū primordiis accessu tēporis euoluatur, & nūc latetur & excolatur: nihil tamen de germinis proprietate mutetur: addatur licet species, forma, distinctio, eadem tamen cuiusque generis natura permaneant. Absit etenim, ut rosea illa catholici sensus plātaria in carduos spināsque uertantur. Absit inquā, ut in isto spiritali paradiso, de cynamomi, & balsami surculis liliū repente, atq; aconita proueniant. Quodcumq; igitur in hac ecclesia Dei agriculturā fide patrū factum est, hoc idē filiorū industriā decet excolatur, & obseruetur, hoc idē flore, ætate maturescat, hoc idem proficiat & perficiatur. Fas est etenim ut prisca illa cœlestis philosophiæ dogmata processu tēporis excurentur, limentur, poliantur. Sed nefas est ut cōmutentur, nefas ut detruncētur, ut mutilentur. Accipiāt licet euidētiā, lucē, distinctionē, sed retineāt necesse est plenitudinē, integritatē, proprietatē: Nā si semel admissa fuerit hæc impiæ fraudis licentia, horreo dicere quantum excindendæ, atque abolendæ religionis periculum consequatur: Abdicata etenim quolibet parte catholici dogmatis, alia quoque atq; itē alia,

*Ecclesie
officium.*

alia, ac deinceps alia & alia iam quasi ex more & licito abdicabuntur. Porro autē singulatim partibus repudiatis, quid aliud ad extremum sequetur, nisi ut totum pariter repudiant? Sed & è contra, si nouitia ueteribus, extranea domesticis, & prophana sacra-
tis admisceri cœperint, proserpat hic mos in uniuersum necesse est, ut nihil posthac apud ecclesiam relin-
quatur intactum, nihil illibatum, nihil integrum, nihil immaculatum, sed sit ibidem deinceps impiorū ac turpium errorum lupanar, ubi erat antea castæ & incorruptæ sacrarium ueritatis. Sed auertat hoc à suorum mentibus nefas diuina pietas, sitque hic potius impiorum furor: Christi uero ecclesia sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos. Nihil in ijs unquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat necessaria, non adponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena: sed omni industria hoc unum studet, ut uetera fideliter sapienterq; tractando, si qua illa sunt antiquitus informata, & inchoata accuret & poliat, si qua iam expressa & enucleata, consolidet, firmet: si qua iā confirmata & definita, custodiat. Deniq; quod unquam aliud Conciliorum decretis enisa est, nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur: quod antea lætius prædicabatur, hoc idem postea instātius prædicaretur: quod antea securius colebatur, hoc idem postea sollicitius excoleretur. Hoc inquam semper, neque quicquam præterea, hereticorum nouitatibus excitata Conciliorū suorum

suorum decretis catholica perfecit ecclesia, nisi ut quod prius à maioribus sola traditione susceperat, hoc deinde posteris etiā per scripturæ chirographū consignaret: magnam rerum summam paucis literis comprehendēdo & plerunque propter intelligentiæ lucem, non nouum fidei sensum nouæ appellationis proprietate signando. Sed ad Apostolum redeamus: O Thimothee, inquit, depositum custodi, deuitans 1. Tim. 6. profanas uocum nouitates. Deuita inquit, quasi uiperam, quasi scorpionē, quasi basiliscū, ne te nō solum tactu, sed etiam uisu afflatūq; percutiant. Quid est deuitare? Cum huiusmodi nec cibū sumere. Quid est deuita? Si quis, inquit, uenit ad uos, & hanc doctrinam non adfert. Quam doctrinam, nisi catholicam, & uniuersalem? & unam eandēque per singulas ætatū successiones, incorrupta ueritatis traditione manentem, & usq; in secula sine fine māsura? Quid tum? Nolite, inquit, recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis: qui enim dicit illi aue, cōmunicat operibus eius malignis. Prophanas, inquit, uocū nouitates. Quid est prophanas? Quæ nihil habent sacri, nihil religiosi, ab ecclesiæ penetralibus, quæ est templum Dei, penitus extraneas: Prophanas inquit, uocum nouitates: Vocum, id est, dogmatum, rerum, sententiarum nouitates, quæ sunt uetustati, quæ antiquitati contrariæ. Quæ si recipiantur, necesse est ut fides beatorum patrū, aut tota, aut certe magna ex parte uioletur: Necesse est ut omnes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, continentes uirgines,

Propha-
ne noui-
tates.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

uirgines, omnes Clerici, leuitæ & sacerdotes, tanta
 confessorū milia, tanti martyrum exercitus, tanta
 urbium, tanta populorū celebritas & multitudo, tot
 insule, prouinciæ, reges, gentes, regna, nationes: to-
 tus postremo iam penè terrarū orbis, per catholicā
 fidē Christo capiti incorporat⁹, tāto seculorū tractu
 ignorasse, errasse, blasphemasse, nescisse quid crede-
 ret, pronūciatur: Prophanas, inquit, uocū nouitates
 deuita. Quas recipere atq; sectari nunquā catholi-
 corum, semper uerò hæreticorū fuit. Et reuera, quæ
 unquā hæresis, nisi sub certo nomine, certo loco, cer-
 to tempore ebulliuit? Quis unquam hæreses insti-
 tuit, nisi qui se prius ab ecclesiæ catholicæ uniuersi-
 tatis & antiquitatis consensione discreuerit? Quod
 ita esse luce clarius exempla demonstrant. Quis e-
 nim unquam ante profanū illum Pelagium tantā uir-
 tutē liberi præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis re-
 bus per actus singulos adiuuandū necessariam Dei
 gratiam non putaret? Quis ante prodigiosum disci-
 pulum eius Celestium, reatu præuagationis Adæ o-
 mne humanū genus denegauit adstrictum? Quis an-
 te sacrilegum Arium, trinitatis unitatem discindere,
 quis ante sceleratum Sabellium, unitatis trinitatem
 cōfundere ausus est? Quis ante crudelissimū Noua-
 tianū, crudelē Deum dixit, eò quòd mallet mortem
 morientis, quàm ut reuertatur & uiuat? Quis ante
 Magum Simonē, apostolica districtione percussū,
 à quo uetus ille turpitudinū gurgēs usque in nouissi-
 mum Priscilianum continua & occulta succeSSIONE
 manauit.

Pelagius.

Celestius.

Sabellius
Nouatias
nus.Simon ma-
gus.
Priscilia-
nus.

manauit.

manavit, autorem malorum, id est, scelerum, impietatum, flagitiorumque nostrorum ausus est dicere creatorem Deū? Quippe quem adserit talem hominum manibus ipsum suis creare naturam, quæ proprio quodam motu, & necessaria cuiusdā voluntatis impulsu nihil aliud possit, nihil aliud uelit, nisi peccare, eò quòd furijis uitiorum omnium exagitata & inflammata, in omnia turpitudinum barathra in exhausta cupiditate rapiatur. Innumera sunt talia, quæ breuitatis studio prætermittimus, quibus tamen cunctis satis euidenter perspicuèque monstratur, hoc apud omnes ferè hæreses quasi solenne esse ac legitimum, ut semper prophanis nouitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant, & per oppositiones falsi nominis scientiæ à fide naufragent. Contra uerò catholicorum hoc ferè proprium, deposita sanctorum patrum & commissa seruare, damnare prophanas nouitates, & sicut dixit, atque iterum prædixit Apostolus: Siquis adnuntiauerit præterquàm quod acceptum est, anathema sit. Hic fortasse aliquis interroget, an & hæretici diuinæ scripturæ testimonijs utantur. Utuntur planè, & uehementer quidem, nam uideas eos uolare per singula quæque sanctæ legis uolumina, per Mosi, per Regum libros, per Psalmos, per Apostolos, per Euangelia, per Prophetas. Siue enim apud suos, siue alienos: siue priuatim, siue publicè: siue in sermonibus, siue in libris: siue in conuiuijs, siue in plateis, nihil unquam penè de suo proferunt, quod non etiam scripturæ

Quo pacto
hæretici
scripturis
utantur.

scripturæ uerbis adumbrare contentur. Lege Pauli
 Samosateni opuscula, Prissiliani, Eunomij, Iouiniani,
 reliquarumq; pestium, cernas infinitam exemplorū
 congeriem, propè nullam omitti paginam, quæ non
 noui aut ueteris Testamēti sententijs fucata & co-
 lorata sit: Sed tanto magis cauendi & pertimescē-
 di sunt, quanto occultius sub diuinæ legis umbra-
 culis latitant: Sciunt enim fœtores suos nulli ferè ci-
 to esse placituros, si nudi & simplices exhalentur,
 atque idcirco eos cœlestis eloquii, uelut quodam a-
 romate aspergunt, ut ille qui humanum facile despi-
 ceret errorem, diuina non facile contemnat oracu-
 la. Itaq; faciunt quodij solent, qui paruulis austera
 quædam temperaturi pocula prius ora melle circū-
 linunt, ut incauta ætas cum dulcedinem præsenferit,
 amaritudinem non reformidet. Quod etiam iis cu-
 ra est, qui mala gramina & noxios succos medica-
 minum uocabulis præcolorant, ut nemo ferè ubi su-
 prascriptum legerit remedium, suspicetur uenenum.
 Idem denique & Saluator clamabat: Attendite uo-
 bis à pseudoprophetis, qui ueniunt ad uos in uestitu
 ouium, ab intus autem sunt lupi rapaces. Quid est ue-
 stitus ouium, nisi prophetarum & apostolorū pro-
 loquia, quæ iidem ouili quadā synceritate agno illi
 immaculato, qui tollit peccatum mundi, tanquā uel-
 lera quædam texuerunt? Qui sunt lupi rapaces, nisi
 sensus hæreticorū feri & rabidi? qui caulas ecclesiæ
 semper infestant, & gregē Christi quaquā possunt,
 dilacerant. Sed ut fallacius incautis ouibus obrepāt,
 manente

Rectè er-
 go dictum
 est, Pixi-
 des habet
 re phar-
 maca:
 Pharmaca
 uerò ue-
 nena.

manente luporum ferocia deponunt lupinam speciem,
 & sese diuinæ legis sententiis, uelut quibusdam uel-
 leribus obuoluunt, ut cum quisque lanarum mollicie
 præsenferit, nequaquam aculeos dentium pertime-
 scat. Sed quid ait Saluator? Ex fructibus eorum co- ^{Ex fructi-}
 gnoscetis eos. Id est, cum cœperint diuinæ illas uo- ^{bus cogn-}
 ces non iam proferre tantum, sed etiam exponere, ^{scere.}
 nec adhuc iactare solum, sed etiam interpretari: tunc
 amaritudo illa, tunc acerbitas, tunc rabies intelli-
 gitur, tunc nouitiū uirus exhalabitur, tunc prophane
 nouitates aperiuntur, tunc primum scindi sepem ui-
 deas, tunc trāsferri patrum terminos, tunc catholicā
 fidem cædi, tunc ecclesiasticum dogma lacerari. Ta- ^{2. Cor. 11.}
 les erant ij, quos percutit Apostolus Paulus in secū-
 da ad Corinthios dicēs: Nam eiusmodi, inquit, Pseu-
 doapostoli, operarij subdoli, transfigurant sese in
 Apostolos Christi. Quid est transfigurantes se in
 Apostolos Christi? Proferebant Apostoli diuinæ le-
 gis exempla, proferebant & illi: Proferebant Apo-
 stoli Psalmorum authoritates, proferebant & illi:
 proferebant Apostoli sententias Prophetarum, &
 illi nihilominus proferebant. Sed cum ea quæ simili-
 ter protulerant, interpretari nō similiter cœpissent,
 tunc simplices à subdolis, tunc infucati à fucatis, tunc
 recti à peruersis: tunc postremò ueri Apostoli à fal-
 sis Apostolis discernebantur. Et non mirum, inquit,
 ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lu-
 cis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigu-
 rantur sicut ministri iustitiæ: Ergo secundum Apo-
 stoli

Fallendi
uia facili
lima.

Matth. 4.

stoli Pauli magisterium, quotiescunq; uel Pseudoapostoli, uel Pseudoprophetae, uel Pseudodoctores diuinae legis sententias proferunt, quibus male interpretatis errores suos adstruere conentur: non dubium est, quin authoris sui callida machinamenta sectentur: quae ille nunquam profecto comminisceretur, nisi sciret omnino nullam esse ad fallendum faciliorem uiam, quam ut ubi nefarii erroris subinducitur fraudulentia, ibi diuinorum uerborum praetendatur autoritas. Sed dicet aliquis: Vnde probatur quod sacrae legis exemplis diabolus uti soleat? Legat Euangelia, in quibus scribitur: Tunc assumpsit illud diabolus, id est, dominum Saluatore: et statuit illud supra pinnam templi, et dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum, scriptum est enim, quod angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uis tuis: In manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Quid hic faciet misellis hominibus, qui ipsum dominum maiestatis, scripturarum testimoniis adpetiunt? Si, inquit, filius Dei es, mitte te deorsum. Quare? scriptum est enim, inquit. Magnopere nobis doctrina loci istius attendenda atque retinenda est, ut tanto euangelicae auctoritatis exemplo, quando aliquos apostolica, seu prophetica uerba proferre contra catholicam fidem uiderimus, diabolum per eos loqui minime dubitemus: Nam sicut tunc caput capiti, ita nunc quoque membra membris loquuntur: membra scilicet diaboli membris Christi: perfidi fidelibus: sacrilegi religiosi: haeretici postremo catholicis. Sed quid tandem dicit? Si, inquit, filius

filius Dei es, mitte te deorsum. Hoc est, filius esse uis
 Dei, & hereditatē regni coelestis accipere, mitte te
 deorsum, id est, ex istius te sublimis ecclesie, quæ etiā
 tēplū Dei putatur, doctrina & traditione demitte.
 Ac si quis interrogat quempiam hereticorū sibi tā-
 lia persuadētē, unde probas? unde doces, quod ec-
 clesie catholice uniuersalem & antiquam fidem di-
 mittere debeam? Statim ille: Scriptū est enim. Et cō-
 tinuō mille testimonia, mille exempla, mille autori-
 tates parat, de Lege, de Psalmis, de Apostolis, de
 Prophetis, quibus nouo & malo more interpretatis
 ex arce catholica in haresecos barathrum infelix a-
 nima præcipitetur. Nam uerō illis quæ sequuntur pro-
 missionibus mirō modo incantos homines heretici
 decipere cōsuerūt: Audēt etenim polliceri, & doce-
 re, quod ecclesia sua, id est, in cōmunionis suæ cōuen-
 ticulo magna & specialis ac planē personalis quæ-
 dā sit dei gratia, adeō ut sine ullo labore, sine ullo stu-
 dio, sine ulla industria, etiā si nec petāt, nec quærāt,
 nec pulsent, quicūq; illi ad numerū suū pertinet: tā-
 mē ita diuinitus dispēscentur, ut angelicis euecti mani-
 bus, id est, angelica ptectione seruati, nūquā possint
 offendere ad lapidē pedē suū, id est, nunquā scan-
 dalizari. sed dicit aliquis: si diuinis eloquiis, senten-
 tiis, promissionibus, & diabolus & discipuli eius u-
 tuntur, quorum alii sunt Pseudoapostoli, alii Pseu-
 doprophetæ & Pseudomagistri, & omnes ex to-
 to heretici, quid facient catholici homines, &
 matris ecclesie filii? quoniam modo in scripturis

Offendere
 pedem ad
 lapidem.

sanctis ueritatem à falsitate discernent? Hoc scilicet
 facere magnoperè curabunt, quod in principio Com-
 monitorij istius sanctos & doctos uiros tradidisse
 nobis, scripsimus, ut diuinum canonem secundum uni-
 uersalis ecclesiæ traditiones, & iuxta catholici do-
 gmatæ regulas interpretentur, in qua item catholi-
 cæ apostolicæq; ecclesiæ sequantur necesse est uni-
 uersitatem, antiquitatem, consensionem. Et si quan-
 do pars contra uniuersitatem, nouitas contra uetu-
 statem, unius uel paucorum errantium dissensio con-
 tra omnium, uel certè multo plurium catholicorum
 consensionem rebellauerit, præfer potiores, corru-
 ptioni uniuersitatis integritatem: in qua eadem
 uniuersitate nouitatis prophanitati, antiquitatis re-
 ligionem, itémque in ipsa uetustate unius siue pau-
 cissimorum temeritati primum omnium generalia, si
 qua sunt uniuersalis Concilij decreta præponant,
 tunc deinde si id minus est, sequantur quod proximū
 est, multorum atque magnorum consentientes sibi
 sententias magistrorum, quibus adiuuante domino fi-
 deliter, sobriè, sollicitè obseruatis, non magna dif-
 ficultate noxios quosque exurgētium hæreticorum
 deprehēdemus errores. Hic iam consequens esse ui-
 deo, ut exemplis demonstrē, quoniam modo pro-
 phanæ hæreticorum nouitates, prolatis atque colla-
 tis ueterum magistrorū concordantibus sibi met sen-
 tentiis, & deprehendantur & condemnentur, quæ
 tamen antiqua sanctorum patrum consensio, non in
 omnibus diuinæ legis quæstiunculis, sed solum certè
 præci-

Quò de,
 prehēdū,
 tur hære-
 ses.

præcipue in fidei regula magno nobis studio & in-
 uestiganda est, & sequenda. Sed neq; semper, neque
 omnes hæreses hoc modo impugnandæ sunt, sed no-
 uitiæ recentēsque tantummodo, cū primum scilicet
 exoriuntur, antequā infalsarint uetustæ fidei regu-
 las, ipsius temporis uetentur angustiis, ac priusquam
 manante latius ueneno maiorū uolumina uitare co-
 nentur: Cæterum dilatatæ & inueteratæ hæreses ne-
 quaquā hac uia adgrediendæ sunt, eò quòd prolixo
 temporum tractu, longa ijs furandæ ueritatis patue-
 rit occasio. Atque ideo quasq; illas antiquiores,
 uel schismatū uel hæreses in prophanitatis, nullo mo-
 do nos oportet, nisi aut sola, si opus est, scripturarū
 authoritate cōuincere, aut certè iam antiquitus uni-
 uersalibus sacerdotū catholicorum Conciliis conui-
 ctas damnatasque uitare. Itaq; cū primum mali cu-
 iusque erroris putredo erumpere cœperit, & ad de-
 fensionem sui quædam sacræ legis uerba furari, eadē-
 que fallaciter & fraudulenter exponere, statim in-
 terpretando canonū maiorū sententiæ congregandæ
 sunt, quibus illud quodcunque exurget nouitium,
 ideoque prophanū, & absque ulla ambage prodæ-
 tur: & sine ulla retractatione damnetur. Sed eorum
 duntaxat patrum sententiæ conferendæ sunt, qui
 in fide & communione catholica sanctè, sapi nter,
 constanter uiuentes, docentes & permanentes, uel
 mori in Christo fideliter, uel occidi pro Christo feli-
 citer meruerunt. Quibus tamē hac lege credēdū est,
 ut quicquid uel omnes uel plures uno eodemq; sensu
 D 3 manifestè,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

manifestè, frequenter, perseveranter, uelut quodè cōsenti-
 tiente sibi magistrorū Concilio, accipiendo, tenēdo,
 tradendo firmauerint, id pro indubitato, certo ratō-
 que habeatur: Quicquid uerò, quamuis ille sanctus
 & doctus, quamuis episcopus, quāuis Confessor &
 martyr, præter omnes, aut etiā contra omnes sen-
 serit, id inter proprias & occultas & priuatas opi-
 niunculas à cōmunis & publicæ, generalis sententiæ
 authoritate secretū sit, nec cū summo æternæ salutis
 periculo, iuxta sacrilegā hæreticorū & schismatico-
 rū cōsuetudinē uniuersalis dogmatis antiqua uerita-
 te dimissa, unius hominis nouitiū sc̃demur errorem.
 Quorū beatorū patrū sanctū catholicūq; cōsensum
 ne quis sibi temerè cōtēdū forte arbitretur, ait i pri-
 ma ad Corīthios Apostolus: Et quosdā quidē posuit
 deus in ecclesia, primū Apostolos: Quorū ipse unus
 erat: Secūdo Prophetas: qualē in actibus Apostolo-
 rū legimus Agabū: Tertio doctores, qui tractatores
 nunc appellantur, quos hic idem Apostolus etiam
 Prophetas interdum nuncupat, eò quod per eos Pro-
 phetarum mysteria populis aperiantur. Hos ergo in
 ecclesia Dei diuinitus per tempora & loca dispen-
 satos, quisquis in sensu catholici dogmatis unum a-
 liquid in Christo sentientes contempserit, non homi-
 nē contemnit, sed Deum, à quorum ueridica unitate
 ne quis discrepet, impensius obtestatur idem Aposto-
 lus dicens: Obsecro autem uos Fratres, ut idipsum
 dicatis omnes, & nō sint in uobis schismata, sitis au-
 tem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.

Quod

Tractator
 res.

Quod si quis ab eorum sententiæ cōmunionē desci-
 uerit, audiet illud eiusdem Apostoli: Non est Deus
 dissentionis, sed pacis. Id est, non eius, qui à consen-
 tiendi unitate defecerit, sed eorū qui in consentiendi
 pace permanserint. Sicut in omnibus inquit, ecclesiis
 sanctorum doceo, id est, catholicorum, quæ ideo san-
 ctæ sunt, quia in fidei cōmunionē persistunt. Et ne
 quis forsitan prætermisiss cæteris, se solum audiri,
 sibi soli credi arrogaret, paulo post ait: An à uobis
 inquit, uerbum dei processit, aut in uos solos deue-
 nit? Et ne hoc quasi perfunctoriè acciperetur, adie-
 cit. Si quis inquit, uidetur Propheta esse aut spirita-
 lis, cognoscat quæ scribo uobis, quia domini sūt mā-
 data, quæ utique mandata, nisi, ut si quis est Prophe-
 ta, aut spiritalis, id est, spiritualium rerum magister,
 summo studio æqualitatis & unitatis cultor exi-
 stat, ut scilicet neque opiniones suas cæteris præfe-
 rat, & ab uniuersorum sensibus non recedat. Cuius
 rei mandata qui ignorat, inquit, ignorabitur, id
 est, qui aut nescita non discit, aut scita contem-
 nit, ignorabitur, hoc est, indignus habebitur qui
 inter unitos fide & exæquatos humilitate diuini-
 tus respiciatur: quo malo nescio an quicquam acer-
 bius cogitari queat. Quod tamen iuxta Apostoli-
 cam comminationem Pelagiano illi prouenisse cer-
 nimus Iuliano, qui se collegarum sensui aut ^{italianus.}
 incorporare neglexit, aut excorporare præ ^{Pelagiar-}
 sumpsit. Sed iam tempus est ut pollicitum pro- ^{mus.}
 feramus exemplum, ubi & quomodo sanctorum

patrum sententiæ congregatæ sint, ut secundum eas ex decreto atq; authoritate cōcilii, ecclesiasticæ fidei regula figeretur. Quod quò commodius fiat, hic sit iam huius Cōmonitorii modus, ut cætera quæ sequuntur ab alio sumamus exordio.

Secundum Commonitoriū interlapsum est, neque ex eo amplius quicquam, quàm postrema particula remāsit, id est, sola recapitulatio, quæ & subiecta est.

QUAE cum ita sint, iam tempus est ut ea quæ duobus iis Cōmonitoriis dicta sunt, in huius secūdi fine recapitulemus. Diximus in superioribus hanc fuisse semper

Fidei christi-
anæ a-
p-
p-
missis.

esse hodiēq; catholicorum consuetudinē, ut fidem uerā duobus iis modis adprobēt. Primum diuini canonis authoritate: deīde ecclesiæ catholicæ traditio-
ne: non quia canon solus non sibi ad uniuersa sufficiat, sed quia uerba diuina pro suo plerique arbitratu interpretantes, uarias opiniones errorēsque concipiant. Atque ideo necesse sit, ut ad unam ecclesiastici sensus regulam scripturæ cœlestis intelligentia dirigatur: in iis duntaxat præcipuè quæ-
stionibus, quibus totius catholici dogmatis fundamenta nituntur. Item diximus, in ipsa rursus ecclesia uniuersitatis pariter & antiquitatis consensum spectari oportere, ne aut ab unitatis integritate in partē schismatis abrūpamur, aut è uetustatis religione in hærescon nonitates præcipitemur. Item diximus, in ipsa ecclesiæ uetustate duo quædam uehemen-

uehemēter studioſeq; obſeruanda, quibus penitus in=
 herere deberent quicunque hæretici eſſe nolint: pri=
 mū ſi quid eſſet antiquitas ab omnibus eccleſiæ ca=
 tholicæ ſacerdotibus uniuerſalis Cōcilii authoritate
 decretū. Deinde ſi qua noua exurgeret quæſtio, ubi
 id minimè reperiretur, recurrendū ad ſanctorū pa=
 trum ſententias, eorū duntaxat, qui ſuis quique tē=
 poribus & locis in unitate cōmunionis & fidei per=
 manentes, magiſtri probabiles extitiſſent. Et quic=
 quid uno ſenſu atque conſenſu tenuiſſe inuenirētur,
 id eccleſiæ uerum & catholicū abſq; ullo ſcrupulo
 iudicaretur. Quod ne præſumptione magis noſtra
 q̃ authoritate eccleſiaſtica promere uideremur, ex=
 emplum adhibuimus ſancti Concilii, quod ante triē=
 nium fermè in Aſia apud Ephēſum celebratum eſt,
 uiris clariſſimis Baſſo Antiochoq; Conſulibus. Vbi ^{Cōcilium}
 cū de ſanciēdis fidei regulis diſceptaretur, ne qua ^{Ephēſinū.}
 illic forſitan prophana nouitas in modū perſidiæ A=
 riminenſis obreperet, uniuerſis ſacerdotibus, qui illò
 ducenti ſerè numero cōuenerant, hoc catholiciſimū,
 fideiſimū, atq; optimū factu uiſum eſt, ut in mediū
 ſanctorū patrū ſententiæ proferrentur, quorū alios
 martyres, alios Confeſſores, omnes uerò catholicos
 ſacerdotes fuiſſe, & permanniſſe conſtaret: ut ſcili=
 cet ritè atque ſolenniter ex eorum conſenſu atq; de=
 creto antiqui dogmatis religio confirmaretur, &
 prophane nouitatis blaſphemia condemnaretur.
 Quod cū ita factum foret, iure meritò que impius
 ille Neſtorius, catholicæ uetuſtati contrarius: beatus
 uerò

VINCENT. LIRINEN. GALLI

uerò Cyrillus sacrosanctæ antiquitati consentaneus
iudicatus est. Et ut ad fidem rerum nihil deesset, etiam
nomina & numerum, licet ordinem fuisset obli-
tididimus eorum patrum iuxta quorum ordinem ibi-
dem cōcinentē sibi cōcordemq; sententiā, & legis sa-
cræ prologia exposita sunt, & diuini dogmatis re-
gula constabilita est: Quos ad cōfirmandam memo-
riam hic quoque recēdere nequaquā superfluum est.
Sūt ergo ij uiri, quorū in illo Cōcilio, uel tanquā iu-
diciū, uel tanquā testiū scripta recitata sunt. Sāctus
Petrus Alexandrinus Episcopus, doctor præstantissi-
mus & martyr beatissimus: Sāctus Athanasius eius-
dē ciuitatis antistes, magister fidelissimus & confes-
sor eminētissimus. Sāctus Theophilus eiusdē itē ur-
bis episcopus, uir fide, uita, scientia satis clarus: cui
successit uenerādlus Cyrillus, qui nūc Alexandrinam
illustrat ecclesiā. Et ne forsītā unius ciuitatis ac pro-
uincia doctrina hæc putaretur, adhibita sunt etiam
illa Capadociæ lumina, sāctus Gregorius Episco-
pus & Cōfessor de Nazando, uel Nazanzo. Sāctus
Basilus Cesareæ Capadociæ episcopus & cōfessor.
Sāctus item alter Gregorius Nysenus episcopus, fi-
dei, conuersationis, integritatis & sapientiæ merito
fratre Basilio dignissimus. Sed ne sola gratia aut o-
riens tātum, uerū etiam occidētalis & latinus or-
bis ita semper sensisse ad probaretur, lectæ sunt quo-
que ibi quædam ad quosdam Epistolæ sācti Felicis
martyris, & sācti Iulij urbis Romæ Episcoporum.
Et ut non solum caput orbis uerum etiam latera illi
iudicio

Petrus A-
lexandri-
nus
Athana-
sius.
Theophi-
lus.
Cyrillus.
Grego-
rius.
Basilus
Cesariē-
sis.
Felix.
Iulius.
Cypria-
nus.
Ambro-
sius.

iudicio testimonium perhiberent, adhibitus est à meridie beatissimus Cyprianus episcopus Carthagenensis & martyr. A septentrione, sanctus Ambrosius Mediolanensis Episcopus. ij sunt igitur omnes apud Ephesum sacratio decalogi numero magistri, consiliarij, testes iudicesque producti quorum beata illa Synodus doctrinam tenens, consilium sequens, credens testimonio, obediens iudicio, absque tædio, præsumptione, & gratia de fidei regulis pronuntiavit. Quãquam multò amplior maiorum numerus adhiberi potuerit, sed necesse nõ fuit: quia neq; multitudo testium negotij tempora occupari oportebat, & decem illos non aliud ferè sensisse, quàm ceteros omnes collegas suos nemo dubitabat. Post quæ omnia adiecimus etiam beatam Cyrilli sententiam, quæ gestis ipsis ecclesiasticis continetur: Nanque cum lecta esset sancti Capreoli Episcopi Carthagenensis Epistola, qui nihil aliud intendebat, & precabatur, nisi ut expugnata novitate, antiquitas defenderetur, ita episcopus Cyrillus prolocutus est, & definiuit: quod hic quoque interponere non ab re uidetur: ait enim in fine gestorum: Et hæc, inquit, quæ lecta est Epistola, uenerandi & multi religiosi Episcopi Carthagenensis Capreoli fidei gestorum inferetur, cuius aperta sententia est: uult enim antiquæ fidei dogmata confirmari: nouitia uerò & superflue adinuenta, & impie promulgata reprobari atque damnari: Omnes Episcopi adclamauerunt, hæc omnium uoces sunt, hæc omnes dicimus,

Capreolus.

VINCENT. LIRINEN. GALLI

dicimus, hoc omnium uotū est. Quæ tandem omnium uoces, atque omnium uota, nisi ut quod erat antiquitus traditum teneretur? quod adinuētum nuper, exploderetur? Post quæ admirati sumus & prædicauimus quanta Concilij illius fuerit humilitas & sanctitas, & tot numero sacerdotes, penè ex maiore parte metropolitani, tantæ eruditionis, tantæque doctrinæ, ut propè omnes possint de dogmatibus disputare: Quibus propterea ipsa in unum congregatio audendi à se aliquid & statuēdi addere uideretur fiduciam, nihil tamen nouarent: nihil præsumerent: nihil sibi penitus arrogarent, sed omnimodis præcauerent, ne aliquid posteris traderent, quod ipsi à patribus non acceperant. Et nō solum in præsentem rem bene disponerent, uerū etiam post futuris exempla præberent, ut & ipsi scilicet, sacratæ uetustatis dogmata colerent: prophanæ uerò nouitatis adinuenta damnarent. Inuecti sumus etiam in Nestorij scelera: tam præsumptionem, quod sacram scripturam se primum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse iactaret, quicumque ante se magisterii munere præditi diuina eloquia tractauissent: uniuersos scilicet sacerdotes, uniuersos Cōfessores & martyres, quorum alii explanassent Dei legem, alii uerò explanantibus consensissent, uel credidissent. Totam postremo etiam nunc errare, & semper errasse adseueraret ecclesiam, quæ, ut ipsi uidebatur, ignaros, erroneosq; doctores & secuta esset, & sequeretur. Quæ omnia licet cumulatiè abundèque sufficerent ad prophanas

phanas quasque nouitates obruendas & extinguen-
 das, tamen ne quid deesse tantæ plenitudini uideretur,
 ad extremū adiiciemus geminam apostolicæ se-
 dis authoritatem, unam scilicet sancti papæ Xisti,
 qui nunc Romanam ecclesiam uenerandus illustrat: Xistus.
 alterā decessoris sui beatæ memoriæ papæ Celestini,
 quā hic quoq; interponere necessariū iudicauimus:
 Ait itaq; sanctus papa Xistus in epistola, quam de
 causa Nestorii Antiocheno misit Episcopo: Ergo,
 inquit, quia sicut ait Apost. Fides una est, quæ eui-
 denter obtinuit dicēda, credamus. & tenēda creda-
 mus, Tandē illa credenda & dicēda prosequitur, &
 ait: Nihil ultra, inquit, liceat nouitati, quia nihil addi
 conuenit uetustati: Perspicua maiorū fides & credu-
 litas nulla cœni permixtione turbetur. Omnino apo-
 stolicē, ut maiorū credulitatem perspicuitatis lumine
 ornaret, nouitias uerò prophanitates cœni pmixtio-
 ne describeret. Sed & sanctus papa Celestinus, pari Celestinus.
 modo eadēq; sententia: Ait enim in epistola, quam
 Gallorū sacerdotibus misit, arguēs eorū cōniuentiā,
 quod antiquā fidē silētio destituētes, prophanas no-
 uitates exurgere paterentur: Merito, inquit, causa
 nos respicit, si silētio foueamus errorem. Ergo corri-
 piatur huiusmodi, nō sit iis liberū habere pro uolun-
 tate sermonem. Hic aliquis fortasse addubitet, qui nā Liberū nō
 sint illi, quos habere prohibeat liberū pro uolunta- sit omnia
 te sermonē, uetustatis prædicatores, an nouitatis ad- loqui.
 inuētores. Ipse dicat, & dubitationē legentium ipse
 dissoluat. Sequitur enim: Desinat, inquit, si ita res est:
 id est,

VINCENT. LIRINEN. GALLI

id est, si ita est, ut apud me quidam urbes & prouincias uestras criminantur, quod eas quibusdam nouitatibus cōsentire noxia dissimulatione faciatis. Desinat itaq; inquit, si ita res est, incessere nouitas uetustatem. Ergo hæc fuit beati Celestini beata sententia, non ut uetustas cessaret obruere nouitatem, sed potius nouitas desineret incessere uetustatem. Quibus apostolicis catholicisq; decretis quisquis refragatur, insultet primum omnium necesse est memorie sancti Celestini, qui statuit ut desineret incessere nouitas uetustatem: deinde irrideat definita sancti Christi, qui censuit ne ultra quicquā liceat nouitati: quia nihil addi conuenit uetustati: sed & beati Cyrilli statuta contemnat, qui uenerandi Capreoli zelum magna prædicatione laudauit, quod antiqua fidei dogmata confirmari cuperet: nouitia uerò adinuenta damnari. Ephesinam quoque Synodum, id est, totius penè Orientis sanctorum Episcoporum iudicata proculcet, quibus diuinitus placuit nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quod sacra sibi que in Christo consentiens sanctorum patrum tenuisset antiquitas, quiq; etiam uociferantes & acclamantes, uno ore testificati sunt, has esse omnium uoces, hoc omnes optare, hoc omnes censere: ut sicut uniuersi ferè ante Nestorium hæretici contemnentes uetustatem, & adserentes nouitatem damnati forent, ita ipse quoque Nestorius author nouitatis & impugnator uetustatis condemnaretur. Quorum sacrosancta & cœlestis gratiæ munere inspirata consensio

sensio cui displicet, quid aliud sequitur, nisi ut prophanitatem Nestorii adserat nō iure damnatam? Ad extremum quoque uniuersam Christi ecclesiam, & magistros eius Apostolos & prophetas, præcipueque tamen beatum Apostolum Paulum, uelut quædā purgamenta contemnat: illam, quod à religione colendæ & excolendæ semel sibi traditæ fidei, nūquam recesserit: illum uerò, qui scripserit: O Timothee depositum custodi, deuitans prophanas uocum nouitates. Et item: Si quis uobis adnuntiauerit præterquàm quod accepistis, anathema sit. Quod si neque apostolica definita, neque ecclesiastica decreta temeranda sunt, quibus secundum sacrosanctam uniuersitatis & antiquitatis consensionem cuncti semper hæretici, & ad extremum Pelagius, Celestius, Nestorius iure meritòque damnati sunt, necesse est profecto omnibus deinceps catholicis, qui sese ecclesiæ matris legitimos filios probare student, ut sanctæ sanctorum patrum fidei inhereant, adglutinent, immoriantur: prophanas uerò prophanorum nouitates detestentur, horrescāt, insectentur, persecutur. Hæc sunt ferè quæ duobus Commonitoriis latius disserta, aliquanto nunc breuius recapitulandi lege constricta sunt, ut memoria mea, cui adminiculandæ ista confecimus, & commonendi assiduitate reparatur, & prolixitatis fastidio non obruatur.

VINCENTII LIRINENSIS

Galli finis.

Calixtus

*proamio ad
vincent. Lincol.*

p 29

Q. SEPTIMI FLORENTIS

TERTULLIANI DE PRÆSCRIPT.

aduersus hæreticos, Lib.

Onditio præsentium temporum etiã
hanc admonitionem prouocat no-
stram, non oportere nos mirari super
hæreses istas, siue quia sunt: futura e-
nim prænunciabantur, siue quia fide
quorundam subuertunt: ad hoc enim sunt, ut fides
habendo tentationem, haberet etiam probationem.
Vanè ergo & inconsideratè plerique hoc ipso scã-
dalizantur, quod tantum hæreses ualeant, quantum
si non fuissent: cum quod sortitum est omni modo sit,
sicut causam accipit ob quam sit, sic uim consequi-
tur per quam sit: nec esse non possit. Febrem deniq;
inter cæteros mortiferos & cruciarios exitus ero-
gando homini deputatam, neque quia est miramur:
est enim, neque quia erogat hominẽ, ad hoc enim est.
Proinde, hæreses ad languorem & interitum fidei
productas, si expauescimus hoc eas posse, prius est
ut expauescamus hoc eas esse, quæ dum sunt, habent
posse: & dum possunt, habent esse. Sed enim febrem
ut malum, & de causa & de potentia sua, ut notum
est, abominamur potius quàm miramur, & quantũ
in nobis est præcauemus, non habentes abolitionem
eius in nostra potestate. Hæreses uerò mortem æter-
nam, & maioris ignis ardorem inferentis, malunt
quidam

quidam mirari quod hoc possint, quā deuitare ne possint: cum habeant deuitandi potestatem. Ceterum nihil ualebunt, si illas tantū ualere nō mirentur. Aut enim dum mirantur, in scandalum subministātur: aut quia scandalizantur, ideo mirantur quòd tātum ualeant, quasi ex aliqua ueritate ueniant. Mirum scilicet ut malum uires suas habeat: nisi quod hēses apud eos multum ualēt, qui in fide nō ualēt. In pugna pugilum & gladiatorum, plerunque non quia fortis est, uincit quis, aut quia non potest uinci: sed quoniā ille qui uictus est, nullis uiribus fuit: adeò idem ille uictor bene ualēti postea comparatus, etiam superatus recedit. Non aliter hēses de quorundam infirmitatibus habent, quod ualent, nihil ualentes si in bene ualentem fidem incurrant. Solent quidem isti Miriones etiam de quibusdam personis ab hēsi captis, edificari in ruinam. Quare illa uel ille fidelissimi, & prudentissimi, & usitatissimi in ecclesia, in illam partem transferunt? Quis hoc dicens, non ipse sibi respondit: neque prudentes, neque fideles, neque usitados aestimandos, quos hēses potuerint demutare? Et hoc mirum (opinor) ut probatus aliquis retro, postea excidat? Saul bonus prae ceteris, liuore postea euertitur. Dauid uir bonus secundum cor domini, postea cedis & stupri reus est. Salomon omni gratia & sapientia donatus à domino, ad idolatriam à mulieribus inducitur. Soli enim Dei filio seruari uabatur sine delicto permanere. Quid ergo si episcopus, si diaconus, si uidua, si uirgo, si doctor, si etiam

Pugiles
Gladiatores.

Miriones

E martyr

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

martyr lapsus à regula fuerit: ideo hareses ueritatē uidebūtur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex fide personas? Nemo sapiens est, nemo fidelis, nemo maior nisi Christianus. Nemo autē Christianus, nisi qui ad finē usq; perseverauerit. Tu ut homo, extrinsecus unūquēq; nosti: putas quod uides. Vides autē quousq; oculos habes: Sed oculi, inquit, domini alti. Homo in faciē, Deus in pręcordia cōtemplatur. Et ideo cognoscit dominus qui sunt eius: & plātam quā nō plantauit, eradicat: & de primis nouissimos ostendit: & uētilabrū in manu portat ad purgādā areā suā. Auolēt quantū uolūt palea leuis fidei, quocūq; ad flatu tentationū, eō purior massa frumenti.

Discentes in horrea domini reponetur. Nōne ab ipso domino quidā discentiū scandalizati diuenterūt? nec tamen propterea, ceteri quoq; discedēdū à uestigiis eius putauerūt: sed qui scierūt illū uitę esse uerbū, & à deo uenisse, perseverauerūt in comitatu eius usq; ad finē, cū illis si uellent & ipsis discedere placidē obtulisset. Minus est si & apostolum eius, aliqui Phygelus, & Hermogenes, & Philetus, et Hymenęus, reliquerūt: ipse traditor Christi de apostolis fuit. Miramur de ecclesiis eius, si à quibusdam deseruntur, cū ea nos ostendūt Christianos quę patimur, ad exēplū ipsius Christi. Ex nobis, inquit, prodierūt, sed nō fuerūt ex nobis. Si fuissent ex nobis, permansissent utiq; nobiscū. Quin potius memores simus tā dominicarū pronunciationū, quā apostolicarū literarū, quę nobis & futuras hareses pręnunciauerunt, & fugiendas pręfinierunt:

*Dominus
ca pro
nuncia
tiones.*

*Aposto
lice lite
re.*

præfinierūt: ut sicut esse illas non expauescimus, ita
 & posse id propter quod fugiendæ sunt, nō miremur.
 Instruit dominus multos esse uenturos sub pellibus
 ouīū, rapaces lupos. Quæ nam istæ sunt pelles ouīū,
 nisi nominis Christiani extrinsecus superficies? Qui
 lupi rapaces, nisi sensus & spiritus subdoli, ad infa-
 standū gregē Christi intrinsecus delitescentes? Qui
 pseudoprophetæ sunt, nisi falsi prædicatores? Qui
 pseudoapostoli, nisi adulteri euangelizatores? Quī
 antichristi interim & semper, nisi Christi rebelles?
 Hoc erunt hæreses nō minus doctrinarū peruersita-
 te ecclesiā laceßentes, quā tūc antichristus perse-
 cutionum atrocitate persequetur: nisi quod persecu-
 tio & martyres facit, hæreses apostas tātū. Et ideo
 hæreses quoq; oportebat esse, ut probabiles quique
 manifestarētur: tam qui in persecutionibus steterint,
 quā qui ad hæreses nō exorbitauerint. Neq; enim
 eos probatos intelligi iubet, qui in hæresim fidē de-
 mutant. Sicut ex diuerso sibi interpretantur, quia
 dixit alibi: Omnia examinate, quod bonū est tenete.
 Quasi nō liceat omnibus male examinatis, iniectione
 alicuius mali impigere p̄ errorē. Porro si dissensioēs
 & schismata increpat, quæ sine dubio mala sunt, &
 in cōtinēti hæreses subiūgt, quod malis adiūgat ma-
 lū utiq; profitetur, & quidē maius, cū idē credidisse
 se dicat, de schismatibus & dissensionibus, q̄a sciret
 etiā hæreses oportere esse. Ostendit enim grauioris
 mali despectu de leuiorib⁹ se facile credidisse: certē
 non ut ideo de malis crediderit, quia hæreses bonæ
 essent:

essent, sed uti de peioris quoque notæ tentationibus præmoneret non esse mirandum, quas ediceret tendere ad probabiles quosque manifestandos, scilicet quos non potuerint deprauare. Denique si totū capitulum ad unitatem continendam, & separationes coerceudas sapit: hæreses uerò non minus ab unitate diuellunt, quàm schismata & dissensiones, sine dubio & hæreses in ea conditione reprehensionis cōstituit, in qua schismata & dissensiones. Ac per hoc non eos probabiles facit, qui in hæreses diuerterint, cum maximè diuertere ad eiusmodi obiurgans, & docens unum omnes loqui, & ipsum sapere: quod etiā hæreses non sinunt. Nec diutius de isto, † si idem & Paulus, q̄ & alibi hæreses inter carnalia crimina enumerat, scribens ad Galatas: & qui Tito suggerit, hominem hæreticum post primam correptionem recusandum, quòd peruersus sit eiusmodi & delinquat, ut à semetipso damnatus. Sed & in omni penè epistola de adulterinis doctrinis fugendis incalcans, hæreses taxat: quarū opera sunt adulteræ doctrinæ, hæreses dictæ Græca uoce ex interpretatione electionis: qua quis siue ad instituendas, siue ad suscipiendas eas utitur. Ideo & sibi damnatum dixit hæreticum: quia & in quo damnatur, sibi elegit. Nobis uerò nihil ex nostro arbitrio indulgere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostoli. Apostolos domini habemus authores, qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio, quod inducerent, elegerunt: sed acceptā à Christo disciplinam fideliter Nationibus

Fortè, si
idem est
Paulus.

Hæreses

Apostoli.

tionibus

tionibus adsignauerunt. Itaq; etiā si angelus de cœ-
lis aliter euāgelizaret, anathema diceretur à nobis.
Prouiderat iā tūc spiritus sanctus futurū in uirgine
quādā Philumene angelū seductionis, transfigurā-
tē se in angelū lucis: cuius signis & præstigiis Apel-
les inductus, nouam hæresim induxit. Hæ sunt doctri-
næ hominū & demoniorū, prurientibus auribus na-
tæ, de ingenio sapiētiae secularis, quā dominus stulti-
tiam uocans, stulta mūdi confusione etiam philoso-
phia ipsius elegit. Ea est enim materia sapiētiae se-
cularis, temeraria interpret diuinæ naturæ disposi-
tionis. Ipsæ deniq; hæreses à philosophia subornan-
tur. Inde æones & formæ, nescio quæ, & trinitas ho-
minis apud Valētinum: Platonius fuerat. Inde Mar-
cionis deus melior de trāquillitate: à Stoicis uenerat.
& uti anima interire dicatur, ab Epicureis obserua-
tur. Et ut carnis restitutio negetur, de una omnium
philosophorum schola sumitur. Et ubi materia cum
Deo æquatur, Zenonis disciplina est: & ubi aliquid
de igneo Deo allegatur, Heraclitus interuenit. Eadē
materiæ apud hæreticos & philosophos uolutan-
tur: iidē retractatus implicātur. Vnde malū, & qua-
re? & unde hō, & quomodo? Et quod proximè Va-
lētinus proposuit, Vnde deus? Scilicet & de Enthymesi,
& Ekromate inserunt Aristotelem, qui illis
Dialecticā instituit, artificē struēdi & destruendi,
uersipellē, in sentētiis coactā, in cōiecturis duram, in
argumētis operariam, cōtentione molestam, etiā si-
bi ipsi omnia retractāte, ne quid omnino tractauerit.

Sapientia
secularis.
Ex philo-
sophia
hæresum
origo.
Deus
melior

Hermogenes
Stoicus

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Hinc illæ fabulæ & genealogiæ indeterminabiles,
 & quæstiones infructuosæ, & sermones serpentes,
 uelut cancer: à quibus nos apostolus refrenans, no-
 minatim philosophiã & inanẽ seductionem cõtesta-
 tus caueri oportere, scribens ad Colossen. Videte ne
 quis sit circumueniẽs uos per philosophiam & ina-
 nẽ seductionẽ, secundum traditionẽ hominum, præter
 prouidẽtiam spiritus sancti. Fuerat Athenis, & istam
 sapiẽtiam humanam, adfectatricẽ & interpollatricẽ
 ueritatis, de cõgressibus nouerat ipsam quoq; in suas
 hæreses multipartitã uarietate sectarum inuicẽ re-
 pugnantium. Quid ergo Athenis & Hierosolymis?
 quid Academiæ & ecclesiæ? quid hæreticis & Chri-
 stianis? Nostra institutio de porticu Salomonis est:
 qui & ipse tradiderat dominũ in simplicitate cor-
 dis esse quærendũ: Viderint qui Stoicũ, & Platon-
 icũ, & Dialecticũ, Christianis prætulerũt. Nobis cu-
 riositate opus non est post Christũ Iesum, nec inqui-
 sitione post Euangeliũ. Cũ credimus, nihil desidera-
 mus ultra credere. Hoc enim prius credimus, nõ esse
 quod ultra credere debemus. Venio itaque ad illũ ar-
 ticulũ, quẽ & nostri prætẽdũt ad ineũdam curiosi-
 tatẽ, & hæretici inculcant ad importandam curio-
 sitatem. Scriptũ est, inquiũt: Quærite, & inuenietis.
 Quando hanc uocẽ dominus emisit, recordemur. Pu-
 to in primitiis ipsis doctrinæ suæ, cũ adhuc dubita-
 retur apud omnes, an Christus esset. Et cũ adhuc nec
 Petrus illũ dei filiũ pronũciasset: cũ etiam Ioãnes de
 illo certus esse desisset. Quærite, & inuenietis, quã-
 da

in primi-
 piis doctri-
 næ suæ.

do quæredus adhuc erat: & hoc quantū ad Iudæos. Ad illos enim pertinet totus sermo suggillationis iustius, qui habebant ubi quærerent Christū. Habent, inquit, Moysen & Heliā. i. legē & prophetas Christū prædicantes: secundū quod & alibi aperte: Scrutamini scripturas, in quibus salutem speratis: Illæ enim de me loquuntur. Hic erit, quærite, & inuenietis. Nam & sequentia in Iudæos cōpetere manifestum est, Pulsate & aperietur uobis. Iudæi retro penes Deū fuerant: dehinc eiekti ob delicta, extra deū esse coeperunt. Nationes uero nūquam penes Deum, nisi stillicidiū de situla, & puluis ex area, & foris semper. Itaq; qui foris semper, quomodo pulsabit eō ubi nūquam fuit? quam ianuam nouit, in qua nec receptus, nec eiektus aliquando? an qui scit se intus fuisse & foras actū, is potius pulsabit, & ostium nouit? Etiam petite & accipietis, ei competit, qui sciebat à quo erat aliquid promissum, à Deo scilicet Abraham, Isaac & Iacob: quē Nationes nō magis nouerāt, q̄ ullam repromissionē eius. Et ideo ad Israel loquebatur: Nō sum, inquit, missus, nisi ad oues perditas domus Israelis. Nondū canibus iactabat panem filiorū: nōdum in uia gentium uel nationū ire mādabat. Si quidem in finē præcepit, ut uaderent ad docēdas & tingēdas Nationes, consecuti mox spiritum sanctum paracletum, qui illos deducturus esset in omnem ueritatem. Et hoc erga illos facit. Quod si Nationibus destinati doctores Apostoli, ipsi quoque doctorem cōsecuturi erant paracletum, multo magis

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

uacabat erga nos: Quærite & inuenietis, quibus ul-
tro erat obuētura doctrina per Apostolos, & ipsis
Apostolis per spiritum sanctū. Omnia quidem dicta
domini oībus posita sunt, per aures Iudæorū ad nos
trāsierunt: sed pleraq; in personas directa, non pro-
prietatē admonitionis nobis cōstituerūt, sed exēplū.

Cedo de
gradu.

Cedo nunc spōte de gradu isto, omnibus dictum sit:
Quærite & inuenietis: tamen & hic expedit sensus
certare cū interpretationis gubernaculo. Nulla uox
diuina ita dissoluta est & diffusa, ut uerba tantum
defendātur, & ratio uerborū nō cōstituatur. Sed in
primis hoc propono: Vnū itaq; & certū aliquid in-
stitutum esse à Christo, quod credere omni modo de-
beant Nationes: & idcirco quærere, ut possint cum
inuenerint credere. Vnius porrō & certi instituti,
infinita inquisitio nō potest esse: quærendū est donec
inuenias, & credēdū ubi inueneris: & nihil amplius,
nisi custodiēdū qđ credidisti: dū insuper credis, aliū
nō esse credēdū, ideoq; nec requirendū, cū id inuene-
ris & credideris quod ab eo institutū est, q nō aliud
tibi mādāt inquirendū, q̄ quod instituit. De hoc qui-
dē si quis dubitat, constabit penes nos esse, id quod à
Christo institutū est. Interim ex fiducia probationis
prænēto, admonēs quosdā nihil esse quærendū ultra
quod crediderūt, id esse qđ quærere debuerūt: Quæ-
rite & inuenietis, sine disciplina ratiōis interpreten-
tur. Ratio autē dicti huius in tribus articulis cōstitit.
In re, in tēpore, ī modo. In re: ut quid sit quæredū, cō-
sideres: In tēpore, ut quādo: In mō, ut quousq;. Igitur
quærendum

quærendum est quod Christus instituit, utique donec inuenias. Inuenisti autem cum credidisti. Nam non credidisses, si non inuenisses: sicut nec quæsissem, nisi ut inuenires. Ad hoc ergo quæris, ut inuenias: & ad hoc inuenies, ut credas. Omnem prolationem quærendi & inueniendi statuit fructus ipse quærendi. Hanc tibi fossam determinauit ipse qui te non uult ^{Fossam tibi} aliud credere, quàm quod instituit, ideòq; nec quæ- ^{bi deter-} rere. Caterùm si quæ talia tanta ab aliis sunt insti- ^{minauit.} tuta, propterea intantum quærere debemus, inquantum possumus inuenire, semper quæremus, & nunquam omnino credemus. Vbi enim erit finis quærendi? ubi statio credendi? ubi expunctio inueniendi? Apud Marcionem? sed & Valentinus proponit: Quærite & inuenietis. Apud Valentinum? sed & Apelles hac me pronüciatione pulsauit, & Hebion, & Simon, & omnes ex ordine nõ habent aliud, quo se mihi insinuantes me sibi adducant. Et erit itaque nusquam dum ubique conuenio, Quærite & inuenietis: & uelint sic nusquam, quasi qui nunquam adprehenderim illud quod Christus instituit: quod credi necesse est, quod quæri oportet. Impunè erratur, nisi delinquatur: quanuis errare, delinquere est. Impunè, inquam, uagatur, qui nihil deserit. At enim quòd si debui credere, credidi: & aliud denuo puto requirendum: spero utique aliud esse inueniendum, nullo modo speraturus istud, nisi quia aut nõ crediderã qui uidebar credidisse, aut desui credidisse. Ita fidẽ meã desereus, negator inuenior. Semel dixerim: ^{Negator.}

Nemo

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Nemo querit, nisi qui aut non habuit, aut perdidit. Perdiderat unā ex decē drachmis anus illa, & ideo querebat. Vbi tamen inuenit, quereere desit. Panem uicinus non habebat, & ideo pulsabat. Vbi tamē aperiū est ei, & accepit, pulsare cessauit. Vidua à iudice petebat audiri, quia nō admittebatur: sed ubi audita est, hactenus institit. Adeo finis est, & querēdi, & pulsandi, & petendi. Petēti enim dabitur, inquit, & pulsanti aperietur, & querēti inuenietur. Viderit qui querit sēper, quia nō inuenit. Illic enim querit ubi nō inuenietur. Viderit qui semper pulsat, quia nūquā aperietur. Illic enim pulsat, ubi nemo est. Viderit qui semper petit, quia nunquā auditur. Ab eo enim petit, qui non audit. Nobis & querendum est adhuc et semper. Vbi tamē queri oportet? Apud hereticos? ubi omnia extranea & aduersaria nostrae ueritati, ad quos uetamur accedere. Quis seruus ciuiliu ab extraneo, ne dicā ab inimico domini sui sperat? Quis miles ab infœderatis, ne dicā ab hostibus regibus, donatiuū & stipendiū captat, nisi planē desertor & trās fuga & rebellis? Etiā anus illa intra tectū suū drachmā requirebat: etiā pulsator ille, uicini ianuā tundeat: etiā uidua illa non inimicū, licet durum, iudicē interpellabat. Nemo inde strui potest, unde destruitur. Nemo ab eo illuminatur, à quo cōtenebratur. Queramus ergo in nostro, & à nostris,

Fortē, Id est de nostris: In quo? dūtaxat quod salua regula fidei potest in quæstionē deuenire. Regula est autē fidei, ut iā hinc quid credamus, profiteamur: illa scilicet qua creditur unū omnino deū esse, nec aliū præter

ter

Fortē, Id
que dum
taxat.
Regula
fidei.

ter mundi ꝛ creatorẽ, qui uniuersa de nihilo produ- Alias, con-
 xerit per uerbũ suum primò omniũ emissum: id uer- ditorẽ.
 bũ filius eius appellatum in nomine Dei, uariẽ uisum
 Patriarchis, in Prophetis semper auditum, postremò
 delatum ex spiritu patris Dei & uirtute in uirginẽ
 Mariã, carnẽ factum in utero eius, & ex ea natum,
 egisse Iesum Christũ: exinde prædicasse nouam legẽ
 & nouam promissionẽ regni cælorũ, uirtutes fecis-
 se, fixum cruci, tertia die resurrexisse: in cælõs ere-
 ptum, sedere ad dexterã patris: misisse uicariã uim
 spiritus sancti, qui credẽtes agat: uenturũ cũ clari-
 tate ad sumẽdos sãctos, in uitã æternæ & pmissorũ
 cœlestiũ fructũ, & ad pphanos iudicãdos igni ppe-
 tuo, facta utriusq; partis resuscitatiõe cũ carnis re-
 stitutiõe. Hæc regula à Christo ut probabitur iñstitutã
 nullas habet apd nos quæstiões, nisi quas hæreses iñse-
 rūt, & quæ hæreticos faciūt. Cæterũ manẽte forma
 eius in suo ordine, quãtũlibet quæras & tractes, &
 omnẽ libidinẽ curiositatis effundas, siquid tibi uide-
 tur uel ambiguitate pẽdẽre, uel obscuritate obũbra-
 ri: est utiq; frater aliquis doctor gratia sciẽtiæ dona-
 tus: est aliquis inter exercitatos cõuersatus, aliquid
 tecũ curiosius tamẽ quærẽs: nouissimẽ ignorare me-
 lius est, ne quod nō debeas, noris. Fides, inquit, tua te
 saluũ fecit: non exercitatio scripturarũ. Fides in re-
 gula posita est: habet legẽ, & salutẽ de obseruatio-
 ne legis: exercitatio autẽ in curiositate consistit, ha-
 bens gloriã solam de peritiã studio. Cedat curiositas
 fidei, cedat gloria saluti. Certẽ aut nō obstrepãt, aut
 quiescãt aduersus regulam. Nihil scire, omnia scire
 est.

Fides.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

est. Vt non inimici essent ueritatis hæretici, ut de re-
fugiendis eis non præmoneremur, quale est conferre
cum hominibus, qui & ipsi adhuc se quærere confi-
tentur? Si enim uerè adhuc quærunt, nihil adhuc cer-
ti reprehenderunt: & ideo quodcunque uidetur in-
terim tenere, dubitationem suam ostendunt quãdiu
quærunt. Itaque tu qui proinde quæris, spectas ad
eos qui & ipsi quærunt, dubius ad dubios, incertus
ad incertos, cæcus à cæcis in foueam deducaris ne-
cesse est. Sed cum decipiendi gratia prætendant se
adhuc quærere, ut nobis per sollicitudinis iniectione
tractatus suos insinuent: deniq; ubi adierunt ad nos,
statim quæ dicebant quærenda esse, defendunt: iam
illos sic debemus refutare, ut sciant nos non Chri-
sto, sed sibi negatores esse. Cùm enim quærunt ad-
huc, nondum tenent: cùm autem tenent, nondum cre-
diderunt, non sunt Christiani. At cùm tenent quidẽ
& credunt, quærendum tamen dicunt ut defendãt:
antequam defendant, negant quod credunt, confi-
tentes se nondum credidisse, dum quærunt. Qui er-
go nec sibi sunt Christiani, quãto magis nobis? Qui
per fallaciam ueniunt, qualem fidem disputant? cui
ueritati patrocinantur, qui eam à mendacio indu-
cunt? Sed ipsi de scripturis agunt, & de scripturis
suadent. Aliud scilicet suadere non possent de re-
bus fidei, nisi ex literis fidei. Venimus igitur ad pro-
positum, (huc enim dirigebam) & præstamus allocu-
tionis præfationem, ut iam hinc de eo cõgrediamur,
de quo aduersarii prouocant. Scripturas obtẽdunt,

Et hac sua audacia statim quosdā mouēt: in ipso ue-
 rò congressu firmos quidem fatigant, infirmos ca-
 piunt, medios cum scrupulo dimittūt. Hūc igitur po-
 tiſſimum gradum obſtruimus, non admittendi eos
 ad illam de ſcripturis diſputationem, ſi hæ ſunt illæ
 uires eorum, uti ne eas habere poſſint. Diſpici debet
 cui competat poſſeſſio ſcripturarum, ne is admitta-
 tur ad eandem, cui nullo modo competit. Hoc de cō-
 ſilio diffidentiæ, aut de ſtudio aliter ineundæ conſti-
 tutionis induxerim, niſi ratio conſtiterit, in primis
 illa, quod fides noſtra obſequium Apoſtolo debeat,
 prohibēti quæſtiones inire, nouis uocibus aures ac-
 cōmodare, hæreticum poſt unam correptionem cō-
 uenire, non poſt diſputationem. Adeò interdixit di-
 ſputationem, correptionem designans cauſa hære-
 tici conueniendi: Et hoc unam, ſcilicet quia non eſt
 Chriſtianus: ne more Chriſtiani ſemel Et iterum, Et
 ſub duobus aut tribus teſtibus caſtigandus uidere-
 tur: cū ob hoc ſit caſtigandus, propter quod non
 ſit cum illo diſputādum. Deinde quoniam nihil pro-
 ficiat cōgreſſio ſcripturarum, niſi planè ut aut ſto-
 machi quis ineat uerſionem, aut cerebri. Iſta hære-
 ſis non recipit quaſdā ſcripturas: et ſi quas recipit,
 adiectionibus Et detractiōibus ad diſpoſitionem
 inſtituti ſui interuertit, Et ſi recipit non recipit in-
 tegras: Et ſi aliquatenus integras præſtat, nihi-
 lominus diuerſas expoſitiones commentata conuer-
 tit. Tantum ueritati obſtrepit adulter ſenſus, quan-
 tum Et corruptor ſtylus. Variæ præſumptiones ne-
 ceſſario

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

cessario nolūt agnoscere ea, per quæ reuincūtur: his
nitūtur quæ ex falso cōposuerunt, & quæ de ambi-
guitate cōperūt. Quid promouebis exercitatisime
scripturarū, cū siquid defenderis, negetur ex diuer-
so, siquid negaueris, defendatur. Et tu quidē nihil p-
des, nisi uocē in cōtentionē: nihil cōsequeris, nisi ui-
lem de blasphematione laudē. Ille uerō si quis est cui⁹
causa in cōgressum descēdis scripturarū, ut eū dubi-
tātē cōfirmes, ad ueritatē an magis ad hēses deuer-
get? hoc ipso mot⁹, q, te uideat nihil p-mouisse æ quo
gradu negādi & defendendi, diuersa parte statutū:
certē & pari altercatione incertior discedet, nesciēs
quā hēsim iudicet. Hæc utiq; & ipsi habēt in nos
retorquere. Neesse est enī & illos dicere, nobis po-
tius adulteria scripturarū & expositionū eorū mē-
dacia inferri, qui p inde sibi defendāt ueritatē. Ergo
nō ad scripturas prouocandū est: nec in his cōstitu-
endū certamen, quibus aut nulla aut incerta uictoria
est, aut parū certa. Nam etsi nō ita euaderet colla-
tio scripturarū, ut utranq; partē parē sisteret, ordo
rerū desiderabat illud prius proponi, quod nūc solū
disputādū est: Quibus cōpetat fides ipsa, Cuius sint
scripturæ: A quo, & p quos, & quando, & quibus
sit tradita disciplina qua fiunt Christiani. Vbi enim
apparuerit esse ueritatē disciplinæ & fidei Christia-
næ, illic erit ueritas scripturarū & expositionum &
omniū traditionū Christianorū. Christus Iesus do-
minus noster permittat dicere interim, quisquis est,
cuiuscunq; Dei filius, cuiuscunq; materiæ homo &
Deus, cuiuscunq; fidei præceptor, cuiuscunq; merce-
dis

dis promissor. Quid esset, quid fuisset, quam patris uoluntatē administraret, quid homini agendum de- terminaret, quandiu in terris agebat, ipse pronūcia- bat, siue populo palām, siue discētibz seorsum. Ex quibz, duodecim præcipuos lateri suo adlegerat, de- stinatos Nationibus magistros. Itaq; uno eorū de- cussio, reliquos undecim regrediēs ad patrē post re- surrectionē, iussit ire & docere nationes, tingendas in patrē & in filiū & spiritū sanctum. Statim igitur apostoli, quos hæc appellatio missos interpretatur, assumpto per sortē duodecimo Mathia in locū Iudæ ex autoritate prophetiæ, qua est in psal. David cōsecutio promissa, uim spiritus sancti ad uirtutes & eloquium, primò per Iudæā contestata fide in Iesum Christum, & ecclesiis institutis, dehinc in orbē pro- fecti, eandē doctrinā eiusdē fidei nationibus promul- gauerunt: & proinde ecclesias apud unāquāq; ci- uitatē condiderunt. Quibus traducē fidei & semina doctrinæ, cæteræ exinde ecclesiæ multæ sunt, & quo tidie mutuātur ut ecclesiæ fiant. Ac per hoc et ipsæ apostolicæ deputabūtur, ut soboles Apostolicarū ec- clesiarū. Omne genus ad originē suā censeatur, ne- cesse est. Ita quæ tot ac tantæ ecclesiæ, unā esse illam ab apostolis primā, ex qua omnes. Sic omnes primæ, & omnes Apostolicæ, dū unā omnes p̄bant unita- tem. Cōmunicatio pacis, & appellatio fraternitatis, et cōtesseratio hospitalitatis: quæ iura nō alia ratio regit, q̄ eiusdē sacramēti una traditio. Hic igitur di- rigimus præscriptionē: Si dominus Iesus Christus a- postolos misit ad prædicādū: alios nō esse recipiēdos

Discētes.

Apostoli
quid.Cōmunica
tio pacis.
Appella
tio frater
nitatis.
Contesse
ratio hos
pitalitatis.

prædic=

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

prædicatores, quã quos Christus instituit : quia nec
 alius patrẽ nouit nisi filius, & cui fili⁹ reuelauit : &
 nec aliis uidetur reuelasse filius, q̃ apostolis quos mi
 sit ad prædicandũ, utique quod illis reuelauit. Quid
 autem prædicauerint, id est, quid illis Christus reue
 lauerit, & hĩc præscribam, non aliter probari debe
 re, nisi per easdem ecclesias, quas ipsi Apostoli con
 uiderunt, ipsi eis prædicando, tam uiua (quod aiũt)
 uoce, quã per epistolas postea. Si hæc ita sunt, con
 stat proinde omnẽ doctrinã, quæ cum illis ecclesiis
 Apostolicis matricibus & originalibus fidei cõspi
 ret, ueritati deputandã : & sine dubio tenẽtes, quod
 ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus
 à deo suscepit. Reliquam uerò omnem doctrinam de
 mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra ueri
 tatem ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, &
 dei. Superest ergo uti demonstremus, an nostra do
 ctrina, cuius regulam supra edidimus, de Apostolo
 rum traditione censeatur : & ex hoc ipso, an ceteræ
 de mendacio ueniant. Communicamus cum ecclesiis
 apostolicis, quod nulla doctrina diuersa, hoc est te
 stimonium ueritatis. Sed quoniã (tum expedita pro
 batio est, ut si statim proferatur, nihil iam sit retra
 ctandum, ac si prolata non sit à nobis, locum inte
 rim demus diuersæ parti, si quid putant ad infirmã
 dam hanc præscriptionem mouere se posse) solent
 dicere, non omnia Apostolos scisse, eadem agitati
 dementia qua rursus conuertunt, omnia quidẽ Apo
 stolos scisse, sed non omnia omnibus tradidisse : in u
 troque

Viua uoce

Ecclesiæ
Apostoli
cæ matrici
bus & ori
ginales.

troq; Christum reprehensionī iniiciētes, qui aut mi-
 nus instructos, aut parum simplices apostolos mise-
 rit: Quis enim integræ mētis, credere potest aliquid
 eos ignorasse, quos magistros dominus dedit, indi-
 viduos habitos in comitatu, in discipulatu, in conui-
 ctu: quibus obscura quæquæ seorsum differebat, illis
 dicens datum esse cognoscere arcana, quæ populo
 intelligere non liceret. Latuit aliquid Petrum ædifi- *Petrus.*
 candæ ecclesiæ Petrā dictum, claves regni cœlorum
 cōsecutū, & soluēdi & alligandi in cœlis & in ter-
 ris potestātē? Latuit & Ioannē aliquid dilectissimum *Ioannes.*
 domino, pectori eius incubātem, cui soli dominus Iu-
 dam traditorem demonstravit, quem loco suo filium
 Mariæ demādaui? Quid eos ignorasse uoluit, qui-
 bus etiam gloriā suam exhibuit, & Moysen, & He-
 liam & insuper de cœlo patris uocem? nō quasi cæ-
 teros reprobans, sed quoniā in tribus testibus stabit
 omne uerbū. Ignorauerunt itaq; & illi quibus post
 resurrectionē quoq; in itinere omnes scripturas edifi-
 serere dignatus est. Dixerat planē aliquādo: Multa
 habeo adhuc uobis loqui, sed nō potestis modō ea su-
 stinere: tamen adiiciens: Cū uenerit ille spiritus ue-
 ritatis, ipse uos docet in omni ueritate: ostendit illos
 nihil ignorasse, quos omnē ueritatē cōsecuturos per
 spiritū ueritatis repromiserat. Et utiq; impleuit re-
 promissum, probātibus actis Apostolorū descensum
 spiritus sancti. Nedum spiritum sanctum possint ag- *Discens.*
 noscere discentibus missum, sed nec ecclesiam se di-
 cant defendere, qui quando, & quibus incunabu-
 lis institutum est hoc corpus, probare non habent.

Tanti enim est illis nō habere probationes eorū quæ defendunt, ne pariter admittantur translationes eorū quæ mētiūtur. Proponūt ergo ad sugillandam ignorantia aliquā Apostolorū, quod Petrus & qui cū eo erant, reprehensi sint à Paulo. Adeo, inquiūt, aliquid eis defuit: Vt ex hoc etiam illud struant, potuisse potestā pleniorē sciētiam superuenire, qualis obuenerit Paulo reprehendenti antecessores. Possumus & hic acta Apostolorū repudiantibus dicere: Prius est uti ostendatis quis iste Paulus, & quid ante Apostolum, & quomodo Apostolus: quatenus & alijs ad quæstiones plurimū eo utuntur. Neq; enim pseudoapostolum se de persecutore profitetur: sufficit unicuique examinatē credenti, quando nec Deus de se testimonium dixerit. Sed credant sanē scripturis, ut credant aduersus scripturas: tamen doceant ex eo quod allegant, Petrū à Paulo reprehensum, alijs euangelii formam à Paulo superductam citra eam quam præmiserat Petrus, & ceteri. Atqui demutatus in prædicatorem de persecutore, deducitur ad fratres à fratribus, ut unus ex fratribus, ab illo & ab illis qui ab Apostolis fidē induerāt. Debinc, sicut ipse enarrat, ascendit Hierosolymam cognoscēdi Petri causa, ex officio & iure scilicet eiusdē fidei & prædicationis. Nam & illi non essent admirati de persecutore factum prædicatorem, si aliquid contrarium prædicaret: nec dominum præterea magnificassent, quia aduersarius eius Paulus obuenerat. Itaq; & dexterā ei dederunt signū cōcordiæ & conuenientiæ: & inter se distributionē officii ordinauerunt, nō separationē euange-

Alius, hoc
est alter
rius & di
uersi.

euangelii: nec ut aliud alter, sed ut aliis alter præ-
 dicarent, Petrus in circumcisionem, Paulus in Na-
 tiones. Cæterum si reprehensus est Petrus quod cō-
 uixisset ethnicis, postea se à conuictu eorum sepa-
 rabat personarum respectu: utique conuersationis
 fuit uitium non prædicationis. Non enim ex hoc al-
 lius deus quàm creator, & alius Christus, quàm ex
 Maria, & alia spes, quàm resurrectio annunciaba-
 tur. Non mihi tam benè est, imò non mihi malè est,
 ut Apostolos committam. Sed quoniam peruersissi-
 mi isti illam reprehensionem ad hoc obtendunt, ut
 suspectam faciant doctrinam superiorem, responde-
 bo quasi pro Petro: ipsum Paulum dixisse factum se
 omnibus esse omnia, Iudæis Iudæum, non Iudæis nō
 Iudæum, ut omnes lucrificeret. Adeo pro temporibus
 & personis & causis quædam reprehendebant,
 in quæ & ipsi æquè pro temporibus & personis &
 causis committebant, quemadmodum si & Petrus
 reprehenderet Paulum, quod prohibens circumci-
 sionem circunciderit ipse Timotheum. Viderint qui
 de Apostolis iudicant. Bene quod Petrus Paulo &
 in martyrio adæquatur. Sed & in tertium usq; cœ-
 lum ereptus Paulus est, in paradisum delatus au-
 diit quædam illic, quæ non possunt uideri fuisse,
 quæ illum in aliam doctrinam instructiorem præ-
 starent, cum ita fuerit conditio eorū ut nulli homi-
 num proderentur. Quod si ad alienius conscien-
 tiam manauit nescio quid illud, & hoc se aliquæ
 heresis sequi affirmat, aut Paul⁹ secreti proditori⁹
 est.

est, aut & alius postea in paradysum ereptus debet ostendi, cui permissum sit eloqui, quæ Paulo mutare non licuit. Sed, ut diximus, eadē dementia est, cum confitentur quidem nihil Apostolos ignorasse, nec diuersa inter se prædicasse, sed non omnia uolunt illos omnibus reuelasse: quædam palam, & uniuersis: quædā secreto, & paucis demandasse: quia & hoc uerbo usus est Paulus ad Timotheū: O Thimothee depositum custodi. Et rursum: Bonū depositū custodi. Quod hoc depositum est, tam idoneū, ut alterius doctrinæ deputetur? An illius denunciationis, de quo ait: Hanc denunciationem cōmendo apud te filiule Thimothee. Item illius præcepti, de quo ait: Denuncio tibi ante deum, qui uiuificat omnia, & Iesum Christum, qui testificatus est sub Pontio Pilato bonā cōfessionem, ut custodias præceptū. Quod autē præceptum, & quæ denuntiatio, supra & infra ex scriptis intellexerat, nō nescio quid subostendi hoc dicto de remotiore doctrina, sed potius inculcari de non admittenda alia præter eam, quā audierat ab ipso: & puto coram multis, inquit, testibus. Quos multos testes, si nolūt ecclesiā intelligi, nihil interest quomodo nihil tacitū fuerit, quod sub multis testibus proferebatur. Sed nec quia monet illū hæc fidelibus hominibus demandare, qui idonei sint & alios docere, id quoq; argumētū occulti alicuius euangelij interpretādū est. Nam & cum dicit hæc, de eis dicit, de quibus in præsentī scribebat: de occultis autē ut de ab-

Hæc.
iua. sentibus apud conscientiam, nō hæc, sed illa dixisset. Porro cōsequens erat, ut cui demandabat euangelij admi-

administrationem, nō passim nec inconsideratē ad-
ministrandā adiiceret: & secundum dominicam vo-
cem, ne margaritam porcis, & sanctum canibus ia-
ctaret. Dominus palam edixit, sine ulla significatio-
ne alicuius taciti sacramēti, ipse præceperat, si quid
in tenebris & in abscondito audissent, in lucem &
in testis prædicarent. Ipse per similitudinē præsfigu-
rauerat: ne unā mnam, id est, unum uerbum eius, si-
ne fructu in abdito reseruarent. Ipse docebat lucer-
nam non sub modio abstrui solere, sed in candelabrū
constitui, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Hæc
Apostoli aut neglexerunt, si non adimpleuerunt, ab-
scondentes aliquid de lumine, id est, Dei uerbo, Chri-
sti sacramento. Neminem quod scio, uerebantur,
non Iudæorum uim, non Ethnicorum: quo magis
utique in ecclesia liberè prædicabant, qui in syn-
agogs & in locis publicis non tacebant, imò neque
Iudæos conuertere, neque Ethnicos inducere po-
tuisent, nisi quod credi ab eis uolebant, ordinariè
exponerent. Multo magis iam credentibus eccle-
siis, nihil subtraxissent, quod aliis paucis seorsum
demandarent: quanquā et si quædam inter dome-
sticos, ut ita dixerim, differebant, non tamen ea fu-
isse credendum est quæ aliam regulam fidei super-
ducerent, diuersam & contrariam illi, quā ca-
tholicè in medium proferebant: ut aliam dominum
in ecclesia dicerent, alium in hospitio: & aliam
Christi substantiam designarent in aperto, aliam
in secreto: & aliam spem resurrectionis apud o-
mnes annuntiarent, aliam apud paucos: cum ipsi

obseruarent in epistolis suis, ut id ipsum & unum loqueretur omnes: & non essent schismata & dissensiones in ecclesia, quia siue Paulus, siue alii, eadem prædicarent. Alioquin memineraut, Sit sermo uer: est, est: non, non: quod amplius, hoc à malo est: ne euangelium in diuersitate tractarent. Si ergo incredibile est, uel ignorasse Apostolos plenitudinem prædicationis, uel non omnem ordinem regulæ omnibus ædidisse, uideamus ne Apostoli quidem simpliciter & plenè, ecclesiæ autem suo uitio aliter acceperint quàm Apostoli præferebāt. Omnia ista scrupulositatis incitamenta, inuenias prætendi ab hæreticis. Tenent correptas ab apostolo ecclesias. O insensati Galatæ, quis uos fascinauit? & tã bene curebatis, quis uos impediuit? ipsumq; principiũ: Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui uos uocauit in gratiam, ad aliud Euangelium. Item ad Corinthios scriptum, quod essent adhuc carnales qui lacte educarentur, nondum idonei ad pabulum: qui putarent se scire aliquid, quando nondum scirent, quemadmodum sciri oporteret. Cũ correptas ecclesias opponunt, credant emendatas. Sed & illas recognoscãt, de quarũ fide & sciẽtia & cõuersatiõc apostol⁹ gaudet, & deo gratias agit: qui tamẽ hodie cũ illis correptis unius institutionis iura miscet. Agnũc oēs errauerint: deceptus sit & apostolus de testimonio reddẽdo quibusdã. Nullã respexerit spirit⁹ sanct⁹ uti eam in ueritate deduceret, ad hoc missus à Christo, ad hoc postulatus de patre, ut esset doctor ueritatis: neglexerit officiũ dei uillicus, Christi uicarius, sinẽs ecclesias aliter interĩ itelligere, aliter cre-

Unius in
stitutionis
iura mi
scet.

dere, q̄ ipse p̄ apostolos prædicabat: Et quid uerisimile est, ut tot ac tãtæ in unâ fidẽ errauerint? Nullus inter multos euẽt⁹, unus. Exit⁹ uariasse debuerat ordinẽ doctrinæ eccliarũ. Cæterũ qđ apud multos unũ inuenitur, nõ est erratũ. Audeat ergo aliquis dicere illos errasse q̄ tradiderũt? quoquõ sit erratũ, tã diu utiq; errauit error, q̄ diu hæreses nõ erāt. Aliquos Marcionitas & Valẽtinianos liberãda ueritas expectabat: interea pperã euãgelizabatur, tot milia miliũ pperã tincta, tot opa fidei perperã ministrata, tot uirtutes, tot charismata pperã opata, tot sacerdotia, tot ministeria pperã fũcta, tot deniq; martyria pperãm & in uacuũ. Quale est ut ante res dei curerẽt, q̄ cui⁹ dei notũ esset? Ante Christiani, q̄ Christus inuẽtus: ante hæreses, q̄ uera doctrina: Sed enĩ in oĩb⁹ ueritas imaginẽ añcedit: postremò, similitudo succedit. Cæterũ satis ineptũ, ut prior ï doctrina hæresis habeatur, uel quoniam ipsa est quæ futuras hæreses & cauẽdas prænuñciabat. Ad eius doctrinæ ecclesiã scriptũ est, imò ipsa doctrina ad ecclesiã suã scribit: Et si ægel⁹ de cœlo aliter euãgelizauerit citrà q̄ nos, anathema sit. Vbi tũc Marcio, Põtic⁹ Naucleus, Stoicæ studiosus? Vbi tũc Valẽtinus Platonice sectator. Nã cõstat illos, neq; adeò olĩ fuisse, Antonini ferè præcipatu, & ï catholicã penè doctrinã credidisse apud eccliam Romanẽsẽ, sub episcopatu Eleutherii benedicti, dõec ob ïquietã eorũ sēp curiositatẽ qua fratres quoq; uiciabant, semel & iterum eiecti. Marcion quidẽ cũ ducentis H. S. quæ ecclesiæ intulerat, nouissimè in perpetuũ discidiũ relegatus, uenena doctrinarum suarum disseminauit. Postmodum

Baptismus.

Opera fidei

Virtutes.
Charismata.

Sacerdotia.

Ministeria.

Martyria.

Veritas.
Similitudo.

Ecclesia

Romanẽ.

Eleutherius

episcopus.

Romanus

Marcion. Marcion pœnitentiam confessus, cùm conditioni data sibi occurrit, ita pacē recepturus, si ceteros quosque quos perditioni erudisset, ecclesiæ restitueret, morte præuentus est. Oportebat enim hæreses esse: nec tamen ideo bonum hæreses, quia esse eas oportebat: quasi non & malum oportuerit esse. Nam & domini tradidit oportebat, sed uae traditori: ne quid etiā

Apellis stemma. hinc hæresis defendat. Sed & Apellis stemma retrahendum est. Tam non uetus & ipse quàm Marcion institutor & præformator eius: sed lapsus in scēminā desertor continentiae Marcionensis, ab oculis sanctissimi magistri Alexandriam secessit. Inde post annos regressus non melior, nisi tantum quia iam non Marcionites, in alteram scēminam impegit, illam uirginem Philamenen (quam supra edidimus) postea uerò immane prostibulū & ipsam, Energemate circumuentus, quæ ab ea didicit Phaneroseis scripsit. Adhuc in seculo supersunt qui meminerint eorū, etiam proprii discipuli & successores ipsorum, ne posteriores negare possint: quanquam & de operibus suis, ut dixit dominus, reuincuntur. Si enim Marcion nouum testamētum à uetere separauit: quia separare non posset, nisi quod unitum fuit: unitū ergo ante quàm separaretur, postea factum separatum, posteriores ostendit separatorem. Item Valentinus, aliter exponens & sine dubio emendans hoc nomine, quicquid emendat, ut mēdosum retro alterius fuisse demonstrat. Hos utiq; insigniores, & frequentiores adulteros ueritatis nominamus. Ceterū & Nigidius nescio qui, & Hermogenes, & multi alij adhuc ambulant

**Philumenē.
ne.
Energē
ma.
Phanero
seis.**

**Adulteri
ueritatis.**

bulant

bulant peruertentes uias dei. Cupio ostendant mihi,
 ex qua authoritate prodierunt. Si alium deū prædi-
 cant, quomodo eiusdem rebus & literis & nomini-
 bus utantur aduersus quē prædicant? si eiusdē, quo-
 modo aliter. Probēt se nouos Apostolos esse: dicant
 Christū iterum descendisse, iterū ipsum docuisse, ite-
 rum crucifixum, iterū resuscitatum: sic enim Apo-
 stolos solēt facere, dare illis præterea uirtutē, eadem si-
 gnā edendi, quæ & ipsi. Volo igitur uirtutes eorum
 proferre, nisi quod agnosco maximā uirtutem eorū,
 qua Apostolos in peruersum emulātur. Illi enim de
 mortuis suscitabāt, isti de uiuis mortuos faciunt. Sed
 ab excessu reuertar ad principalitatē ueritatis, & posteritatem
 mendacitati deputandā, ex illius quoq;
 parabole patrociniō, quæ bonum semē frumētī à do-
 mino seminatum primo cōstituit: auenarum autē ste-
 rilis fœni adulterium, ab inimico diabolo postea su-
 perducit. Pro parte enim doctrinarū distinctionem
 figurat: quia & alibi uerbum dei seminis similitudo
 est. Ita ex ipso ordine manifestatur, id esse dominicū
 & uerum, quod sit prius traditum: id autem extra-
 neū & falsum, quod sit posterius immissum. Ea sen-
 tētia manebit aduersus posteriores quasq; hæreses,
 quibus nulla cōstantia & cōscientia cōcedit ad de-
 fendendam sibi ueritatē. Cæterum si quæ audent in-
 terferere se ætati apostolicæ, ut ideo uideantur ab
 Apostolis traditæ, quia sub Apostolis fuerūt, possu-
 mus dicere. Aedāt ergo origines ecclesiarū suarum:

Hæreti. i.
 pseudoas
 postoli.

Origines
 ecclesiar
 rum.

quem

Ordo epi
scoporum
Ecclesiæ
Apostoli
sc.

quem ex apostolis uel apostolicis uiris, qui tamen cū apostolis perseuerauerit, habuerit authorē & antecessorē. Hoc enim modo ecclesiæ Apostolicæ census suos deferūt, sicut Smyrnæorū ecclesia Polycarpum ab Ioāne collocatū refert: sicut Roma. Clementem à Petro ordinatū: id & proinde utiq; & ceteræ exhibent, quos ab apostolis in episcopatū cōstitutos, apostolici seminis traduces habeāt. Confringant tale aliquid hæretici. Quid enim illis post blasphemiam illicitū est? sed etsi cōfinxerint, nihil promouebūt. Ipsa enim doctrina eorū cū apostolica cōparata, ex diuersitate & cōtrarietate sua pronūciabit, neq; apostoli alicuius authoris esse neq; apostolici: quia sicut apostoli nō diuersa inter se docuissent, ita et Apostolici nō cōtraria apostolis edidissent, nisi illi qui ab apostolis descuerunt, & aliter prædicauerunt. Adhæc itaque formam prouocabuntur ab illis ecclesiis, quæ licet nullū ex apostolis uel apostolicis authorem suū proferant, ut multo posteriores, quæ denique quotidie instituūtur: tamen in eadē fide cōspirantes, nō minus apostolicæ deputantur pro consanguinitate doctrinæ. Ita omnes hæreses ad utranq; formā nostris ecclesiis prouocata, probēt se quaquā putant apostolicas. Sed adeo nec sunt, nec possunt probare quod nō sunt: nec recipiūtur in pacem & in cōmunicationem ab ecclesiis quoquo modo apostolicis: scilicet ob diuersitatē sacramenti, nullo modo Apostolicæ. Adhibeo sup hæc, ipsarū doctrinarū recognitionē, quæ sub apostolis fuerūt, ab iisdem Apostolis & demonstratæ & delectæ. Nā & sic facilius traducentur:

dum

dū aut iam tūc fuisse deprehēdūtur, aut ex illis quæ
iam tūc fuerūt semina sumpsiſſe. Paulus in prima ad
Corinth. notat negatores & dubitatores reſurrectio
nis. Hæc opinio prima Sadducæorū: Partē eius uſur=
pat Marcion, et Apelles, & Valētinus, & ſi qui alij
reſurrectionē infringunt. Ad Gal. ſcribens, inuehitur
in obſeruatōres & deſenſores circūciſionis & legis.
Hebionis hæreſis ſic eſt. Timotheū inſtruens, nuptia
rum quoque interdictōres ſuggillat: Ita inſtituunt
Marcion, & Apelles eius ſecutor. Aequē tangit eos
qui dicerent, factam iam reſurrectionē: ſic ſe Valen=
tiniani adſeuerāt. Sed & cū genealogias indetermina=
tatas nominat, Valētinus agnoſcitur: apud quē æon
ille neſcio qui, noui & non unius nominis, generat ē
ſua Charite Senſum & Veritatem, & hi aequē pro=
creant duos, Sermonē & Vitā. Dehinc & iſti gene=
rant Hominem & Eccleſiam: de qua prima hæc i=
deo decas æonum: exinde decem alij, & duodecim
reliqui æones miris nominibus oriuntur, in meram
fabulam triginta æonum. Idem apoſtolus cū im=
probat elementis ſeruientes, aliquem Hermogenem
oſtendit, qui materiam non natam introducens,
Deo non nato eam comparat: & ita matrem ele=
mentorū deam faciens, poteſt ei ſeruire quam deo
comparat. Ioannes uerò in Apocalypſi idolothyta
edentes & ſupra committentes, iubet caſtiga=
re: Sunt & nunc alij Nicolaitæ, Cainana hære=
ſis dicitur. At in Epistoſta eos maxime Antichri=
ſtos uocat, qui CHRISTVM negarent in car=
ne ueniſſe, & qui non putarent IESVM filium
Dei:

Sadducæi
Marcion
Apelles
Hebion.
Valentini
nus.

Mera fabula
30. æonum.
Hermogenes.

Nicolaus.

Dei: illud Marcion, hoc Hebiō uindicauit. Simonia-
 ne autem magis disciplina angelis seruiens, utique
 & ipsa inter idololatrias deputabatur: & à Petro
 apostolo in ipso Simone dānabatur. Hec sunt, ut ar-
 bitror, genera doctrinarū adulterinarū, quæ sub Apo-
 stolis fuisse ab ipsis Apostolis discimus: & tamen nul-
 lam inuenimus institutionē, ut diuersitates peruersi-
 tatum, quæ de Deo creatore uniuersorum cōtrouer-
 siam mouerint. Nemo alterū Deū ausus est suspica-
 ri, facilius de filio quā de patre hæsitabatur, donec
 Marcion præter creatorē alium Deum solius bonita-
 tis induceret: Apelles creatorem angelū nescio quē
 gloriosum superioris Dei, faceret Deum legis & Is-
 raelis, illum igneū adfirmans: Valentinus æonas suos
 spargeret, & unius æonis uitium in originem dedu-
 ceret dei creatoris. His solis & his primis reuelata
 est ueritas diuinitatis, maiorem scilicet dignationem
 & pleniorē gratiam à diabolo cōsecutis, qui Deū
 sic quoque uoluerit æmulari, ut de doctrinis ueneno-
 rum, quod dominus negauit, ipse faceret discipulos
 super magistrum. Eligant igitur sibi tēpora uniuersæ
 hæreses, quæ quando fuerint, dū non inter sit, quæ
 quādo de ueritate nō sint: utiq; quæ sub apostolis nō
 fuerūt, fuisse nō possūt. Si enim fuissent nominarētur
 & ipsæ, ut & ipsæ coercendæ. Quæ uerò sub Apo-
 stolis fuerunt, in sua nominatione dānantur. Siue er-
 go eadem nunc sunt aliquanto expolitiores, quæ sub
 apostolis rudes, habent suam exinde damnationem:
 siue aliæ quidem illæ fuerunt, aliæ autem postea ob-
 ortæ quasdam ex illis opiniones usurpauerūt, habē-

do cum eis consortium prædicationis, habeant ne-
 cesse est etiam consortium damnationis: precedente
 illo sine supradicto posteritatis, quo etsi nihil de dā-
 natiis participarentur, de ætate sola præiudicaren-
 tur, tantò magis adulteræ, quantò nec Apostolis no-
 minatæ. Vnde firmitus cōstat has esse, quæ adhuc tūc
 nunciabantur futuræ. His definitionibus prouocatæ
 à nobis & reuictæ hæreses omnes, siue quæ posteræ,
 siue quæ coætaneæ apostolorum, dummodo diuersæ
 siue generaliter, siue specialiter notatæ ab eis, dum-
 modo prædamnatæ, audeant respondere & ipsæ, ali-
 quas eiusmodi præscriptiones aduersus nostrā di-
 sciplinam. Si enim negant ueritatem eius, debēt pro-
 bare illam quoque hæresim eadem forma reuictam,
 quæ ipsæ reuincuntur: & ostendere simul ubi nam
 querenda sit ueritas, quam apud illas non esse iam
 cōstat. Posterior nostra res nō est, imò omnibus prior
 est: Hoc erit testimoniū ueritatis ubique occupatis
 principatum, Ab apostolis nō damnatur, imò defen-
 ditur: Hoc erit indicium puritatis. Quam enim
 damnant, quasi extraneam: Quamq; nō dānauerunt,
 suam ostendunt, ideoq; & defendunt. Age iam qui
 uoles curiositatem melius exercere in negotio salu-
 tis tuæ, percurrere Ecclesias apostolicas, apud quas ip-
 sæ adhuc cathedræ apostolorum suis locis præsidē-
 tur, apud quas autheticæ literæ eorū recitantur, so-
 nantes uocem, repræsentantes faciem. Proxima est
 tibi Achaia? habes Corinthum. Si nō lōge es à Ma-
 cedonia, habes Philippos. Si potes in Asiam tendere,
 habes Ephesum. Si autē Italiæ adiiceris, habes Ro-
 manam:

Posteritas
 Damnatio
 tiæ hære-
 ses.

Cathæ-
 dræ apo-
 stolorum.
 Epistolæ
 apostolorū
 authen-
 ticæ.

Romana
ecclesia.

manam: unde nobis quoq; authoritas præsto est statuta. Felix ecclesia, cui tota doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni dominicæ adequatur, ubi Paulus Ioānis exitu coronatur, ubi apostolus Ioannes postea q̄ in oleū igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur. Videamus quid dixerit, quid docuerit. Cū Aphricanis quæ ecclesiis cōtestatur: unū Deum nouit creatorem uniuersitatis, & Christū Iesum ex uirgine Maria filium dei creatoris, & carnis resurrectionem: Legem & prophetas cum euangelicis & apostolicis literis miscet. Inde portat fidē: aqua signat, sancto spiritu uestit, eucharistia pascit, martyrium exhortatur, & ita aduersus hanc institutionem neminē recipit. Hæc est institutio, nō dico iam quæ futuras hæreses prænunciabat, sed de qua hæreses prodierūt. Sed non omnes ex illa, ex quo factæ sunt aduersus illā. Etiam de oliuæ nucleo mitis & optimæ & suauissimæ, uentosa & uana caprificus exurgit. Ita & hæreses de nostro fructificauerūt, & nostræ: degeneres ueritatis grano & mēdacio q̄nt. Nestres. Si hæc ita se habēt, ut ueritas nobis adiudicetur, quicūq; in ea regula incedim⁹, quā ecclesia ab apostolis, apostoli à Christo, Christus à Deo tradidit, cōstat ratio propositi nostri definiētis nō esse admittendos hæreticos, ad eandem de scripturis prouocationē: quos sine scripturis, probamus ad scripturas non pertinere. Si enim hæretici sunt, Christiani esse nō possunt, nō à Christo habendo quod de sua electione sectati hæreticorum nomine admittūt. Ita nō Christiani, nullū ius capiūt Christianarum

stianarum literarū: ad quos meritò dicendū est, qui
 estis? quando, & unde uenistis? quid in meo agitis nō
 mei? quo deniq; Marcion iure syluā meā cedis? qua
 licentia Valentine fontes meos transuertis? qua po-
 testate Apelles limites meos cōmoues? quid hic cate-
 ri ad uoluntatem uestrā seminatis & pascitis? Mea
 est possessio, olim possideo: habeo origines firmas, &
 ipsis authoribus quorū fuit res. Ego sum hāeres apo-
 stolorū. Sicut cauerunt testamento suo, sicut fidei cō-
 miserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certē ex-
 heredauerūt semper & abdicauerūt, ut extraneos,
 ut inimicos. Vnde autē extranei & inimici Aposto-
 lis hāeretici, nisi ex diuersitate doctrinæ: quam unus-
 quisque de suo arbitrio, aduersus apostolos, aut pro-
 tulit aut recepit? illic igitur & scripturarū & expo-
 sitionum adulteratio deputāda est, ubi diuersitas in-
 uenitur doctrinæ. Quibus fuit propositum aliter do-
 cendi, neceßitas institit aliter disponendi instrumen-
 ta doctrinæ. Aliās enim non potuissent aliter doce-
 re, nisi aliter haberent per quæ docerent. Sicut illis
 nō potuisset succedere corruptela doctrinæ eius, ita
 & nobis integritas doctrinæ non competisset sine
 integritate eorum, per quæ doctrina tractatur. Et
 enim quid contrarium nobis in nostris? quid de pro-
 prio intulimus, ut aliquid contrarium ei & in scri-
 pturis deprehensum, detractiōe uel adiectione, uel
 transmutatione remediaremus? Quod sumus, hoc
 sunt. Inde scripturæ ab initio suo. Ex illis sumus,
 antequā nihil aliter fuit, quā sumus. Quid
 denique fuit ante quā nobis interpolarentur?

Cum

In alieno
 agere.
 Syluā cæ-
 dere.
 Fōtes trās-
 uertere.
 Limites
 cōmouere
 Seminare
 Pascere.
 Possessio.
 Origines.
 Au hāeres
 Hāeres.
 Cauere te-
 stamento.
 Fidei com-
 mittere.
 Adiurare
 Exheredes
 dare.
 Abdicare.
 Instrumē-
 ta doctrinæ.
 corruptela
 integritas
 contrarium
 deprehensum
 detractiōe
 adiectione
 transmutatione
 interpolarentur

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Cū autem omnis interpollatio posterior credēda sit,
 ueniēs itaque ex causa emulationis, qua neq; prior,
 neque domesticarū est eius q̄ quod emulatur, tā in=
 credibile est sapienti cuiq; ut nos adulterū stylū in=
 tulisse uideamur scripturis, qui sumus & primi &
 ex ipsis, quā illos non intulisse qui sunt & posteri
 & aduersi. Alius manu scripturas, alius sensu expo=
 sitiones interuertit. Neque enim si Valētinus integro
 instrumento utitur, uidetur nō callidior ingenio q̄
 Marcion. Marcion enim exertē & palām machæ=
 ra, nō stylo usus est: quoniam ad materiā suam cæ=
 dem scripturarū cōfecit. Valentinus autē pepercit:
 quoniā non ad materiā scripturas, sed materiam ad
 scripturas excogitauit: & tamen plus abstulit, &
 plus adiecit, auferens proprietates singulorū quoq;
 uerborū, & adiciēs dispositiones nō cōparentiū re=
 rū. Hæc sunt ingenia de spiritalibus nequitia, cum
 quibus luctatio est nobis, fratres, meritō cōtemplan=
 da fidei necessaria, ut electi manifestētur, ut reprobī
 detegantur. Et ideo habent uim, & excogitandis in=
 struendisq; erroribus facilitatē: nō adeo mirandam
 quasi difficilem & inexplicabilē, cū de secularibus
 quoq; scripturis exemplū præsto sit eiusmodi facillī=
 tatis: quo ius hodie ex Vergilio fabulā, totū aliam,
 cōponi: materia secundū uersus, uersibus secundū ma=
 terias concinnatis. Denique Ouidius citra Medeam,
 Tragœdiam ex Vergilio plenissimē expressit. Meus
 quidā propinquus ex eodē poeta, inter cætera styli
 sui oia pinacē Cebetis explicuit. Homeri centonas
 etiam uocare solent, qui de carminibus Homeri pro=
 pria

Ad mate=
 riam suā
 cædē scri=
 pturarum
 confecit.

Seculares
 scripturæ

Ouid. ex
 Vergilio
 tragœdiā
 expressit,
 Tabula
 Cebetis.
 Homeri
 centones.

pria opera more centonario ex multis hinc inde
 compositis in unum sarcinū corpus. Et utiq; sœcun-
 dior diuina literatura ad facultatē cuiuscūque matē-
 riæ. Nec periclitor dicere, ipsas quoque scripturas
 sic esse ex Dei uolūtate dispositas, ut hæreticis ma-
 terias subministrarent, cum legam oportere hæreses
 esse, quæ sine scripturis esse nō possent. Sed quæritur
 à quo intellectus interpretetur, eorum quæ ad hære-
 ses faciant? A diabolo scilicet, cuius sunt partes in-
 teruertendi ueritatē: qui ipsas quoque res sacramē-
 torū diuinorū, in idolorū mysteriis æmulatur. Tingit
 & ipse quosdā, utique credentes & fideles suos: ex-
 piationem delictorum de lauacro repromittit, & sic
 adhuc initiat Mithræ: signat illic in frōtibus milites
 suos: celebrat & panis oblationem: & imaginem re-
 surrectionis inducit: & sub gladio redimit coronam.
 Quid quod & summū pōtificē in unius nuptiis sta-
 tuit? Habet & uirgines, habet & cōtinētes. Cæterū
 si Numæ Pōpiliij superstitiōes reuoluamus, si sacerdo-
 talia officia, insignia, & priuilegia, si sacrificiā mi-
 nisteria, et istrumēta & uasa ipsorū, sacrificiorū ac
 piaculorū & uotorū curiositates cōsideremus, nōne
 manifestè diabolus morositatem illā Iudææ imitatus
 est? Qui ergo ipsas res de quibus sacramenta Christi
 administrātur tā æmulāter adfectauit exprimere in
 negociis idololatriæ, utiq; & idē & eodem ingenio
 gestiit. & potuit instrumenta quoq; diuinarū rerum
 & sanctorū Christianorū, sensum de sensibus, uerba
 de uerbis, parabolas de parabolis, prophanē & æmu-
 lē fidei attētare. Et ideo neq; à diabolo immissa esse
 G spiritualia

Mithræ
 milites.
 Oblatio
 panis.

Numa Pō-
 pilius.

Iudææ
 morositas

spiritalia nequitie, ex quibus etiā hęreses ueniūt, du-
 bitare quis debeat: neq; ab idololatria distare hęre-
 ses, cum & authoris & operis eiusdem sint cuius &
 idololatria. Deū aut fingūt aliū aduersus creatorē:
 aut si unicū creatorē cōfitētur, aliter eū differunt, q̄
 in uero est: Ita omne mendacium de Deo, uariatio
 quodāmodo sexus est idololatrię. Nō omittā ipsius
 etiam cōuersationis hęreticę descriptionem, quā
 futilis, q̄ terrena, q̄ humana sit, sine grauitate, sine
 authoritate, sine disciplina, ut fidei suę congruens.
 In primis quis catechumenus, quis fidelis incertū est:
 pariter adeūt, pariter audiūt, pariter orāt: etiā eth-
 nici si superuenerint, sanctū canibus, & porcis mar-
 garitas, licet nō ueras iactabūt. Simplicitem uolūt
 esse post rationē disciplinę, cuius penes nos curam
 lenociniū uocāt. Pacē quoq; passim cū omnibus mi-
 scent. Nihil enim inuerū est illis, licet diuersa tractā-
 tibus, dū ad unius ueritatis expugnationē cōspirent.
 Omnes scientiā pollicentur. Ante sunt perfecti cate-
 chumeni, q̄ edocti. Ipsę mulieres hęreticę q̄ procā-
 ces, quę audeant docere, cōtēdere, exorcismos age-
 re, curationes repromittere, forsitan & tingere. Or-
 dinatiōes eorū temerarię, leues, incōstātes: nūc neo-
 phytos collocāt, nūc seculo obstrictos, nūc apostatas
 nostros, ut gloria eos obligēt, quia ueritate nō pos-
 sunt. Nusquā facilius proficitur, q̄ in castris rebellū,
 ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaq; alius hodie e-
 piscopus, cras alius: hodie diaconus, qui cras lector:
 hodie presbyter, qui cras laicus. Nā et laicis sacerdo-
 talia munera iniūgūt. De uerbi autē administratiōe
 quid

quid dicā, cū hoc sit negociū illis, nō ethnicos cōuertēdi, sed nostros euertēdi: hanc magis gloriā captāt, si stātibus ruinā, nō si iacētibus eleuationē, operētur: quoniā & ipsum opus eorū nō de suo proprio edificio uenit, sed de ueritatis destructione nostra suffodiūt, ut sua edificēt. Adime illis legē Moysi, & prophetas, & creatorē deū accusationē, & loqui nō habent. Ita fit ut ruinas facilius operētur stantiū edificiorū, q̄ extruccionē iacentiū ruinarū. Ad hęc solummodo opera humiles, & blādi, & summissi agunt. Ceterū nec suis Præsilibus reuerētiam nouerunt. Et hoc est quod schismata apud hæreticos ferē nō sunt: quia cū sint, nō pārent schismata. Est enim unitas, ipsa. Mentior si nō etiam à regulis suis uariant inter se, dū unusquisque proinde suo arbitrio modulatur quæ accepit, quemadmodum de arbitrio ea composuit ille qui tradidit. Agnoscit naturam suam: & originis suæ more, profectus rei. Idem licuit Valentinianis quod Valentino, idem Marcionitis quod Marcioni, de arbitrio suo fidem innouare. Denique penitus inspectæ hæreses, omnes in multis cum authoribus suis dissentientes deprehenduntur. Plerique nec ecclesias habent, sine matre, sine Deo, orbata fide, extorres quasi † latē uagantur. Notata sunt etiam commercia hæreticorum cum Magis quā pluribus, cum circulatoribus, cum Astrologis, cum philosophis, curiositati scilicet deditis. Quærite & inuenietis, ubique meminerunt. Adeo & de genere conuersationis qualitas fidei æstimari potest: doctrinæ inde disciplina est. Negant Deum timendum.

Præsides.

Ipsa subaudi schismata.

Alias Si bilatæ.

Comercia

hæreticorum.

Magi.

Circulatores.

Astrologia

Philosophi.

phi.

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Apparitio
deuota.

Itaq; libera sunt illis oīa & soluta. Vbi autē deus nō
timetur, nisi ubi nō est: ubi de⁹ nō est, nec ueritas ul-
la est. Merito & talis disciplina est. At ubi deus, ibi
metus ī deū q est initiū sapiētiae. Vbi mer⁹ in deū, ibi
grauitas, honestas, & diligētia attonita, & cura sol-
licita, & adiectio explorata, & cōmunicatio delibe-
rata, & promissio emerita, & subiectio religiosa, et
apparitio deuota, & pressio modesta, & ecclesia u-
nita, & dei omnia. Proinde hēc pressiora apud nos
testimonia disciplinæ ad probationem ueritatis acce-
dunt: à qua diuertere nemini expedit, qui meminerit
futuri iudicij: quo omnes nos necesse est apud Chri-
sti tribunal astare, reddentes rationem, in primis ip-
sius fidei. Quid ergo dicent qui illam stuprauerint
adulterio hæretico, uirginem traditā à Christo? Al-
legabunt, nihil unquam sibi ab illo uel ab Apostolis
eius, de sœuis & peruersis doctrinis futuris pronun-
ciatum, & de cauendis & de abominādis quid præ-
ceptum. Agnoscunt suam potius culpam quàm suo-
rum, qui nos ante præstruxerunt. Adiicient præter-
eā multa de authoritate cuiusq; doctōris hæretici, il-
los maxima doctrinæ suæ confirmasse, mortuos su-
scitasse, debiles reformasse, futura significasse, uti
merito Apostoli crederentur: quasi nec hoc scriptū
sit, uēturos multos, qui etiam uirtutes maximas æde-
rent, ad fallaciam muniendam corruptæ prædica-
onis. Itaq; ueniā merebūtur. Si uerò memores domi-
nicarū & apostolicarū denunciationū in fide inte-
gra steterint, credo de uenia periclitabūtur, respon-
dente deo: Prænunciaueram planē futuros fallacie
magi-

magistros ī meo noīe, et prophetarū, & apostolorū Ironice.
etiā, & discipulis meis eadē ad uos prädicare man-
dauērā: sed cū uos nō crederetis. Semel euangeliiū &
eiusdē regulæ doctrinā apostolis meis delegaueram:
sed libuit mihi postea aliqua inde mutare. Resurre-
ctionem promiseram etiam carnis: sed recogitari ne
implere nō possem. Natū me ostenderam ex uirgine
sed postea turpe mihi uisum est. Patrem dixeram, qui
solem & pluuias facit: sed alius me pater melius ad-
optauit. Prohibueram uos aurem accōmodare hære-
ticis, sed errauī. Alia capit opinari eos qui exorbi-
tant, & fidei ueritatis periculū nō cauent. Sed nunc
quidem generaliter actū est nobis aduersus hæreses
omnes, certis & iustis & necessariis præscriptioni-
bus repellendas à collatiōe scripturarum. De reliquo
si dei gratia annuerit, etiā specialiter quibusdam re-
spōdebimus. Quorum hæreticorū, ut plura prætereā
pauca perstringam. Taceo enim Iudaismi hæreticos
Dositheū, in quā, Samaritanum, qui primus ausus est
prophetas, quasi non in spiritu sancto locutos repu-
diare. taceo Sadducæos, qui ex huius erroris radice
surgentes, ausi sunt ad hanc hæresim etiā resurrectio-
nem carnis negare. Prætermitto Phariseos, qui ad-
ditamēta quædā legis adstruēdo à Iudæis diuisi sunt:
unde etiā hoc accipere ipsum qđ habēt nomen, digni
fuerūt: cū his etiā Herodianos, qui Christū Herodem
esse dixerūt, Ad eos me cōuerto, qui ex euangelio hæ-
retici esse uoluerūt: ex quibus est prim⁹ omnīū Simō
magus, qui in Actis apost. cōdignam meruit ab apo-
stolo Petro iustamq; sentētiā. Hic ausus est summā

Hæc ap-
pēdix ma-
le reuul-
sa fuerat
à reliquo.
corpore.
Dositheus
Samarita-
nus.
Pharisei.
Sadducei
Herodia-
ni.
Simon
magus.

se dicere uirtutem, id est, summū Deū. Mundum autē ab angelis suis institutū: a dæmonæ se oberrante qui esset sapientia descēdisse quærendū apud iudæos: se in phantasmate Dei nō passum, sed esse quasi passū.

Menāder

Post hūc Menander, discipulus ipsius, similiter magnus, eadē dicens quæ Simon ipse: quicquid se Simon dixerat, hoc se Menander esse dicebat, Negans ha-

Saturni
nus.

bere posse quenquam salutem, nisi in nomine suo baptizatus fuisset. Secutus est post hæc Saturninus, & hic similiter dicens, Innascibilem uirtutem, id est Deum, in summis & illis infinitis partibus & in superioribus manere: longe autem distantes ab hoc angelos inferiores mundum fecisse: & quia splendor quidam luminis de sursum in inferioribus refulsisset, ad similitudinem illius luminis angelos hominem instituere, angelos curasse: hunc super terram iacuisse reptantem: cuius lumen illud & uirtutem illam superiorem propter misericordiam, scintillam saluam esse: cætera hominis perire: Christū in substantia corporis nō fuisse, & phantasmate tantum quasi passum fuisse: resurrectionem carnis

Baslides.

nullo modo futuram esse. Postea Baslides hæreticus erupit: hic esse dicit summum deū nomine Abraxan, quo mentem creatam, quam Græce νοῦν appellat. Inde uerbū. Ex illo prouidētiam, uirtutē, et sapiētiā: Ex ipsis inde principatus, & potestates, & angelos factos: deinde infinitas angelorū editiones & probolas, ab istis angelis trecētos sexagintaquinque cælos institutos: & mundum in honore Abraxæ, cuius nomen hūc in se habeat numerum cōputatum. In ul-

timis

timis quidem angelis, & qui hūc fecerunt mundum,
 noxiſſimū ponit iudæorū Deū. i. Deū legis & pro-
 phetarū: quē deū negat, ſed angelū dicit. Huic ſorti-
 to obtigiffe ſemē Abrahæ, atque ideo hunc de terra
 Aegypto filios Iſrael in terra Chanaan tranſtuliffe.
 Hūc turbulentiorē præ cæteris angelis, atq; ideo &
 ſeditiones frequēter & bella cōcutere, ſed & huma-
 num ſanguinem fundere. Chriſtum autem non ab
 hoc qui fecerit mundum, ſed ab illo Abraxa miſſum
 ueniſſe in phāſmate, ſine ſubſtantia carnis fuiſſe.
 Hūc paſſum apud iudæos nō eſſe, ſed uice ipſius Si-
 monem crucifixū eſſe: unde nec in eū credendū eſſe
 qui ſit crucifixus, ne quis cōfiteatur in ſimonē cre-
 didiſſe. Martyria negat eſſe faciēda. Carnis reſurre-
 ctionē grauiter impugnāt, negās ſalutē corporibus
 repromiſſam. Alter hæreticus Nicolaus emerſit: hic
 de ſeptem diaconis, qui in Actis apoſtolorum alleſti
 ſunt, fuit. Hic dicit tenebras in cōcupiſcētia luminis
 & quidē ſœda & obſcœna fuiſſe: ex hac permixtio-
 ne, pudor eſt dicere quæ foetida & immūda. Sūt &
 cætera obſcœna. Omnes enim refert quosdā turpitu-
 dinis natos, & cōplexus, & permixtiones execra-
 biles obſcœnāſq; cōiunctas & quedam ex ipſis ad-
 huc turpiora. Natos prætereā dæmones, & Deos,
 & ſpiritus ſeptem, & alia ſatis ſacrilega pari-
 ter & ſœda: quæ referre erubeſcimus, & iam præ-
 terimus. Satis eſt nobis quod totam iſtam hæreſim
 Nicolaitarum, Apocalypſis domini grauiſſima ſen-
 tentiæ authoritate damnauit, dicendo: quia hoc te-
 nes, odiſti doctrinam Nicolaitarum, quam & ego

Nicolaus.

odi. Accesserunt his hæretici etiam illi, qui Ophitæ
nūcupātur. Nā serpētē magnificāt in tantū, ut illum
etiam ipsi Christo præferant. Ipse enim, inquiūt, sciē
tiæ nobis boni & mali originē dedit. Huius animad=
uertēs potētiam & maiestātē Moyses, inquiūt, æreū
posuit serpentē: & quicūq; ipsum aspexerunt, sani=
tatē cōsecuti sunt. Ipse, aiūt præterea, Christus in eu=
angelio suo imitatur serpētis ipsius sacram potestātē
dicēdo: Et sicut Moyses exaltauit serpentē in deser=
to, ita exaltari oportet filiū hominis. Ipsum introdu=
cūt ad benedicēda eucharistia sua. Sed tota istius er=
roris & scena & doctrina inde fluxit. Dicunt enim
de illo summo primario æone cōplures alios æones
extitisse inferiores, omnibus tamē istis æonē antesta=
re, cuius sit nomē Ialdabaoth. Hūc autē cōceptū esse
ex altero æone, æonibus inferioribus permixto: seq;
postea cū in superiora uoluisset eniti, grauitate mate=
riæ pmixta sibi, nō potuisse ad superna peruenire, in
medietate relictū, extēdisse totū, effecisse sic cœlū.
Ialdabaoth tamē inferius descēdisse, & fecisse sibi fi=
lios septē: quē occlusisse superiora dilatione: ut quia
angeli quæ superiora esēt, scire nō possent, ipsum so=
lū deū putarēt. Virtutes igitur illas & angelos infe=
riores hominē fecisse: & q̃a ab infirmiorib⁹ & me=
diocribus uirtutibus institutus esset, quasi uermem ia=
cuisse reptantem: Illum uerō æonem ex quo Ialda=
baoth processisset, inuidia commotum, scintillam
quandam iacenti homini immisisse, qua excitatus
per prudentiam saperet & intelligere posset supe=
riora. Sic rursus Ialdabaoth istum in indignationem
conuersum

Scena
erroris.

conuersum ex semetipso edidisse uirtutem, & similitudinem serpentis: & hanc fuisse uirtutem in Paradiso, id est, istum fuisse serpentem, cui Eua quasi filio Dei crediderat. Decerpfit, inquiunt, de fructu arboris, atque ideo generi humano scientiam bonorum & malorum contribuit. Christum autem non in substantia carnis fuisse: salutem carnis sperandam omnino non esse. Necnon etiam erupit alia quoque haeresis, quae dicitur Cainæorū. Et ipsi enim magnificāt Cain, quasi ex quadā potenti uirtute conceptū, quae operata sit in ipso. Nam Abel ex inferiore uirtute cōceptū, procreatum: & ideo inferiore repertum. Hi qui hoc adserunt, etiā Iudam proditorem defendūt, admirabile illum & magnū esse memorantes, propter utilitates quas humano generi contulisse iactatur. Quidā enim ipsorum gratiarū actionem Iudæ propter hanc causam reddendam putāt. Animaduertens enim, inquiunt, Iudas, quod Christus uellet ueritatē subuertere, tradidit illum, ne subuerti ueritas posset. Et alii sic contra disputant & dicunt. Quia potestates huius mundi nolebant pati Christum, ne humano generi per mortē ipsius salus pararetur, saluti consulens generis humani, tradidit Christum, ut salus quae impediebatur per Virtutes, quae obsistebant ne pateretur Christus, impediri omnino non posset: & ideo per passionem Christi non posset salus humani generis retardari. Sed & illa haeresis processit, quae dicitur Sethhoitarum. Huius peruersitatis doctrina hæc est: Duos homines ab angelis cōstitutos, Cain & Abel: propter hos magnas inter angelos contentiones & discor-

Cainæi

Sethhoitæ

discor-

discordias extitisse: ob hanc causam illā uirtutē quæ
 super omnes uirtutes esset, quam matrē pnunciant,
 dum Abel interfectū dicerent noluisse cōcipi & na=
 sci hunc Seth loco Abelis: ut euacuarētur angeli illi,
 qui duos priores illos homines cōdidissent: dum hoc
 semē mundum oritur & nascitur. Permixtiōes enim
 dicunt angelorum & hominum iniquas fuisse: ob quā
 causam illam uirtutē quam (sicut diximus) pronun=
 ciant matrē, ad uindictam etiā cataclysmū induce=
 re, ut & illud permixtionis semen tolleretur: & hoc
 solum semen, quod esset purum, integrum custodire=
 tur. Sed enim illos qui seminis illos prioris instituis=
 sent, occultē & latēter, & ignorante illa matre uir=
 tute, cum illis octo animabus in arcam misisse etiam
 semē Cain, quo semen malitiæ nō periret, sed cū cæ=
 teris cōseruatū, & post cataclysmū terris redditū,
 exēplo cæterorum excresceret, & effunderetur, &
 totum orbem & impleret & occuparet. De Christo
 autē sic sentiunt, ut dicant illū tantummodo Seth, &
 pro ipso Seth ipsum fuisse. Carpocrates præterea
 hanc tulit sectam. Vnam esse dicit uirtutem, in supe=
 rioribus principalem, ex hac prolato angelos, at=
 que uirtutes: quos distantes longē à superioribus
 uirtutibus, mundum istum in inferioribus parti=
 bus condidisse: Christum non ex uirgine Maria
 natum, sed ex semine Ioseph, hominem tantum=
 modo genitum, sanē præ cæteris iustitiæ cultu, ui=
 tæ integritate meliorem: hunc apud Iudæos pas=
 sum: solam animā ipsius in cælo receptā, eo quod &
 firmior & robustior ex cæteris fuerit: ex quo colli=
 geret,

Carpocra=
 tes.

geret, tētata animarū sola salute, nullas corporis resurrecciónes. Post hūc Cerinth⁹ hæreticus erupit, si Cerinthus milia docēs. Nā & ipse mundū institutū esse ab illis dicit: Christū ex semine Ioseph natū pponit, hominē illū tātūmodò sine diuinitate cōtēdēs, ipsā quoq; legē ab angelis datā pphibens: Iudæorū deū, nō dominū, sed angelū promens. Huius successor Ebion fuit, Ebion. Cerintho nō in omni parte cōsentiēs, quod à deo dicat mundū, nō ab angelis factum: & quia scriptum sit, nemo discipulus super magistrum, nec seruus super dominum, legem etiam proponit, scilicet ad excludendū euāgeliū, & uindicandū Iudaismū. Valēti- Valentinus. nus autē hæreticus multas introduxit fabulas, has ego circūducēs breuiter expediā. Introducit enī, ple-roma & AEones triginta: exponit autē hos per syzygas, id est coniugationes quasdam. Nam dicit in primis esse Bython & Silentium, ex his processisse semen, mentem & ueritatem: ex quibus erupisse uerbum & uitam: de quibus rursum creatum hominem & ecclesiam. Sed enim ex eis quoq; processisse duodecim æonas, de sermone autem & uita, æonas alios decē: hæc esse æonū triacōtada, quæ sit in pleromate ex octoade & decade, ac dyodecade. Tricesimum autē æonē, Bython illū uidere uoluisse & ad uidendū illū ausum esse in superiora cōscēdere. Et quoniā ad magnitudinē ipsius uidendā capax nō fuit, in defectiōe fuisse, & penē dissolutū esse, nisi quia misisset ad cōstabiliedū illū, ille quē appellat Horō, cōfirmasset illū dicto hoc Pronūtiatio appellat. Istū autē æonē i defectiōe factū Achamote, dicit in passiōib⁹ desiderij

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

desiderii quibusdā fuisse, & ex passionibus materias
 edidisse. Expauit enim, inquit, & extimuit, & con-
 tristatus est, & ex his passionibus cōcepit & edidit.
 Hinc fecit cœlū & terram, & mare, & omnia quæ-
 cunq; sunt in eis: ob quā causam omnia infirma esse
 & fragilia, & caduca, & mortalia quæcunq; sunt
 ab ipso facta: quoniā quidē ipse fuerit de aperiati-
 one conceptus, atq; prolatus: hunc tamen instituisse
 istum mundū ex his materiis, quas Achamote uel pa-
 uēdo, uel timendo, uel cōtristando, uel sudando præ-
 stiterat. Nam ex pauore, inquit, tenebræ factæ sunt:
 ex timore & ignorantia, spiritus nequitie & mali-
 gnitatis: ex tristitia & lachrymis, humida fontiu, flu-
 minū materia, marisq;. Christum autē missum ab illo
 propatore qui est Bythos. Hunc autem in substantia
 corporis nostri non fuisse, sed spiritale nescio quod
 corpus de cœlo deferentē, quasi aquam per fistulam,
 sic per Mariā uirginē transmeasse, nihil inde uel ac-
 cipientē, uel mutantē. Resurrectionem huius carnis
 negat, sed alterius. Legis & prophetarum quædam
 probat, quædā improbat: id est omnia improbat, dū
 quædā reprobat: euangeliiū habet etiā suum, præter
 Ptolemæ. hæc nostra. Post hūc extiterūt Ptolemæus & Secū-
 Secundus dus hæretici, qui cū Valentino per omnia cōsentiūt.
 In illo solo differunt. Nā cū Valētinus æonas tātū
 triginta sinxisset, isti addiderūt alios cōplures: qua-
 tuor enim primū, deinde alios octo adgregauerunt.
 Et q. dicit Valentinus æonē trigesimum excessisse de
 pleromate ut in defectionē, negant isti. Non enim ex
 illa triacōtade fuisse hūc, qui fuerit in defectionem,
 propter

ppter desiderii uidēdi propatoris. Exiitit præterea
 Heracleon alter hæreticus, qui cum Valentino paria
 sentit, sed nouitate quadā pronūciationis, uult uideri
 alia sentire. Introducit enī in primis illud fuisse quod
 pronūciat, & deinde ex illa monade duo, ac deinde
 reliquos æonas, deinde iutroducit totū Valentinum.
 Nō defuerūt post hos Marcus quidā & Colarbasus
 nouā hæresim ex Græcorū alphabeto cōponētes. Ne
 gāt enim ueritatē sine istis posse literis inueniri, imō
 totā plenitudinē et pfectionē ueritatis, in istis literis
 esse dispositā. Propter hāc enī causā Christū dixisse:
 Ego sum α & ω. Deniq; Iesum Christū descendisse,
 id est, columbam in Iesum uenisse, quæ Græco nomi-
 ne cū περισεφά pronūcietur, habere secundum nu-
 merum, D C C C I. Percurrunt isti, ω, ι, χ, φ, υ, τ,
 totū usq; ad Alpha, Beta: & cōputant ogdoadas &
 decadas, ita asserre illorū oēs uanitates ut ineptū sit
 & ociosum, quod tamē non tantū iam uanū, sed etiā
 periculosum sit. Alterum deū fingunt præter creato-
 rem: Christum in substantia negant carnis fuisse, ne-
 gant carnis resurrectionē futuram. Accedit his Cer-
 don quidā, hic introducit initia duo, id est duos de-
 os, unum bonum, & alterū sæuum. Bonum superio-
 rem: sæuum hunc, mundi creatorem. Hic prophetias
 & legem repudiat: Deo creatori renūciat: supe-
 rioris Dei filium Christum uenisse tractat: hunc in
 substantia carnis negat, in phantasmate solo fuisse
 pronūciat: nec omnino passum, sed quasi passum:
 nec ex uirgine natū, sed omnino nec natū. Resurre-
 ctionē animæ tātūmodo pbat, corporis negat. Solū

Heracleo.

Marcus.

Colarba.

Cerdon.

euan=

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

euāgeliū Lucæ, nec tamē totū recipit. Apostoli Pauli
neq; omnes, neq; totas epistolas sumit. Acta Aposto-
lorū & Apocalypsim quasi falsa reijcit. Post hunc
discipulus ipsius emerfit Marcion quidam nomine,
Tōticus genere, episcopi filius, propter stuprū cuius-
dam uirginis ab ecclesiæ cōmunicatione abiectus: hic
ex occasione qua dictū sit, Omnis arbor bona bonos
fructus facit, mala autē malos: hāresim Cerdonis ad
probare conatus est, eadē dicere, quæ ille superior
hereticus ante dixerat. Exiit post hunc Lucanus
quidam nomine, Marcionis sectator atq; discipulus:
& hic per eadē uadens blasphemie genera, eadem
docet quæ Marcion & Cerdon docuerant. Post hos
subsequitur Apelles discipulus Marcionis, qui po-
stea quā in carnē suam lapsus est, à Marcione se-
gregatus est: hic introducit unum Deum infinitis su-
perioribus partibus: hūc potestates multas, angelosq;
fecisse: propterea & aliā uirtutē quam dicit, domi-
nū dicit, sed angelū ponit: hoc uult uideri mundum
institutū, ad imitationē mundi superioris: cui mundo
permiscuisse pœnitentiam, quia nō illū tam perfectē
fecisset, quā ille superior mundus institutus fuisset.
Legē & Prophetas repudiat: Christū neq; in phan-
tasmate dicit fuisse sicut Marcion, neq; in substantia
ueri corporis, ut euāgeliū docet, sed in eo quod ē su-
perioribus, partibus descēderet ipso, descēsu sydereā
sibi carnē, & aereā cōtexuisse: hūc in resurrectione
singulis quibusque elemētis, quæ in descensu suo mu-
tuata fuissent, in ascensu reddidisse & sic dispersis
quibusq; corporis sui partibus, in cœlo spiritū tan-
tum

Lucanus.
Apelles.

tum reddidisse: hic carnis resurrectionem negat: solo utitur & apostolo, sed Marcionis, id est, nō toto. Animarū solarum dicit salutē. Habet præterea priuatas, sed extraordinarias lectiones suas, quas appellant phaneroſeis Philumenes cuiusdā puellæ, quam ^{Philumenes.} quasi prophetissam sequitur. Habet præterea suos ^{ne.} libros, quos inscripsit syllogismorū: in quibus probare uult, quod omnia quæcūq; Moyses de Deo scripserit, uera nō sint, sed falsa sint. His hæreticis omnibus accedit Tacianus quidā alter hæreticus: hic ^{Syllogismi Apellis} Iustini martyris discipulus fuit, post hunc diuisa sentire cœpit. Totus enim secundum Valentinum sapit, adiiciens illud, Adam nec salutē cōsequi posse, quasi non si rami salui, fiunt, & radix salua sit. Accesserunt alij hæretici, qui dicuntur secundum Phrygas: sed horum non una doctrina est. Sunt enim qui ^{Kata Proclum.} Kata Proclum dicantur, sunt qui secundum AEschinē ^{p.} nuncientur: hi habent aliam cōmunem blasphemiam, aliam blasphemiam non cōmunem, sed peculiarē & suam. & cōmunem quidem illam, qua in Apostolis quidam dicant spiritum sanctum fuisse, paracletum non fuisse: & qua dicant paracletum plura in Montano dixisse, quā Christū in euangelium protulisse: nec tantum plura, sed etiam meliora atq; maiora. Priuatam blasphemiam illi qui sunt Kata AEschinē ^{Kata AEschinem.} nem hāc habēt, qua adijciunt etiam hoc, uti dicant, Christū ipsum esse filium & patrem. Est præterea his omnibus etiam Blastus accedens, qui latenter ^{Blastus.} Iudaismum uult introducere. Pascha enim dicit non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Moysi

Q. SEPT. FLOR. TERTVL.

Moyſi XIII. menſis. Quis autem neſciat, quoniam euangelica gratia euacuatur, ſi ad legem Chriſtū re
 Theodot. digiſſet? Accedit his Theodotus hæreticus Byzantiuſ, qui poſteaquā Chriſti pro nomine adprehēſus eſt, in Chriſtum blaſphemare non deſtitit. Doctrinam enim introduxit, qua Chriſtum hominem tantummodo diceret, deum autem illū negaret: ex ſpiritu quidē ſancto natum ex uirgine, ſed hominem ſolitariū atq; nudum, nullo alio præ cæteris, niſi ſola iuſtitie authoritate. Alter poſt hūc Theodotus hæreticus erupit, qui & ipſe introduxit alteram ſectam, & ipſum hominē Chriſtum tantummodo dicit ex ſpiritu ſancto, ex uirgine Maria conceptū pariter & natum: ſed hūc inferiorem eſſe quā Melchizedech, eo quod dictum ſit de Chriſto: Tu eſ ſacerdos in æternum ſecundum ordinē Melchizedech. Nam illū Melchizedech præcipuæ gratiæ cœleſtem eſſe uirtutem: eò, quòd agat Chriſtus pro hominibus, deprecator & aduocatus ipſorum factus, Melchizedech facere pro cœleſtibus angelis atq; uirtutibus. Nam eſſe illū uſque adeo Chriſto meliorem, ut apator ſit, amator ſit, agenealogitus ſit, cuius neq; initium, neq; finis cōprehenſus ſit, aut comprehendi poſſit. Sed poſt hos
 αὐτῶρ omnes etiam Praxeas quidam hæreſim introduxit,
 εὐμῆτῶρ quam Victorinus corroborare curauit: hic deum patrem omnipotentem Ieſum Chriſtum eſſe dicit, hunc
 ἀγενεαλόγῳ crucifixum paſſumq; contendit, mortuum præterea
 ἦντος. Praxeas. ſeiſum ſibi ſedere ad dexterā ſuā, cum profana
 Victorin. & ſacrilega temeritate proſonit.

FINIS.

187 5 34

18